

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
РОЗВИТОК І БЕЗПЕКА УКРАЇНИ:
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції
здобувачів вищої освіти і молодих вчених

м. Львів
24 березня 2022 р.

УДК 351.863:371.214.2

Соціально-економічний розвиток і безпека України: стан та перспективи: матеріали міжвузівської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених (м. Львів, 24 березня 2022 р.) / за заг.ред. В.С. Бліхара. [Електронний ресурс] Львів : ЛьвДУВС, 2022. 145 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Інституту управління, психології та безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 6 від 08 лютого 2022 р.)

Відповідальність за достовірність та зміст публікацій несуть
автори та їх наукові керівники

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО!		6
Апетик М. М., Михайлів М. М.	Взаємозв'язок економічних інтересів та загроз в системі економічної безпеки організації	8
Андрощук В. В.	Економічна суть терміну «малий бізнес»	11
Ащеулов Б. С.	Показники фінансово-господарської діяльності ОСББ	14
Байло І. А.	Поняття фінансової безпеки України та основні шляхи протидії їй загрозам	17
Бак М.І.	Вимоги до управлінського рішення на сучасних підприємствах	22
Бандерич Р. Р.	Тіньова економіка як системна внутрішня загроза економічній безпеці держави	24
Бандерич Р. Р.	Формування міжнародної системи організації контролю за нелегальними фінансовими потоками	27
Богуславська Л. М.	Діагностика ризиків та загроз бюджетній безпеці України	30
Винокуров А. Г.	Фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва	32
Войтович Л. М.	Сутність фінансової безпеки підприємства	35
Гадун'як С. В.	Продовольча безпека України	38
Галіченко М. С.	Організаційні аспекти управління маркетингом на підприємстві	41
Гаркало О. П.	Інформація як основний елемент комунікацій в сучасному бізнес-середовищі	44
Гвоздецька А. М.	Забезпечення фінансово-економічної безпеки в умовах новітніх викликів	45
Грищенко А. В.	Проблеми та перспективи інноваційного розвитку хлібопекарських підприємств України	47
Гук Я. В.	Територіальна цілісність держави як запорука національної безпеки	49
Гук Я. В.	Економічна безпека як складова національної безпеки України	51
Єременко В. В.	Ділова етика та якості менеджера з зовнішньоекономічної діяльності	53

Завербний С. А.	Енергетична складова економічної безпеки України: проблеми управління за динамічних умов та невизначеності у післявоєнний період	56
Заверуха Д. А.	Основні особливості еволюції розвитку індустрії 4.0 в умовах забезпечення безпеки держави	59
Заставна І. Ю.	Проблеми забезпечення економічної безпеки бізнесу	61
Зачек М. О.	Державна політика із забезпечення економічної безпеки	64
Зеленецька В. Г.	Види податкових перевірок суб'єктів господарювання	66
Караїм О. О.	Оптимізація соціально-психологічного клімату в управлінні організацією	69
Ковіньоко Т. М.	Зростання ролі соціально-економічної інклюзії в Україні як безпекової складової у період війни	71
Костецька М. І.	Адаптивне управління стратегією підприємства	75
Кравчук С. А.	Ефективні механізми протидії ухиленню від сплати податків в офшорних зонах	77
Ласкаєв О. М.	Дослідження теоретичної сутності ризику у сучасному підприємстві	80
Лаврик С. Б., Павлів С. С.	Гібридна війна та війна: особливості забезпечення безпеки та економічні втрати	83
Левицький А. Є.	Практика конкурентної розвідки в українських та іноземних компаніях	86
Літвинчук С. П.	Технологія блокчейн: сутність, переваги та можливість застосування в економіці	89
Місержи О. І.	Поняття та види загроз економічній безпеці підприємства	92
Нечепурна Н. Т.	Сутність та завдання кадрової безпеки підприємства	93
Пакуленко О. В.	Роль агропромислових формувань у забезпеченні продовольчої безпеки України	96
Панченко В. А.	Антикризове управління персоналом підприємства: концептуальний підхід	99
Парій Т. М.	Організація та управління фінансовою безпекою страхового ринку	102
Рижкова А. А.	Методичний інструментарій оцінювання рівня тіньового сектора України	104

Сеньків А. Р.	Інформаційна безпека в умовах воєнного стану	109
Солук Ю.-Р. В.	Роль банківської системи в розвитку економіки України	110
Сорока Є. З.	Переваги використання послуг бізнес-консалтингу для підвищення ефективності бізнесу	113
Стефура С. А.	Реабілітація учасників російсько-української війни як фактор соціально-економічної стабільності українського соціуму	116
Таран Д. Ю.	Фактори, що впливають на рівень фінансової безпеки акціонерних товариств	119
Тераз Н. В.	Особисто-орієнтований підхід при формуванні професійної компетентності менеджерів з економічної безпеки	120
Фундурат А. М.	Веб-сайт як ключовий елемент інтернет-маркетингу	122
Харабовський Ю. І.	Вплив COVID-19 на забезпечення продовольчої безпеки	125
Цикала В. Ю.	Психотравма у дітей як наслідок російської агресії в контексті соціально-економічної ситуації в Україні	128
Шаталова А. О.	Вплив війни на мотивацію	130
Шукалович Б. В.	Російська агресія супроти України: виклики економічній безпеці	132
Щадило М. І.	Ключові аспекти сутності безпекових механізмів в сучасних умовах розвитку	135
Яняк Х. В.	Організація реклами на місці продажу в сфері роздрібної торгівлі	137
Яняк Х. В.	Соціальна мережа Instagram як новий засіб маркетингових комунікацій	140
РЕЗОЛЮЦІЯ		143

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО!

Шановні учасники конференції, цьогоріч Львівський державний університет внутрішніх черговий раз вітає усіх учасників міжвузівської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених «Соціально-економічний розвиток і безпека України: стан та перспективи».

Однак ще ніколи від часу набуття незалежності нашою державою, вона не відбувалась у таких складних умовах. Неоголошена війна кремлівських загарбників огорнула терени нашої країни, ворог руйнує міста та села, транспортну інфраструктуру, школи, дитячі садки, пологові будинки, житла наших громадян, вбиває та грабує цивільне населення. Київщина, Чернігівщина, Слобожанщина, увесь схід та південь України у вогні, а наші збройні сили, правоохоронці, громади територіальної оборони захищають зі зброєю в руках суверенітет нашої держави. В умовах сьогодення увесь український народ забезпечує усім необхідним наших захисників та чинить спротив підступним окупантам.

Сьогодні у таких скрутних для нашої держави умовах вкрай важливо забезпечувати повноцінне функціонування національної економіки та усіх сфер суспільного життя на територіях, де безпосередньо не ведуться бойові дії. Одним із таких ключових напрямів є наукова й освітня діяльність.

Вибір теми та формування напрямків роботи конференції проводились ще до військової агресії зі сторони Росії, а тому нові реалії суспільного життя та функціонування національної економіки, зумовлені введенням воєнного стану, маю надію, будуть окреслені під час обговорень доповідей учасників конференції.

Серед основних напрямків роботи конференції, запропонованих до обговорення, доречно відзначити роль та вплив формування соціальної

економічної складової на забезпечення національної безпеки, організаційно-управлінські проблеми зміцнення економічної безпеки, фінансово-економічна безпека держави та суб'єктів господарювання в сучасних умовах, а також психологічні аспекти управління соціально-економічними системами.

Певен, що представлені до розгляду учасників різноманітні управлінські, економічні, соціальні, безпекові та інші аспекти розвитку національної економічної системи будуть цікавими та корисними для формування компетентностей майбутніх фахівців не лише у сфері управління, економіки та безпеки, але й права, психології тощо.

Видається вкрай слушною думка про те, що саме завдяки таким науковим заходам створюються умови не лише для проби власного «наукового пера» здобувачів вищої освіти та молодих науковців, але й активізуються процеси обміну думками, формуються навички щодо досягнення консенсусу із певних проблемних питань соціально-економічного розвитку нашої держави.

Дякую за увагу! Бажаю плідної праці, конструктивних ідей та приємного спілкування! СЛАВА УКРАЇНІ! СЛАВА ЗАХИСНИКАМ НАШОЇ ДЕРЖАВИ!

*Директор Інституту
управління, психології та безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ
доктор філософських наук, професор,
В'ячеслав БЛІХАР*

Апетик М. М.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073
Центру післядипломної освіти, заочного та дистанційного навчання
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Михайлів М. М.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:
Живко З. Б.,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ТА ЗАГРОЗ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОРГАНІЗАЦІЇ

Вивчаючи теоретичні основи проблеми забезпечення економічної безпеки організації, чітко визначимо наявність сукупності поглядів на дану проблему незалежних, рівноправних тощо. Зокрема, одні науковці «під економічною безпекою розуміють стан економічної системи, який дозволяє їй динамічно, ефективно розвиватися, вирішуючи при цьому соціальні задачі» [1]. Інші науковці вважають, що це «стан захищеності підприємства від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз, а також різного роду дестабілізуючих чинників, при якому підприємство здатне до відтворення чи реалізації своїх комерційних інтересів» [2], третя група сприймає як гармонізацію інтересів в часі і просторі [3].

Фінансово-господарська діяльність організації залежить від низки факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, що мають негативний вплив та наносять збитки організації. Аналіз наукової літератури дає можливість стверджувати, що загроза є об'єктивною реальністю, яка виникає при взаєминах, тобто відносинах між людиною і технічним оснащенням, між підприємством та навколишнім середовищем, між людиною і навколишнім природним середовищем. В дослідженій нами літературі термін «загроза» різними авторами розглядається з таких позицій (рис.1).

Рис. 1. Поняття «загроза»

Якщо розглядати поняття «загроза» через призму впливу економічних інтересів, то ми бачимо, що основою для виникнення загроз економічній безпеці організації є саме суперечності, на основі яких виникають загрози. Зрозуміло, що суперечності економічних інтересів виникають на основі взаємовідносин, зокрема: між інтересами держави та регіонів; держави та підприємств; менеджменту підприємства та персоналу; потребами виробництва та їх забезпеченням, тобто схематично методику формування та реалізації економічних інтересів можна подати таким чином (рис. 2).

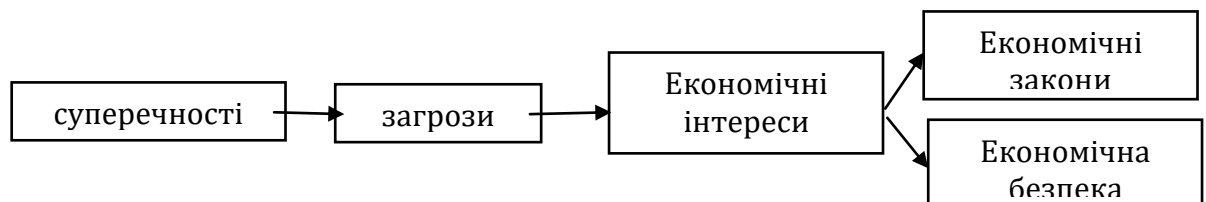

Рис. 2. Методика формування, реалізації і захисту економічних інтересів

Безпосередньо в організації виникають суперечливі взаємозв'язки між елементами системи економічної безпеки організації та загрозами її діяльності. Наприклад, І.П.Мігус пропонує розглядати загрозу як

настання певної події, що впливає на діяльність організації, а вже ризик, як результат впливу на господарську діяльність організації, тобто модель взаємозв'язку загроз та ризику як послідовний процес ідентифікації загроз, виявлення сфери впливу загроз, ідентифікація ризик, оцінювання ризику, розробка заходів щодо зниження ризиків, розробка заходів щодо появи загроз у майбутньому.

Модель суперечливих зв'язків між елементами системи економічної безпеки підприємства та загрозами діяльності, об'єктами захисту є види діяльності організації (операційна, фінансова, інвестиційна); майно та ресурси організації; менеджери та персонал організації – суб'єктами безпеки є як внутрішні, так і зовнішні. Саме суб'єкти безпеки скеровують свої дії на нейтралізацію впливу загроз, зокрема загрозою для видів діяльності є привабливість бізнесу для рейдерських атак; для майна та ресурсів – псування, крадіжка, пожежа тощо; порушення законодавства при оформленні прав власності; для менеджерів та персоналу організації – посягання на життя та здоров'я; витік інформації.

Отже, ми підтримуємо запропоновану модель суперечливих зв'язків між елементами СЕБП та загрозами І.П. Мігус для акціонерних товариств та пропонуємо, її впровадження в установах та організаціях, яка дасть можливість локалізувати загрози та убезпечити організацію.

---

1. Варналій З. С. *Економічна та фінансова безпека України в умовах глобалізації: монографія*. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: Знання України, 2020. 423 с.

2. *Економіка підприємства. Навчальний посібник / за заг. ред. П. В. Круша, В. І. Подвігіної, Б. М. Сердюка*. К.: Ельга-Н, КНТ, 2007. 780 с.

3. Козаченко А. В., Пономарев В.П., Ляшенко А.Н. *Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: мон.* К.: Либра, 2003. 280 с.

4. Качинський А.Б. *Безпека, загрози та ризик*. К.: Інст-т проблем національної безпеки, 2003. 472 с.

5. Мігус І.П., Лаптев С.М. *Необхідність розмежування понять «загроза» та «ризик» при діагностиці економічної безпеки суб'єктів господарювання. Ефективна економіка № 12, 2011. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/>*

6. Мунтіян, В.І. *Основи теорії інформаціогенної моделі економіки*. К.: КИИЦ, 2004. 368 с.

Андрощук В. В.,
учень-слухач
(Кіровоградська Мала академія наук учнівської молоді)

Науковий керівник:
Пугаченко О. Б.,
кандидат економічних наук доцент,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування
(Центральноукраїнський національний технічний університет)

ЕКОНОМІЧНА СУТЬ ТЕРМІНУ «МАЛИЙ БІЗНЕС»

Малий бізнес виступає одним із найважливіших елементів ринкової економіки без якого не може гармонійно розвиватися жодна держава. Розвиток малого бізнесу стимулює економічне зростання в цілому, адже розвиваються конкурентні відносини, виникають додаткові робочі місця, здійснюється технологічна і структурна модернізація шляхом впровадження інновацій та досягнень науково-технічного прогресу (малі підприємства більш орієнтовані на інноваційні зрушення і рішення).

Наразі в Україні малий бізнес асоціюється з ринком (базаром) або із наданням побутових послуг. Насправді ж він є надзвичайно важливим сектором економіки, що у розвинених державах світу формує значну частину валового внутрішнього продукту та створює більшість робочих місць.

На теоретичному рівні має місце проблема визначення економічної суті терміну «малий бізнес». Це відбувається через те, що «використовується термін «мале підприємництво», і їм досить часто замінюють поняття «малий бізнес», тому що досі серйозного розмежування цих понять немає; вважається, що відмінність між цими термінами полягає лише в тому, що термін «мале підприємництво» – це юридичний термін і вживається переважно в нормативних актах, а «малий бізнес» – це економічний термін і використовується здебільшого у зв'язку з економічним розвитком регіону чи держави» [1, с. 34].

У статті [2] представлено три підходи до співвідношення між поняттями «мале підприємництво» і «малий бізнес»: коли малий бізнес більш широке поняття, ніж мале підприємництво; мале підприємництво більш широке, ніж малий бізнес; коли ці два поняття є тотожними, а автор робить висновок, що «на сьогоднішній день ці два поняття

використовуються переважно як синоніми» [2, с. 22]. У роботі [3] поняття «мале підприємництво» і «малий бізнес» різняться наданням малому підприємству більшого ступеню інноваційності та ризику. Також існує думка, що малий бізнес не обов'язково має бути ризиковою та інноваційною діяльністю на засадах повної економічної відповідальності. «Саме в цьому якісному чиннику й полягає різниця між поняттями «мале підприємництво» і «малий бізнес». Важлива відмінність між ними пояснюється також різною мотивацією бізнесменів малого бізнесу, які отримують задоволення від керівництва власним підприємством, і орієнтованими на максимальний прибуток класичними підприємцями» [4, с. 22-23].

«Сьогодні усе частіше в західноєвропейській літературі вживається термін «small business» в англійській транскрипції, що перекладається як «малий бізнес». Хоча, наприклад, у Японії та країнах Західної Європи застосовується термін «малі та середні підприємства», у Франції – загальноприйнята аббревіатура «PME» (petites et moyennes entreprises), у Німеччині – не прийнято розглядати малий і середній бізнес окремо, тому підприємства визначаються єдиним поняттям «mittelstand» (середній прошарок)» [5, с. 91].

У Таблиці 1 згруповано основні підходи до трактування дефініції «малий бізнес».

Таблиця 1

Основні підходи до трактування дефініції «малий бізнес»

Автор	Сутність	Джерело
Белінська Я. (за загальною редакцією В.Є. Сахарова)	Малий бізнес – це діяльність будь-яких малих підприємств та окремих громадян (фізичних осіб) з метою одержання прибутку, спрямована на реалізацію власного економічного інтересу	Малий та середній бізнес / За загальною редакцією В.Є. Сахарова. К.: ВНЗ «Національна академія управління», 2003. 368 с.
Васильєва Л.	Малий бізнес – це не просто частина або сектор національної економіки, який можна статистично виділити в показниках чисельності зайнятих, в обсязі товарообороту, кількості основного капіталу й тому подібне. Це – економічний сегмент, якому притаманні принципово нові якісні характеристики, а саме: об'єднання в одній особі власника та підприємця, спрямованість на інновації, спрощені комунікативна та інформаційна системи	Васильєва Л.М. Розвиток малого підприємництва в зарубіжних країнах. Держава та регіони. 2010. № 2. С. 55-58

Варналій З.	Малий бізнес – це діяльність будь-яких малих підприємств та окремих громадян (фізичних осіб) з метою одержання прибутку	Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. 4-те вид. К.: Т-во «Знання», КОО, 2008. 302 с.
Іванілов О.	Малий бізнес – це самостійна, систематична господарська діяльність малих підприємств будь-якої форми власності та громадян-підприємців (фізичних осіб), яка проводиться на власний ризик з метою отримання прибутку. Практично, це будь-яка діяльність (виробнича, комерційна, фінансова, страхова тощо) зазначених суб'єктів господарювання, що спрямована на реалізацію власного економічного інтересу	Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 728 с.
Козаченко Г., Воронкова А., Медяник В., Назарова В.	Малий бізнес – будь-яка діяльність малих підприємств та окремих громадян (фізичних осіб), що не суперечить закону й спрямована на отримання прибутку	Козаченко Г.В., Воронкова А.Е., Медяник В.Ю., Назарова В.В. Малий бізнес: стійкість та компенсаторні можливості: монографія. К.: Лібра, 2003. 328 с.
Мірошник Р., Прокоп'єва У.	Малий бізнес – мобільний, швидко реагує на потреби і зміни ринку, є прибутковим, пропонує унікальні товари та послуги	Мірошник Р.О., Прокоп'єва У.О. Розвиток малого і середнього бізнесу в Україні: проблеми і перспективи. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління». 2020. Т. 4. № 1. С. 63-71
Панухник О., Голич Н.	Малий бізнес – це особлива інституціональна форма реалізації підприємництва, яка розвивається на основі бізнес-ідеї, сформованої підприємцем у рамках встановлених нормативних стандартів (кількість працівників, обсяг виробництва та інше) з боку держави	Панухник О., Голич Н. Погляд на категорію «малий бізнес» у призмі сучасного бачення та європейських підходів. Галицький економічний вісник. 2019. Том 58. № 3. С. 90-97
Черняєва О., Гриненко А.	Малий бізнес – важливий елемент сучасної економіки, без якого не може розвиватися держава. Він як найважливіший складник сучасного виробництва багато в чому сприяє підтримці конкурентного тону в економіці, створює природну соціальну сферу суспільного устрою, організованому на засадах ринку, а також формує новий соціальний прошарок підприємців	Черняєва О.В., Гриненко А.Ю. Сутність і значення малого підприємництва у світовій економіці. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. Вип. 3(08). С. 33-42

Аналізуючи існуючі підходи до трактування терміну «малий бізнес» з'ясовано, що наразі не існує єдиних загально прийнятних формулювань, тому нами розроблено власне визначення, яке, на відмінну від існуючих, акцентує увагу на системоутворюючій функції малого бізнесу у розвитку території. Звідси, малий бізнес – це специфічна креативна (творча) діяльність суб'єктів у формі мікро- та малих підприємств, діяльність яких спрямована на комбінування різноманітних ресурсів, результатом чого є випуск товарів або послуг з метою отримання підприємницького доходу та розвитку відповідної території їх розташування.

---

1. Черняєва О.В., Гриненко А.Ю. Сутність і значення малого підприємництва у світовій економіці. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 3(08). С. 33-42.

2. Богаченко А.В. Огляд відмінності та спорідненості понять малий бізнес та мале промислове підприємство в Україні. *Економіка: реалії часу*. 2015. № 4(20). С. 20-26.

3. Варналій З.С. *Мале підприємство: основи теорії і практики*. 4-те вид. К.: Т-во «Знання», КОО, 2008. 302 с.

4. *Малий та середній бізнес / За загальною редакцією В.Є. Сахарова*. К.: ВНЗ «Національна академія управління», 2003. 368 с.

5. Панухник О., Голич Н. Погляд на категорію «малий бізнес» у призмі сучасного бачення та європейських підходів. *Галицький економічний вісник*. 2019. Том 58. № 3. С. 90-97.

Ащеулов Б. С.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 071
(Центральноукраїнський національний технічний університет)
Науковий керівник:
Фоміна Т. В.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування
(Центральноукраїнський національний технічний університет)

ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСББ

Ринкові перетворення та приватизаційні процеси зумовили виникнення потреби у пошуку ефективних способів управління багатоквартирними будинками. Наряду з іншими, одним із інноваційних способів управління багатоквартирними будинками є Об'єднання

співвласників багатоквартирних будинків, діяльність та правовий статус яких закріплено на законодавчому рівні.

«За даними Державної служби статистики, якщо на 1 липня 2015 року зареєстрованих ОСББ в Україні було 16173, то станом на 1 травня 2021 р. їх кількість сягнула 36050. За 6 років таких об'єднань стало більше ніж удвічі. У той же час, дуже мала кількість припинила свою діяльність, знаходяться в стані припинення або не завершили державну реєстрацію» [1].

Основними показниками, що характеризують стан та результати діяльності ОСББ співпадають із об'єктами бухгалтерського обліку (таблиця 1).

«Беручи до уваги статус неприбутковості ОСББ, слід наголосити на необхідності фінансового планування доходів і витрат, тобто розробка бюджетів (кошторисів). Фінансове планування у вигляді кошторису надходжень і видатків (в межах очікуваних коштів цільового фінансування) на утримання будинку та прибудинкової території – важливий інструмент ефективного управління діяльністю об'єднання щодо утримання, експлуатації та ремонту будинку» [2, с. 247].

Отже, всі ОСББ складають кошторис, аналіз виконання якого має вирішальне значення для прийняття вірних управлінських рішень. При порівнянні фактичних доходів і витрат з плановими визначаються відхилення та з'ясовуються причини їх виникнення. У цілому, за певний звітний період результатом виконання кошторису може бути як надлишок, так і нестача. У класичному розумінні – це не що інше, як фінансовий результат. Підтвердженням нашим міркування є думка автора, з якою важко не погодитись, про те, що «фінансовий результат – це результат діяльності суб'єктів господарювання, відображений у вигляді різниці між отриманими доходами та витратами та виражений у абсолютних показниках прибутку або збитку. Виходячи з сутності об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, зроблено висновок, що під фінансовим результатом діяльності об'єднання краще розуміти не прибуток або збиток, а «надлишок» або «нестачу» коштів.

Показники фінансово-господарської діяльності ОСББ

Показник	Об'єкти обліку
Необоротні активи	Основної засоби
	Нематеріальні активи
	Інші необоротні активи
Оборотні активи	Запаси
	Малоцінні швидкозношувані предмети
	Поточні дебіторська заборгованість (співвласників, орендарів, підзвітних осіб тощо)
	Грошові кошти та їх еквіваленти (у касі та на поточному рахунку)
Довгострокові зобов'язання	Довгострокові кредити
	Цільове фінансування
Поточні зобов'язання	Короткострокові кредити
	Кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги; розрахунками з бюджетом; розрахунками зі страхування; оплати праці
	Інші поточні зобов'язання
Доходи	Внески співвласників
	Доходи від здавання нежитлових приміщень (або землі) в оренду (користування)
	Цільове фінансування з бюджету
	Благодійні (добровільні) внески
	Пільги та субсидії
	Відсотки банку за депозитними договорами або за «вільний залишок коштів»
Витрати	Матеріальні витрати
	Витрати на оплату праці
	Витрати на сплату ЄСВ
	Амортизація необоротних активів
	Витрати на утримання місць загального користування
	Розрахунково-касове обслуговування
	Поточний ремонт будинків
	Витрати на обслуговування ліфтів та іншого обладнання
	Витрати на капітальний ремонт та модернізацію
	Витрати на санітарну очистку території
	Витрати на сплату земельного податку
Фінансовий результат	Надлишок коштів
	Нестача коштів
	Нульовий фінансовий результат

Таким чином, набуває важливості приділення уваги управлінню фінансовими результатами ОСББ. Основною метою управління фінансовими результатами є розробка обґрунтованих управлінських

рішень, направлених на підвищення ефективності діяльності об'єднання та, як наслідок, покращення якості життя мешканців будинку» [3, с. 82-83]. Саме тому, нами до показників, що характеризують фінансово-господарську діяльність ОСББ, наряду з доходами і витратами, віднесено й фінансовий результат. Після визначення показників, що впливають на фінансово-господарську діяльність ОСББ, можна розробити підходи щодо оцінки ефективності використання активів, стану та структури зобов'язань, відповідності та достатності доходів, раціональності та обґрунтованості понесених витрат.

---

1. Динаміка створення ОСББ в Україні. URL: <https://www.mdi.org.ua/novyny/novini-po-mistam/26-kijiv/529-dinamika-stvorennya-osbb-v-ukrajini#:~:text>

2. Брік С.В. Деякі особливості організації бухгалтерського обліку та аудиту ОСББ. Економіка. Бізнес-адміністрування. Право. 2017. № 2(2).

3. Кондратенко Д.В., Яско Р.С. Теоретичні засади управління фінансовими результатами ОСББ. Економіка та управління підприємствами. 2018. Вип.35. С. 79-83.

Байло І. А.,
здобувач вищої освіти, магістр, спеціальність 072
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Пацула О. І.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та обліку
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТА ОСНОВНІ ШЛЯХИ ПРОТИДІЇ ЇЇ ЗАГРОЗАМ

Важливим фактором для України в сучасних умовах є стан її фінансової безпеки. Без забезпечення фінансової безпеки держави на всіх рівнях управління неможливо вирішити економічні проблеми, що стоять перед країною. Загалом фінансова безпека держави – це такий стан її фінансової системи, що характеризується високим рівнем розвитку, цілісності, стійкості і конкурентоспроможності держави, що забезпечує необхідну основу для здійснення економічної і соціальної політики з метою забезпечення національної безпеки, а також протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам безпеки країни. Фінансова безпека, у

свою чергу, має такі складові: банківська безпека, безпека небанківського фінансового сектору, боргова безпека, бюджетна безпека, валютна безпека, грошово-кредитна безпека [1].

Фінансова безпека, що є базисом національної безпеки, потребує постійного моніторингу її стану. Тобто вихід країни на світові фінансові ринки в умовах фінансової глобалізації є складним і небезпечним процесом, в якому головна роль належить державі, її грамотній фінансовій політиці. І доки в Україні не буде забезпечена політична стабільність, важко очікувати стабільного економічного зростання та підвищення життєвого рівня населення. А в цьому і реалізуються заходи держави, спрямовані на забезпечення належної фінансової безпеки країни. Погоджуюся з думкою О.О. Бригінця [2], що фінансову безпеку держави доцільно розглядати у вузькому та широкому значенні.

У вузькому значенні: фінансова безпека держави – це стан, за допомогою якого забезпечується належне функціонування усіх суб'єктів фінансових правовідносин у державі, що характеризується стійкістю до будь-яких реальних чи потенційних, зовнішніх та внутрішніх негативних впливів, який спроможний забезпечити ефективне функціонування національної фінансової системи, а також її поступальний розвиток.

У широкому значенні: фінансова безпека держави забезпечує захищеність фінансових інтересів держави та українського суспільства; створює умови для якісного протистояння існуючим і виникаючим небезпекам і загрозам, які прагнуть завдати фінансових збитків державі, викликати залежність держави від зовнішніх факторів, підірвати конкурентоспроможність вітчизняних товаровиробників, викликати відплив вітчизняного капіталу за кордон; задовольняє потреби суспільства у фінансових ресурсах і забезпечує поступове економічне зростання; створює сприятливий інвестиційний клімат у провідних системоутворюючих галузях народного господарства; підтримує належний правовий режим захисту іноземних капіталовкладень; нейтралізує вплив світових фінансів та економічної експансії інших держав на національну безпеку; забезпечує ефективність законодавчого регулювання при проведенні економічних перетворень, а також відповідність національного законодавства міжнародним (у першу

чергу, європейським) стандартам; дозволяє забезпечити фінансову стабільність держави на визначений період у будь-яких умовах, зокрема мінімізувати наслідки кризи грошової і фінансово-кредитної систем; завдяки наявності у своєму розпорядженні відповідного ефективного механізму здійснює фінансовий контроль в сферах розподілу, перерозподілу та використання державного та інших бюджетів; забезпечує ефективність у використанні адміністративних методів при формуванні дохідної частини державного та інших бюджетів.

Фінансова безпека відповідає за створення умов сталого, надійного функціонування фінансової системи держави чи регіону, яка запобігає виникненню фінансової кризи, дефолту, деструкції фінансових потоків, збоїв в забезпеченні основних учасників економічної діяльності фінансовими ресурсами, порушенню стабільності грошового обігу. Забезпечення фінансової безпеки, з одного боку, залежить від взаємозв'язку її складових, з іншого – від економічної безпеки, складовою якої вона є. Проблеми фінансової безпеки посідають важливе місце у широкому спектрі проблем економічної безпеки України. Основне завдання держави в забезпеченні фінансової безпеки полягає у створенні економічного, політичного та правового середовища, яке б сприяло розвитку підприємств, виробництву перспективних конкурентоспроможних товарів. Все це повинно супроводжуватися реалізацією низки заходів для підтримання фінансової безпеки, що має на меті підвищення добробуту українського народу та створення економіки, яка б ефективно функціонувала у державі в умовах глобалізації. Тому сьогодні стан економічної безпеки залишається складним. Це пов'язано із високим рівнем тінізації економіки, зокрема, поширенням тіньової зайнятості, розповсюдженням методів ухилення від оподаткування, криміналізацією економічних відносин, наявністю в країні організованих злочинних угруповань, що перешкоджають нормальному розвитку фінансів [3].

Основні загрози фінансовій безпеці можна класифікувати як внутрішні та зовнішні, існуючі та можливі. До внутрішніх загроз слід віднести: недосконалість і незавершеність національного законодавства у фінансово-кредитній сфері; відсутність достатнього золотовалютного запасу і алмазного фонду держави; низький рівень інвестиційної

діяльності; неефективність податкової системи; масове ухилення від сплати податків; неповернення з боку держави значних сум ПДВ; недосконалість бюджетної системи, низький рівень бюджетної дисципліни і надмірні державні витрати та дефіцит державного бюджету; високий рівень інфляції; зростання тіньової економіки, посилення її криміналізації, нелегальний перетік валютних коштів вітчизняних підприємців за кордон; штучність курсу національної грошової одиниці; значну заборгованість у виплаті заробітної плати, пенсій та інших соціальних виплат; неповноцінність фондового ринку; нерозвиненість страхового ринку; нерозвиненість системи довірчого управління майном; слабкість банківської системи; зростання внутрішнього боргу країни. До зовнішніх загроз відносяться: значне від'ємне зовнішньоторговельне сальдо; залежність реформування економіки країни від отримання іноземних кредитів та іншої зарубіжної допомоги; зростання зовнішнього державного боргу і нераціональне використання зарубіжних кредитів; втручання міжнародних фінансових організацій у національну фінансово-кредитну сферу; залежність вітчизняного фінансового ринку від світового; дефіцит.

На сьогоднішній день всі сфери суспільного життя нашої країни переживають значні реформаційні зрушення, не є виключенням і фінансова безпека. Та разом з реформаційними зрушеннями, інноваціями та нововведеннями система фінансової безпеки все більше стає чутливою до різноманітних видів загроз, небезпек та викликів. При чому варто зазначити, що з поступовим розвитком та еволюцією загроз фінансовій безпеці нашої держави, частина усталених та статичних методик є вже недійсними та неактуальними в контексті сьогоденних реалій маніфестації загроз фінансовій безпеці. З огляду на це, особливо актуальним стає формування якісно нових шляхів протидії загрозам фінансовій безпеці України платіжного балансу країни [4].

Кінцевою метою протидії ризикам та загрозам фінансової безпеки України є:

- досягнення стану макроекономічної збалансованості та соціальної стабільності;
- забезпечення стійкості платіжної системи та розширення сфери безготівкового обігу;

- своєчасне виявлення тіньових фінансових операцій, перешкоджання їм, мінімізація їх наслідків для стану економічної системи;

- своєчасне запобігання фінансовим злочинам та правопорушенням (зокрема, відмиванню доходів, отриманих незаконним шляхом);

- максимізація довіри внутрішніх та зовнішніх інвесторів до національної валюти;

- зниження рівня бюджетного дефіциту, а в перспективі – забезпечення профіциту бюджету України.

Загрози фінансової безпеки тривалий час можуть не проявлятися у відкритій формі, тому моніторинг ризиків, які є джерелом їх появи, має відбуватися постійно на всіх рівнях національної економічної системи. Прояв одразу багатьох загроз може спровокувати черговий кризовий період для фінансової сфери держави, вихід із якого буде можливим лише за умови прийняття швидких та ефективних управлінських рішень щодо усунення фінансових проблем, а також компенсації негативних наслідків дії загроз на державному рівні [8].

Можемо зробити висновок про те, що хоча Україна і пододала складний період перехідної економіки, проте говорити про наявність у державі надійної та ефективної системи забезпечення національної економічної безпеки поки що зарано. Наразі її стан можна охарактеризувати як активне становлення. Першочерговим завданням на цьому шляху є розроблення національної стратегії економічної безпеки держави, яка визначатиме основні напрямки та механізми реалізації державної політики у даній сфері. При цьому мають бути враховані усі найбільш важливі фактори (як дійсні, так і можливі у майбутньому), що впливають на стан фінансової безпеки країни

---

1. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277 : URL: <http://www.nau.kiev.ua/index.php?page=hotline&file=449309-29102013-0.htm>.

2. Бригінець О. О. Особливості формування механізму правового забезпечення фінансової безпеки України. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. Львів, 2016. № 837. С. 36–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_837_7

3. Феофанова І. В. Феофанов Л. К. Фінансова гнучкість як фактор фінансової безпеки. Бізнес Інформ. 2017. № 9. С. 228–232.

4. Акімова Л. М. Сутнісна характеристика основних загроз в економічній безпеці держави. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2016. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1247>.

Бак М. І.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)
Науковий керівник:
Верескля М. Р.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ВИМОГИ ДО УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ НА СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Ефективність будь-якої управлінської діяльності залежить від вміння приймати правильні та своєчасні рішення. Ухвалення рішення здійснюється на всіх етапах управлінської діяльності і як би пронизує всі її функції, починаючи з постановки цілей і завдань і закінчуючи контролем. Результати праці колективу в значній мірі залежать від ступеня обґрунтованості управлінських рішень.

Розробка ефективних управлінських рішень – необхідна умова забезпечення конкурентоспроможності продукції та організації на ринку, формування раціональних організаційних структур, проведення правильної кадрової політики, регулювання соціально-психологічних відносин в організації, створення позитивного іміджу. Прийняття рішення являє собою свідомий вибір з наявних варіантів чи альтернатив напрямку дій, що скорочують розрив між сьогоденням і майбутнім бажаним станом організації. Цей процес включає багато різних елементів, але неодмінно в ньому присутні проблеми, цілі, альтернативи. Даний процес лежить в основі планування діяльності організації, тому що план – це набір рішень по розміщенню ресурсів і напряму їх використання для досягнення організаційних цілей [1].

Управління організацією прийняття рішень здійснюється менеджерами різних рівнів і носить досить формалізований характер, так як рішення стосується не однієї особистості, а підрозділу або організації в цілому. Як правило, рішення повинні прийматися там, де

виникає проблемна ситуація, для цього менеджерів відповідного рівня необхідно наділити повноваженнями і покласти на них відповідальність за стан справ на керованому об'єкті. Дуже важливою умовою позитивного впливу рішення на роботу організації є його узгодженість з раніше прийнятими рішеннями, як по горизонталі, так і по вертикалі управління [1].

Ефективне і дієве прийняття рішень менеджерами може гарантувати конкурентну перевагу підприємству. Це може бути досягнуто тільки за рахунок належного використання відповідних інструментів для прийняття рішень, беручи до уваги, що управління є одночасно мистецтвом і наукою. Слід зазначити, що ефективна розробка і прийняття управлінських рішень залежить від багатьох факторів. Для ефективного і дієвого процесу прийняття рішень, менеджери в різних організаціях повинні не тільки мати навички управління людськими відносинами, а й володіти технічною компетентністю. Крім таланту, особам, які приймають рішення, необхідний досвід і використання відповідних інструментів для прийняття рішень. У різних ситуаціях переважають різні характеристики результативності та витратності процесу розробки і прийняття управлінських рішень [2].

Процес розробки управлінських рішень – один з найбільш важливих управлінських процесів. Від забезпечення його ефективності в значній мірі залежить успіх всієї справи. Вивчення цього допоможе керівнику, який володіє технологіями вироблення, прийняття і реалізації управлінського рішення, здійснити ефективне управління організацією в складній, постійно мінливої економічній обстановці. Необхідність прийняття рішень виникає на всіх етапах процесу управління, пов'язана з усіма ділянками та аспектами управлінської діяльності і є її квінтесенцією. Прийняті управлінські рішення завжди спроектовані в майбутнє, тому менеджер в момент прийняття рішення не може з абсолютною впевненістю знати як буде змінюватися ситуація.

---

1. Кармінська-Белоброва М., Шматько Н., Пантелєєв М. Прийняття управлінських рішень як інструмент підвищення ефективності управління. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). 2020. Вип. 2. С. 81–85. URL:<https://doi.org/10.20998/2519-4461.2020.2.81>.

Бандерич Р. Р.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 071
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)
Науковий керівник:
Галайко Н. В.,
старший викладач кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ЯК СИСТЕМНА ВНУТРІШНЯ ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ

Термін «тіньова економіка» – є багатограним та дуже широким, оскільки зрозуміло, що завжди знайдуться люди, які захочуть приховати свої доходи та зберегти свою діяльність в тіні. Тіньова економіка – це економічна діяльність суб'єктів господарювання, яка не враховується, не контролюється і не оподатковується державою та (або) спрямована на отримання доходу шляхом порушення чинного законодавства. До таких тіньових секторів виробництва можуть належати: виробництва, якщо працівника оформляються на мінімальну зарплату, а іншу частину їм виплачують в конвертах; підпільне казино чи торгівля наркотиками, адже за законами ця діяльність є забороненою, а тому такі бізнеси ведуть тільки нелегально [1]. Хоча, варто сказати і те, що тіньова економіка не обов'язково асоціюється із порушенням закону. Це може бути якась фермерська продукція, яка вирощується в малих обсягах і надлишок продається на ринках перехожим, зрозуміло, що таку діяльність реєструвати не є доцільно, оскільки всі формальності та дотримання всіх вимог потребує багато часу і в майбутньому не принесе прибутку. Розвиток нашої країни, як і інших не залишається на місці, а тому деякі операції, такі як «отримати зарплату в конверті» – працівники, у відповідних державних органах, зі статистичними даними не мають змоги прослідкувати, але ці кошти все одно будуть витрачені і тоді Держстат має змогу оцінити дані, які надійшли, тим самим виявити підозру на порушення при веденні обліку витрат по оплаті праці. Через

такі нюанси ВВП розраховується трьома методами [2]. Але є і такі операції, які не можна прослідкувати в статистиці. Наприклад, схеми трансфертного ціноутворення. Експортери або імпортери можуть маніпулювати цінами на свої товари та послуги, щоб певні суми опинились у низькоподаткових юрисдикціях [2]. А тому, варто сказати, що уникнення від сплати податків таким чином відображається у ВВП [3]. Торік серед способів уникнення податків «тіньові» зарплати спричинили найбільші втрати, бюджет України у 2020 році недоотримав від 110 млрд. грн. до 150 млрд. грн. Для порівняння, це як усі видатки бюджету на оборону у 2021 році. Обсяги виведення прибутків за кордон залишаються високими, але зменшились торік і сягають від 120 до 200 мільярдів гривень на рік. Бюджет від цього втрачає 15-35 млрд. грн.

Від розкрадання податку на додану вартість, наприклад, «скруток» та схем на відшкодуванні податку потенційні втрати сягають 24-30 млрд. грн. на рік. Схеми тіньового ринку оренди землі та сільгосппродукції спричиняють втрати близько 10-46.5 млрд. грн. Контрафакт коштує бюджету 38-43 млрд. грн. на рік, а зловживання податковими пільгами та преференціями і спеціальними режимами – 6-10 млрд. грн. на рік [3].

На сьогоднішній день рівень тіньової економіки від ВВП складає 31 %, порівняно з 14-20 % від 2014 року. Не дуже важко зрозуміти звідки такий високий відсоток тінізації – найперше це підтримка корумпованих владних структур, результати незаконної діяльності яких стали причиною таких економічних злочинів, наприклад, незаконне використання бюджетних коштів (заробітної плати та пенсій); вивезення матеріальних цінностей за кордон; легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом; незаконна приватизація державного, комунального майна; афери з цінними паперами та валютними цінностями [4]. Згідно таких висновків можна стверджувати, що зацікавленість чиновників обумовлює підписання нормативних актів неефективного характеру, які є збитковими для народу, але, як правило, вигідними для тих, хто цим займається і отримує від цього непогані прибутки, які потім використовуються для підкупу держслужбовців або ж працівників правоохоронних органів. А отже, все це призводить до того, що підвищується рівень тінізації економіки, соціально-

економічний ефект погіршується і стає від'ємним, а також гальмується науково-технічний прогрес країни, що вкрай погіршує стан економічної безпеки. Серед основних тенденцій прояву загроз економічній безпеці держави в умовах трансформаційного періоду можна виділити:

1) збройний конфлікт України призвів до нестабільності у політико-економічній сфері та вніс помітний дисбаланс у соціальну сферу, в тому числі через зміну пропорцій фінансування суспільних сфер з державного бюджету в сторону збільшення частки фінансування оборонного комплексу;

2) економічна криза спричинила недовантаження виробничих потужностей й використання зношених основних фондів;

3) орієнтація економіки на експорт із значним переважанням частки сировинної продукції, що значно нижча за ціною від готової продукції;

4) низька якість та конкурентноспроможність продукції вітчизняних підприємств як на закордонних, так вітчизняних ринках;

5) зростання безробіття та податкового навантаження на працюючих громадян у зв'язку із зростанням частки пенсіонерів та пільговиків;

6) руйнування наукового потенціалу держави у зв'язку із зменшенням фінансування сфери науки, високими цінами на навчання та виїздом молоді на навчання за кордон, на роботу що не вимагає певної кваліфікації і знань;

7) майнове розшарування у суспільстві;

8) збільшення частки населення з доходами нижче прожиткового мінімуму;

9) поглиблення диференціації у соціально-економічному розвитку регіонів країн.

Розвиток тіньової економіки призвів до такої не існуючої раніше проблеми як загроза національної (економічної) безпеки країни. Подальший розвиток національної економіки вже не можливий без обліку впливу тіньової економіки, тому що вона впливає на всі процеси, що відбуваються в суспільстві. Реальна ситуація яка склалась в економіці вимагає реформування її структури при активному впливі в напрямку зменшення частки тіньового сектору економіки. Таким чином,

основною загрозою національної економічної безпеки є тіньова економіка. Саме тіньова економіка призвела до того, що економіка почала рухатися по шляху звуженого відтворення, зниженню її конкурентоспроможності й виробничого потенціалу.

---

1. Момот Т.В., Ващенко О.М., Тесленко Р.Ю. Тіньова економіка як загроза економічній безпеці України. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/27.pdf (дата звернення: 20.03.2022).

2. Подмазко О.М. Вплив тіньової економіки на загрози економічній безпеці країни. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2014/No4/142-151.pdf> (дата звернення: 20.03.2022).

3. Дадашова П. А., Кладова М. П., Вплив тіньової економіки на економічну безпеку України. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5271> (дата звернення: 20.03.2022).

4. Як змінювався рівень тіньової економіки в Україні. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/12/07/infografika/ekonomika/yak-zminyuvavsya-riven-tinovoyi-ekonomiky-ukrayini>

Бандерич Р. Р.,

здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 071
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Марушко Н. С.,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та обліку
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ЗА НЕЛЕГАЛЬНИМИ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ

На сьогодні в світовій економічній системі пріоритетним напрямком є забезпечення безпеки. Тобто, в силу сьогоднішньої агресій з боку Російської Федерації в Україні вся світова бізнес-спільнота не ставить за необхідність розвиток економіки, збільшення вартості бізнесу, а формування її безпеки. Одним з ключових елементів якої з оцінка та організація контролю за нелегальними фінансовими потоками. Нелегальні фінансові потоки є міжнародними: злочинці використовують різницю між національними правовими системами та слабке міжнародне співробітництво, щоб приховати кошти від органів влади. Тому для боротьби з нелегальними фінансовими потоками було

розроблено широкий набір міжнародних конвенцій, стандартів та організацій. Сюди входять конвенції ООН, які встановлюють стандарти, яким, як очікується, повинні відповідати всі країни, щоб уникнути формування будь-яких видів нелегальних фінансових потоків. Вони також включають договори або організації з більш вузьким членством, але які встановлюють більш інтенсивні або детальні заходи, які застосовуватимуться їхніми країнами-членами, та проводять експертні перевірки для забезпечення належного дотримання. Міжнародна структура включає кілька різних рівнів [1; 2]:

- загальні юридичні зобов'язання, встановлені рамками ООН, включаючи Віденську конвенцію; Палермську конвенція; Конвенція Меріди; Конвенція про фінансування тероризму; та різні резолюції Ради Безпеки ООН;

- міжнародні стандарти, розроблені в Організації економічного співробітництва та розвитку (далі ОЕСР), включаючи (з питань оподаткування): Типову податкову конвенцію ОЕСР; Конвенція про взаємну адміністративну допомогу у податкових справах; та Глобальний форум з питань прозорості та обміну інформацією для цілей оподаткування. Сюди також належать Конвенція ОЕСР про боротьбу з хабарництвом та рекомендації Робочої групи з фінансових дій;

- добровільні та регіональні кодекси, стандарти, ініціативи та органи, які застосовуються до нелегальних фінансових потоків.

На рівні ООН ключовими інструментами, що встановлюють юридичні зобов'язання, є:

- Конвенція ООН проти нелегального обігу наркотичних засобів та психотропних речовин 1988 р. (Віденська конвенція). Сюди входять положення щодо відмивання грошей та міжнародного співробітництва.

- Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. (Палермська конвенція), яка вимагає від країн криміналізації внаслідок відмивання грошей і включає рамки екстрадиції, взаємної правової допомоги та співпраці у правоохоронних органах.

- Міжнародна конвенція боротьби з фінансуванням тероризму 1999 р. - вимагає від держав криміналізації фінансування тероризму та

прийняти повноваження щодо заморожування та вилучення коштів, призначених для терористичної діяльності.

–Конвенція ООН проти корупції 2003 р. (Конвенція Меріди) - визначає заходи щодо запобігання та криміналізації корупції, забезпечення міжнародної співпраці та повернення активів у справах про корупцію [2].

Крім того, низка резолюцій Ради Безпеки ООН запровадили заходи щодо протидії нелегальним фінансовим потокам, зокрема шляхом встановлення режимів цілеспрямованих фінансових санкцій, що застосовуються до Російської Федерації, Аль-Каїди та інших терористичних угруповань. ОЕСР встановлює (або приймає) основні міжнародні стандарти та організації, які встановлюють стандарти, що відповідають за встановлення міжнародного права, зокрема: Типова податкова конвенція ОЕСР, Багатостороння конвенція про взаємну адміністративну допомогу у податкових справах, Конвенція ОЕСР про боротьбу з підкупом іноземних державних службовців у міжнародних ділових операціях (Конвенція ОЕСР про боротьбу з хабарництвом), Глобальний форум з питань прозорості та обміну інформацією для цілей оподаткування, Робоча група з фінансових заходів (FATF) [1-3].

На додаток до вищезазначених конвенцій та стандартів існує ряд ініціатив та діалогів, спрямованих на покращення спроможності урядів та функціонування міжнародних систем для боротьби з нелегальними фінансовими потоками, багато з яких очолює ОЕСР. Так, нещодавно створено U.S. Departments of Treasury and Justice Launch Multilateral Russian Oligarch Task Force, яка має важливу роль для України в боротьбі з нелегальними фінансовими потоками олігархів РФ щодо їх виявлення та замороження.

---

1. *Draining development?: controlling flows of illicit funds from developing countries / edited by Peter Reuter. URL: [http:// https://www.tni.org/files/668150PUB0EPI0067848B09780821388693.pdf](http://https://www.tni.org/files/668150PUB0EPI0067848B09780821388693.pdf)*

2. *Trade-Related Illicit Financial Flows in 135 Developing Countries: 2008-2017. Global Financial Integrity. March 2020. URL: <https://gfintegrity.org/report/trade-related-illicit-financial-flows-in-135-developing-countries-2008-2017/>*

3. *Policy Coherence in Combating Illicit Financial Flows: PCSD Thematic Module DRAFT. URL: https://www.oecd.org/gov/pcsd/IFFs%20thematic%20module%20v12cl_for%20web.pdf*

Богуславська Л. М.,
аспірант кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:
Копитко М. І.,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ДІАГНОСТИКА РИЗИКІВ ТА ЗАГРОЗ БЮДЖЕТНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Неефективна реалізація бюджетної політики України впродовж тривалого періоду часу зумовила виникнення ризиків і загроз соціально-економічного й суспільно-політичного характеру. Поява деструктивних явищ і процесів у бюджетній сфері спричинена істотним впливом дестабілізуючих чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, зокрема, системною макроекономічною кризою, зростанням державного боргу, процесами глобалізації й євроінтеграції. Зважаючи на окреслені тенденції особливої актуальності набуває проблема вчасного реагування та попередження ризиків і загроз захисту національних інтересів в бюджетній сфері України та забезпечення оптимальних показників бюджетної безпеки країни.

Погіршення параметрів фінансово-економічного стану України та посилення небезпеки зі сторони збройного протистояння на території країни характеризується різким падінням ВВП, зростанням інфляції, дефіциту бюджету й державного боргу, а також нестабільністю національної валюти, які, своєю чергою, знижують рівень бюджетної безпеки держави. Тому, важливим завданням в даному контексті виявляється дослідження ризиків та загроз бюджетній безпеці України, які вважаємо за доцільне систематизувати в залежності від індикаторів бюджетної безпеки (рис. 1).

Зауважимо, що забезпечення оптимальних показників бюджетної безпеки держави істотно залежить від механізму виявлення ризиків та загроз бюджетній безпеці України, які, залежно від свого значення, виступають стимуляторами або дестимуляторами.

Рис. 1. Основні загрози і ризики бюджетній безпеці України [1]

Таким чином, дослідження ризиків та загроз бюджетній безпеці України свідчить про їх значний вплив на параметри бюджетної безпеки держави. Діагностика ризиків та загроз бюджетній безпеці передбачає визначення їх стану, тенденцій та можливих методів запобігання негативного впливу на явища й процеси, які характеризують бюджетну систему.

1. Бюджетно-податкова безпека: навчальний посібник за ред. Миськів Г.В. Львів, ЛьвДУВС, 2020. 272 с.

Винокуров А. Г.,
 здобувач вищої освіти, магістр, спеціальність 071
(Центральноукраїнський національний технічний університет)
Науковий керівник:
Пугаченко О. Б.,
 кандидат економічних наук, доцент,
 доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування
(Центральноукраїнський національний технічний університет)

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Суб'єкти малого підприємництва, як і будь-які інші, за результатами своєї діяльності зобов'язані складати фінансову звітність. НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» установлює зміст і форму Фінансової звітності малого підприємства в складі Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) та порядок її заповнення, а також зміст і форму Фінансової звітності мікропідприємства в складі Балансу (форма № 1-мс) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-мс) та порядок її заповнення. Показники цих звітів наводяться у тисячах гривень з одним десятковим знаком [1].

Згідно статті 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2] суб'єкти господарювання можуть визнаватись мікропідприємствами і малими підприємствами за умов відповідності певним критеріям (таблиця 1).

Таблиця 1

Критерії віднесення суб'єктів господарювання до мікропідприємств і малих підприємств

Вид	Умови визнання
Підприємства, показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв:	
Мікропідприємства	балансова вартість активів – до 350 тисяч євро
	чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 700 тисяч євро
	середня кількість працівників – до 10 осіб
Малі підприємства	балансова вартість активів – до 4 мільйонів євро
	чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 8 мільйонів євро
	середня кількість працівників – до 50 осіб

Підприємства середню кількість працівників наводять у річному звіті, яку визначають у порядку, установленому спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі статистики. Представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності показники про середню кількість працівників не подають. Підприємства не розкривають інформацію щодо сукупного доходу.

Норми НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» застосовуються мікропідприємствами, малими підприємствами, непідприємницькими товариствами, представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності та підприємствами, які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів та витрат відповідно до податкового законодавства (крім підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності) у випадках, що згруповані у таблиці 2.

Таблиця 2

**Умови застосування положень
НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність»**

Форма Звіту	Суб'єкти підприємницької діяльності
Фінансова звітність малого підприємства	Малі підприємства – юридичні особи, які визнані такими відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (крім тих, яким відповідно до податкового законодавства надано дозвіл на ведення спрощеного обліку доходів та витрат)
	Представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності
Фінансова звітність мікропідприємства:	Мікропідприємства – юридичні особи, які визнані такими відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»
	Підприємства, які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів та витрат відповідно до податкового законодавства
	Непідприємницькі товариства

Згортання статей активів та зобов'язань є неприпустимим, крім випадків, передбачених відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. У графі 4 Звіту про фінансові результати (форма № 2-м і № 2-мс) наводяться дані за аналогічний період минулого (попереднього) року.

У випадках, передбачених нормативно-правовими актами, підприємствами складається окремий баланс. Для складання окремого балансу дані первинних документів про господарські операції філій, представництв, відділень та інших відокремлених підрозділів, виділених підприємством (юридичною особою) на окремий баланс, а також про господарські операції, які відповідно до законодавства підлягають відображенню в окремому балансі, заносяться до окремих (відкритих для цього відокремленого підрозділу або для відображення господарських операцій з певної діяльності підприємства) регістрів бухгалтерського обліку. За даними окремих регістрів бухгалтерського обліку складається баланс щодо зазначених господарських операцій. Показники окремого балансу включаються до Спрощеної фінансової звітності.

Підприємства, зазначені у підпункті 2 пункту 2 НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність», можуть:

- обліковувати необоротні активи тільки за первісною вартістю без урахування зменшення корисності та переоцінки до справедливої вартості;

- не створювати забезпечення наступних витрат і платежів (на виплату наступних відпусток працівникам, виконання гарантійних зобов'язань тощо), а визнають відповідні витрати у періоді їх фактичного понесення;

- поточну дебіторську заборгованість включати до підсумку балансу за її фактичною сумою.

Підприємства, які мають право на застосування спрощеного обліку доходів і витрат та які не зареєстровані платниками податку на додану вартість, можуть систематизувати інформацію, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, в регістрах бухгалтерського обліку без застосування подвійного запису. Підприємства, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, відповідно до податкового законодавства, з метою складання фінансової звітності визнають доходи і витрати за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

---

1. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: Наказ М-ва фінансів України від 25 лют. 2000 р. № 39. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00/conv#Text> (дата звернення: 01.03.2022)

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лун. 1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14/conv#Text> (дата звернення: 01.03.2022)

Войтович Л. М.,

здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 071
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Галайко Н. В.,

старший викладач кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

На сьогоднішній день в Україні в умовах мінливого ринкового середовища, постійних законодавчих змін, нестабільних темпів зміни курсу національної валюти та інфляції – забезпечення фінансової безпеки відіграє для кожного українського підприємства важливу роль у процесах підтримки стабільності провадження його діяльності.

Чіткого визначення категорії «фінансова безпека» немає. В загальному поняття фінансова безпека являє собою надзвичайно складну багаторівневу систему, яка охоплює фінансову безпеку всього підприємства, окремих працівників-акціонерів, інвесторів, партнерів, включає комплекс методів, засобів і заходів захисту економічних інтересів суб'єкта господарювання. Поняття фінансової безпеки підприємства зачіпає всі сторони діяльності підприємства: збереження, економію і використання сировини, матеріальних, фінансових ресурсів і банківських рахунків, охорону підприємства, комплектування кадрів, виконання договірних умов, стан звітності і обліку, справляння податків і оплата рахунків за постачання тепла, електроенергії, газу, води, за вивезення побутових відходів тощо. В системі забезпечення фінансової безпеки підприємств немає дрібничок.

Вивчення різних поглядів і позицій по відношенню до розуміння сутності поняття «фінансова безпека підприємства» показало, що в науковій літературі воно розкривається по-різному. І. А. Бланк розглядає

фінансову безпеку підприємства з точки зору кількісного і якісного детермінованого рівня фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних, збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному і перспективному періоді [1, с. 125].

О. І. Барановський вважає, що фінансова безпека підприємства – це ступінь захищеності фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин або рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення його потреб і виконання існуючих зобов'язань [2, с. 84].

Такі вчені, як А. О. Єпіфанов і О. Л. Пластун, вважають, що фінансова безпека суб'єктів підприємництва – це здатність суб'єкта підприємництва здійснювати свою господарську, зокрема й фінансову діяльність, ефективно і стабільно шляхом використання сукупності взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних та контрольних заходів фінансового характеру, що мають оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечити належний їх рівень та нівелювати вплив ризиків внутрішнього та зовнішнього середовищ [3, с. 32].

В енциклопедії фінансово-аналітичного центру MaViCo фінансова безпека (англ. Financial security) трактується як поняття, яке включає комплекс заходів, методів і засобів по захисту корпоративних структур, фінансової діяльності господарюючих суб'єктів на мікрорівні [4].

Опираючись на наявні розробки в області понятійного апарату, методів забезпечення фінансової безпеки підприємства і системи можливого захисту від зовнішніх і внутрішніх загроз, на нашу думку, під фінансовою безпекою підприємства слід розуміти стабільну захищеність виробничо-фінансової діяльності від реальних і потенційних зовнішніх і внутрішніх загроз з метою забезпечення його сталого розвитку в поточному періоді та на перспективу.

Як бачимо, що в більшості визначень під фінансовою безпекою підприємства розуміється певний стан захищеності від загроз. Тому постає питання, а що таке «загроза». На нашу думку, загроза – це чинник, що створює значну небезпеку стійкому функціонуванню економічної системи [5].

Серед основних загроз фінансової безпеки підприємства нами виділяються: – загроза втрати ліквідності підприємства, – загроза втрати фінансової самостійності підприємства, – загроза зниження ефективності діяльності підприємства; – загроза старіння об'єктів основних засобів за рахунок «проїдання» амортизаційного фонду, – загроза нестійкого розвитку підприємства, – загроза нарощування боргів через повільні інкасації дебіторської заборгованості, – загроза використання неефективною кредитної політики в частині дебіторсько-кредиторської заборгованості, – загроза неплатоспроможності підприємства; – загроза скорочення прибутковості і ринкової вартості підприємства, – загроза цільового зменшення вартості підприємства.

З проведеного дослідження видно, що фінансова безпека підприємства є складним та багатогранним поняттям, про що свідчить різноманіття наукових підходів до трактування її сутності та переліку загроз, які на неї безпосередньо впливають. До першочергових питань, які потребують подальшого дослідження та вирішення, слід віднести: створення уніфікованої класифікації загроз, які можуть впливати на фінансову безпеку підприємства, розроблення форм і методів протидії таким загрозам. Головним напрямом боротьби з таким загрозам насамперед має стати розробка стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства.

---

1. Бланк И. А. *Управление финансовой безопасностью предприятия*. К.: Эльга. 2009. 776 с.

2. Барановський О. І. *Фінансова безпека*. К.: Фенікс. 1999. 338 с.

3. Єніфанов А. О., Пластун О. Л. *Фінансова безпека підприємств і банківських установ: моногр.* Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ». 2009. 295 с.

4. *Енциклопедія фінансово-аналітичного центру MaBiCo*. URL: <http://MaBiCo.ru>.

5. Цвайг Х. І., Галайко Н. В. *Загрози фінансовій безпеці підприємства та шляхи їх усунення*. Науковий журнал «Причорноморські економічні студії» / головний редактор К. С. Шапошников. Одеса: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. 2016. Вип. 11. С. 181-185.

Гадуп'як С. В.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 262
Інституту з підготовки фахівців для
підрозділів Національної поліції
(Львівський державний університет внутрішніх справ)
Науковий керівник:
Кіржецький Ю. І.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарної підготовки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ

Продовольча безпека держави та регіону виступає одним з основоположних елементів національної безпеки, надаючи людині право на існування. Внаслідок цього незалежність продовольчої безпеки є важливою складовою в структурі національної безпеки держави. Питання забезпечення продовольчої безпеки в умовах повномасштабного ведення війни є особливо актуальним для України. Для України особливе її значення обумовлюється соціально-економічним та екологічним становищем та демографічною ситуацією. Адже економіка України з причин COVID-19 та агресії РФ перебуває у стані глибокої кризи, а сільське господарство, що є рушійною силою продовольчого забезпечення країни, не дивлячись на зрушення в напрямку приватизації земель та формування потужних гравців на ринку сільськогосподарського виробництва й досі є найбільш невпорядкованою ланкою економіки.

Вразливим компонентом соціальної складової продовольчої безпеки є низький рівень купівельної спроможності вітчизняних споживачів. Відомо, що зростання доходів населення є найбільш мотивуючим фактором росту споживання. Проте пересічний українець через низький рівень платоспроможного попиту не має змоги споживати м'ясо навіть невисокої якості у тій кількості, в якій незаможний американець може споживати якісне м'ясо. Держава на даний момент не спроможна у повній мірі допомогти майже 30% населення України, які ведуть напівголодне існування у зв'язку з відсутністю ефективної системи соціального захисту [15, с. 42]. Деякі напрямки виправлення такої ситуації констатуються останнім часом. В червні 2021 року було прийнято проєкт розпорядження Кабінету

Міністрів України «Про схвалення Стратегії продовольчої безпеки на період до 2030 року».

Забезпечення продовольчої безпеки має стати стратегічним завданням як для держави, так і для її регіонів. Нажаль, на сьогоднішній день проблема формування стійкої системи продовольчої безпеки України в ринкових умовах залишається до кінця не вирішеною. Зрозуміло одне, сучасний стан продовольчої безпеки вимагає виділення її в рамках економічної політики держави як самостійної проблеми, вирішення якої передбачає розроблення стратегії розвитку системи продовольчої безпеки та її параметрів. Адже успішне втілення продовольчої політики дозволить наростити обсяги виробництва сільськогосподарської продукції, забезпечити фізичну доступність продуктів харчування та в цілому гарантувати продовольчу безпеку країни. Україна є країною з потужним природно-ресурсним потенціалом. Створенню міцної продовольчої бази сприяють й відмінні кліматичні умови. Проте на сьогоднішній день цьому заважає агропромисловий комплекс країни, що знаходиться в занедбаному стані. Саме залучення фінансових ресурсів, створення стимулів для заняття сільським господарством серед населення та забезпечення вирощування якісної сировини для виробництва продовольства допоможуть Україні повернути авторитет у світовому співтоваристві.

Великої уваги потребує налагодження експорту вітчизняної продукції, а також врегулювання кількості надходжень і зниження конкурентоспроможності переважно неякісного імпорту, від якого на даний момент ми перебуваємо у значній залежності. З цією метою держава повинна стати на захист вітчизняного виробника шляхом створення додаткових квот для імпортової продукції, які б ускладнювали настільки активне її надходження до внутрішнього ринку України.

Основними є рекомендації реалізації політики держави для вирішення проблем забезпечення продовольчої безпеки:

1) підвищення життєвого рівня населення та забезпечення платоспроможного попиту на продукти харчування шляхом підвищення рівня номінальної та реальної заробітної плати, соціальних виплат;

2) державна підтримка вітчизняного агропромислового виробництва та працівників сфери сільського господарства;

3) ефективного використання наявного ресурсного потенціалу та формування стійкої сировинної бази постачання;

4) формування механізму економічного стимулювання впровадження новітніх технологій та науково-технічних розробок у галузях агротехніки, біотехнологій і агроекології;

5) формування цивілізованих регіональних ринків продовольства та вдосконалення зв'язків між ними;

6) забезпечення комплексного підходу до контролю, оцінки та регламентації якості продуктів харчування;

7) формування сприятливого інвестиційного клімату в сільськогосподарському виробництві шляхом запровадження податкових пільг учасникам інвестиційного процесу;

8) запровадження тимчасової державної монополії на зовнішню торгівлю продуктами сільського господарства;

9) відродження системи обов'язкової державної закупівлі за твердими цінами продукції сільського господарства і введення мораторію на імпорт продовольства, котре у достатній кількості виробляється в Україні;

10) введення податкових канікул для підприємств і суб'єктів економічної діяльності АПК строком на 5 років та мораторію на банкрутство сільгосппідприємств.

---

1. Тринько Р. І. Продовольча безпека: аналітична діагностика: монографія / Р.І. Тринько. – Львів, 2010. – 348 с.

2. Гринчишин В.Є. Методологічні основи дослідження продовольчої безпеки України / В. Є. Гринишин // Економічна наука: Економіка та держава. – 2020. - №2. – С. 141-146.

3. Саблук П.Т. Продовольча безпека України / П.Т. Саблук, О.Г. Білорус, В.І. Власов URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/e_apk/2009_10/09_10_01.pdf (дата звернення: 22.12.2021).

4. Басюркіна Н.Й. Дослідження загроз продовольчої безпеки в кризових умовах / Н.Й. Басюркіна URL:http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekr/2019_23/1/basyurkina.pdf (дата звернення: 22.12.2021).

5. Сайт Міністерства економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL : <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=64f0528b-6e09-484d-8a40-38006a75f33b&title=Zhniva2020-VUkrainiVzheZibranoMaizhe62-5-MlnTonnZern> (дата звернення: 22.12.2021).

Галіченко М. С.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073,
заочної форми навчання,
(Центральноукраїнський інститут розвитку людини)

Науковий керівник:
Черненко О. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри права та соціально-економічних відносин
(Центральноукраїнський інститут розвитку людини)

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Беззаперечним фактом є те, що торгівля займає провідне місце за рівнем доходів національної економіки. В ринковій економіці оптово-роздрібна торгівля є найбільш розповсюдженою і прибутковою сферою підприємницької діяльності в кожній країні. Роль торгівлі полягає у забезпеченні процесу доведення готових товарів, робіт і послуг від виробника до кінцевого споживача, з метою задоволення потреб останнього.

Проте, у сучасних умовах перенасичення ринку різноманітними товарами і послугами для підприємства виникає необхідність постійної активізації споживання, стимулювання збуту, реклами – тобто застосування концепції маркетингу. Це пов'язано з тим, що маркетинг дозволяє вирішити для менеджера питання, пов'язані з виробництвом, асортиментом, номенклатурою, ціноутворенням, розкруткою торгової марки, рекламою та просуванням товарів і послуг на ринок. Маркетинг формує цілісну систему організації виробництва і збуту продукції підприємства, орієнтується на задоволення явних потреб споживачів і отримання прибутку.

Серед науковців, які вивчали особливості управління маркетингом, варто згадати наступних: Г. Армстронг, А. В. Войчак, С. С. Гаркавенко, В. Г. Герасимчук, В. Я. Кардаш, Ф. Котлер Н. В. Куденко, А. О. Старостіна та інші.

Перемога на ринку великою мірою базується на освоєнні підприємством прогресивних технологій маркетингу, які дають можливість запропонувати товар або послугу, що не можуть дати

конкуренти, або порівняної якості, але за меншу ціну з отриманням прибутку [5, с. 108].

Дослідниця Ю. Л. Ратушна дійшла висновку, що управління маркетинговою діяльністю визначає якісний склад комплексу маркетингу, завдяки якому підприємство реалізує маркетинговий вплив на споживача, формує вдале внутрішнє середовище, передбачає мету донесення до керівників та працівників цінностей підприємства та його маркетингових цілей, найкраще задоволення потреб споживачів, зростання бази клієнтів підприємства [4, с. 115].

На думку Л. О. Гризовської та О. В. Сітарчук управління маркетинговою діяльністю на підприємстві – це складний комплексний процес здійснення заходів стратегічного характеру, які тісно взаємодіють між собою та спрямовані на задоволення потреб споживачів та отримання підприємством максимально можливого прибутку за мінімально необхідних витрат [1, с. 310].

Аналізування наукових джерел [1-5], дозволило виділити наступні підходи до управління маркетинговою діяльністю підприємства:

1) Системний підхід. Передбачає створення економічної моделі управління маркетинговою діяльністю на підприємстві, яка б описувала комерційну мету та три складові системи: «аналіз ринку» - «виробництво» - «продаж» найбільш ефективно.

2) Процесний підхід. Управління маркетингом можна розбити на окремі інформаційно-комунікаційні процеси, а саме: збір і аналіз інформації про ринок; первинні і вторинні маркетингові дослідження; реклама та зв'язки із громадськістю, аналіз продаж.

3) Логістичний підхід. Передбачає формування ланцюгів постачання-збуту, як упорядковану кількість фізичних або юридичних осіб (складів, постачальників, перевізників, оптових і роздрібних посередників тощо) які беруть активну участь у доведенні готової партії товарів від виробника до кінцевого споживача. Маркетинг застосовується на кожному етапі просування.

4) Методологічний підхід. Передбачає застосування методів вивчення наявного попиту та продаж на ринку (анкетування, експеримент, спостереження, опитування, порівняння).

5) Організаційно-управлінський підхід. Полягає у формуванні організаційної структури відділу маркетингу, створення рівнів керівництва; управління роботою працівників відділів і підрозділів, які б виконували функції: аналізу ринку, прийому і обробки замовлення на товар, реклами, брендингу, зв'язків із громадськістю, промоушин, піар-акцій тощо.

О. В. Зернюк та А. В. Кійко вважають, що управління маркетинговою діяльністю визначає якісний склад комплексу маркетингу, через який підприємство здійснює маркетинговий вплив на споживача, створює сприятливе внутрішнє середовища, має на меті доведення до керівництва і персоналу цінностей підприємства і його маркетингових цілей, найкращого задоволення потреб споживачів і збільшення клієнтської бази підприємства [3, с. 336].

Приділивши увагу ефективному застосуванню інструментів і методик маркетингового менеджменту, підприємство матиме змогу вирішувати як внутрішні, так і зовнішні проблеми в разі їх виникнення, долаючи бар'єри нестабільного ринкового середовища [2, с. 472].

Маркетинг впливає на формування мотивів, стимулів у споживача щодо покупки товарів і послуг конкретного підприємства. Концепція маркетингу підприємства розробляється менеджером на довгострокову перспективу із чітким формулюванням цілей комерційних і методів їх досягнення. Охарактеризовано підходи до управління маркетинговою діяльністю підприємства: системний, процесний, логістичний, методологічний, організаційно-управлінський. Стратегія і тактика маркетингу взаємопов'язані. Управління маркетингом на підприємстві має розглядатись керівником як система і динамічний процес.

---

1. Гризовська Л. О., Сітарчук О. В. Ефективність управління маркетинговою діяльністю на підприємстві. *Економіка і суспільство*. 2018, № 16. С. 308-315.

2. Зернюк О. В., Кійко А. В. Проблеми та особливості управління маркетинговою діяльністю в нестабільних ринкових умовах. *Економіка і суспільство*. Мукачево, 2017. №13. С. 468-473.

3. Коноплянникова М. А. Управління маркетинговою діяльністю: поняття, принципи, підходи. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017, № 17. С. 332-336.

4. Ратушна Ю. Л. Управління маркетингом в діяльності підприємства малого та середнього бізнесу. *Інвестиції: практика та досвід : Аналіз. Прогнози. Коментар*. 2020, № 15/16. С. 111-115.

5. Россоха В. В. *Маркетинговий менеджмент в системі управління підприємством. Агроінком. 2012, №10-12. С. 108-112.*

Гаркало О. П.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)
Науковий керівник:
Блага Н. В.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ІНФОРМАЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ КОМУНІКАЦІЙ В СУЧАСНОМУ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩІ

Нестабільний, а в багатьох випадках і руйнівний економічний стан, в якому нині знаходиться більшість підприємств, досить яскраво відображає проблему управління комунікаційними процесами в державі та на підприємстві, зокрема. Так як ефективні комунікації на практиці є необхідною умовою досягнення цілей, що стоять перед підприємством. Часто внаслідок недосконалої системи комунікації, відсутності прозорості суттєво знижується ефективність управління та діяльності підприємства.

Чимало відомих учених досліджували питання комунікацій на підприємстві, зокрема В. Цимбалюк, О. Сороківська, Ю. Коваленко, Панченко В.А. та інші [1–3]. Проте донині низка питань є вкрай актуальною й потребує детального дослідження.

Метою дослідження є комунікаційний процес на підприємстві в сучасному бізнес-середовищі, з'ясування й обґрунтування основних принципів захисту комунікацій.

Комунікації є важливою складовою ефективного функціонування підприємства. На сучасних підприємствах комунікація вже давно перестала бути просто способом передавання інформації, а стала одним із важливих інструментів управління діловими відносинами. Інформація, комунікації разом із засобами забезпечення їх ефективного використання, тобто каналами, становлять інфраструктуру управління підприємствами.

Велике значення має техніка комунікацій, тобто використання правильних виразів, точних термінів, наглядних матеріалів, технічних засобів та ін. Як свідчать проведені дослідження 55 % від всіх видів інформаційних повідомлень сприймаються через обличчя, пози і жести, а 38% через інтонацію голосу, 7 % через допоміжні слова які вживаються при обміні інформацією. Таким чином, для того щоб передати повідомлення необхідно правильно поєднувати слова із невербальними засобами.

Таким чином, щоб здійснювати комунікацію ефективно, та якісно передавати інформацію в потрібному вигляді необхідно враховувати ряд факторів, а саме грамотний підбір слів при формуванні повідомлення, потреби адресатів, прозорість повідомлення, законодавчі вимоги.

---

1. Цимбалюк В. Інформаційна безпека підприємницької діяльності, визначення сутності та змісту поняття за умов входження України до інформаційного суспільства (глобальної кіберцивілізації). Підприємництво, господарство і право. 2004. No 3. С. 88-91.

2. Сороківська О. А., Гевко В. Л. Інформаційна безпека підприємства: нові загрози та перспективи. Вісн. Хмельниц. нац. ун-ту. 2010. No 2. Т. 2. С. 32-35.

3. Комунікативний менеджмент: навчальний посібник / М. І. Васильченко, В. В. Гришко. - Полтава: ПолтНТУ, 2018. – 208 с.

4. Плахова О. М., Карчова О. М. Особливості комунікації в соціальній роботі в умовах пандемії Covid 19. SOCIOПРОСТІР: Міждисциплінарний електронний збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи», 2021. (11), С.17-22.

Гвоздецька А. М.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 281
(Національний університет «Львівська політехніка»)

Науковий керівник:
Дзюрах Ю. М.,
доктор філософії, доцент кафедри
адміністративного та фінансового менеджменту
(Національний університет «Львівська політехніка»)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ НОВІТНІХ ВИКЛИКІВ

В сучасних умовах питання забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств виходять на перший план, так як вони працюють в умовах новітніх викликів, а конкурентне економічне середовище

приховує численні загрози їх розвитку. Ця обставина вимагає від суб'єктів управління підприємством побудови комплексної системи, яка буде спрямована на підвищення рівня фінансово-економічної безпеки, тому що підвищення ризиковості спричинить значне зниження рівня фінансового стану підприємства, а в майбутньому може призвести до банкрутства.

Під фінансово-економічною безпекою підприємства необхідно розуміти захищеність потенціалу підприємства у різних сферах діяльності від негативної дії зовнішніх і внутрішніх чинників, прямих або непрямих загроз, а також здатність суб'єкта до відтворення [2, с. 5]. Н.Ю. Подольчак та В.Я. Карковська, що фінансово-економічна безпека – це стан і здатність фінансово-економічної системи протистояти небезпеці руйнування її оргструктури і статусу, а також перешкодам у досягненні цілей розвитку [2, с. 6].

Науковець Варналій З.С. дає наступне визначення: фінансово-економічна безпека – це результат комплексу складових, орієнтованих на усунення фінансово-економічних загроз функціонування та розвитку підприємства і забезпечення його фінансової стійкості й незалежності, високої конкурентоспроможності технологічного потенціалу, оптимальності та ефективності організаційної структури, правового захисту діяльності, захисту інформаційного середовища, комерційної таємниці, безпеки персоналу, капіталу, майна та комерційних інтересів [2].

Фінансово-економічна безпека – це стан захищеності ресурсів підприємства, фактичного виробничого та інтелектуального потенціалу від потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього середовища за допомогою інструментів, методів, важелів та системи інформаційно-аналітичного забезпечення.

Слід зазначити, що фінансово-економічна безпека підприємства – це комплексна система, яка включає ряд внутрішніх функцій, спрямованих на забезпечення ефективного використання ресурсів підприємства в кожній сфері діяльності. Фінансово-економічну безпеку слід розглядати через призму її функціональних складових, що дозволяє: відстежувати фактори, які впливають на стан фінансово-економічної безпеки в цілому; дослідити процеси, які забезпечують

фінансово-економічну безпеку в умовах новітніх викликів; аналізувати перерозподіл і використання ресурсів підприємства; вивчення економічних показників, які відображають рівень безпеки функціональних компонентів; розробити заходи, що слугуватимуть досягненню високого рівня компонентів та зміцнюватимуть фінансово-економічну безпеку всього підприємства. Фінансово-економічна безпека підприємства є динамічною, оскільки вона змінюється під впливом внутрішнього та зовнішнього середовища.

---

1. *Економічна безпека: навч. посіб. / За ред. З.С.Варналія.- К.: Знання, 2009. - 647 с.*

2. *Подольчак Н.Ю. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки: навч. посібник / Н.Ю. Подольчак, В.Я. Карковська .- Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014.-268 с.*

Грищенко А. В.,

аспірант спеціальності 076

(Одеська національна академія харчових технологій)

Науковий керівник:

Басюркіна Н. Й.,

доктор економічних наук, професор,

завідувач кафедри управління бізнесом

(Одеська національна академія харчових технологій)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ХЛІБОПЕКАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Харчова промисловість є однією з провідних галузей промисловості України, яка забезпечує стабільне постачання населення необхідними продуктами харчування, що формує продовольчу безпеку країни та її експортну перспективу. Враховуючи важливе соціальне та стратегічне значення харчової промисловості в економічному потенціалі держави, а зокрема наповнення державного бюджету слід відзначити прогресивний розвиток, високі темпи зростання асортименту та обсяги виробництва продукції. Першочергове місце серед харчових продуктів що споживають українці займає хліб та хлібобулочні вироби, щоденне споживання хліба дозволяє вважати його одним з найважливіших продуктів харчування серед населення нашої держави [1].

Однак на сьогоднішній день дуже складно назвати хлібопекарський сектор економіки України прибутковим, тому для

економічного потенціалу країни важливим та актуальним завданням є дослідження проблем у функціонуванні галузі та визначення шляхів і методів їх вирішення з метою забезпечення подальшого розвитку. Одним із негативних факторів хлібопекарських підприємств є зменшення споживання хліба, що в свою чергу призвело до падіння обсягів виробництва хліба та хлібобулочних виробів. А також інноваційно – інвестиційна криза, яка характеризується відсутністю інноваційної діяльності на підприємствах хлібопекарської промисловості і є причиною неконкурентоспроможності підприємства, адже у конкурентній боротьбі виграють ті підприємства які є інноваційно активними. Зменшення споживання хліба перш за все, відбувається в наслідок скорочення населення нашої країни, підвищення вартості продукції та зміна харчових вподобань [2; 3].

Основними проблемами інноваційно-інвестиційної кризи є такі:

- дефіцит фінансової підтримки;
- відсутність інноваційних нововведень;
- замалий асортимент продукції;
- низька рентабельність підприємств;
- відсутність високоякісної сировини;
- зношеність та застарілість технологічного обладнання.

Для ефективності функціонування підприємств та вирішення зазначених проблем необхідно, перш за все, привабити інвесторів та запропонувати механізми для підвищення зацікавленості у впровадженні нововведень. Для розширення асортименту хлібних виробів та підвищенню їх якості слід приділити увагу зростаючому попиту на споживання хліба з добавками такими як: злаки, сухофрукти, нетрадиційні види борошна та на дієтичний і діабетичний хліб. Закуповувати сировину для підвищення якості хлібобулочних виробів, власникам підприємств галузі слід проводити переоснащення обладнання та автоматизацію технологій, що призведе до зменшення витрат матеріально-технічних та енергетичних ресурсів на виробництво хлібобулочних виробів та зниженню їх собівартості [4].

---

1. Струнін В. В., Філоненко Т. М. Вітчизняний ринок хлібобулочних виробів: сучасний стан та перспективи розвитку. Ефективна економіка. 2014. №12 – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3661>

2. Ставицький О.В. Державне управління підприємствами хлібопекарської галузі України та напрями підвищення ефективності їх діяльності. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2011. №9. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=328>

3. Касич А.О., Канунікова К.О. Інноваційна активність підприємства України: динаміка, проблеми та шляхи вирішення. Економічна наука. 2016. №22. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2016/7.pdf

4. Гончаренко К. Шляхи підвищення конкуренції в хлібопекарській галузі. URL: http://www.rusnauka.com/17_PMN_2014/Economics/10_172581.doc.htm

Гук Я. В.,

здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 072

Інституту управління, психології і безпеки

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Сіромська Г. М.,

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри соціально-поведінкових,

гуманітарних наук та економічної безпеки

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ТЕРИТОРІАЛЬНА ЦІЛІСНІСТЬ ДЕРЖАВИ ЯК ЗАПОРУКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Проблеми національної безпеки належать до найважливіших, найскладніших багатоаспектних та інтегральних явищ суспільного і політичного життя. Загалом, безпека – це стан, коли кому, чому-небудь ніщо й ніхто не загрожує; водночас це й діяльність людей, суспільства, держави, світового співтовариства народів щодо виявлення, запобігання, послаблення, усунення і відвернення загрози, здатної втратити їх, знищити матеріальні та духовні цінності тощо. Наявність безпеки є необхідною умовою та одним із основних мотивів життєздатності людини, суспільства, держави і світового співтовариства [1, с. 131].

Російська агресія проти України (2014 р.), початок воєнних дій 24 лютого 2022 р. порушила світовий порядок і продовжує загрожувати безпеці нашої держави, змусила зосередитись на вирішенні «традиційних» питань безпекової політики, зокрема, на забезпеченні територіальної цілісності та захисті державного суверенітету.

Закон України «Про національну безпеку України» визначає, що національна безпека України – це захищеність державного суверенітету,

територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [2].

Територіальна цілісність (територіальна недоторканність) – принцип міжнародного публічного права, згідно з яким територія держави є недоторканною від посягань з боку інших держав шляхом застосування військової сили або загрози силою [3].

Принцип територіальної цілісності держав був вперше встановлений у п. 4 ст. 2 Статуту ООН і в 1970 р. отримав розвиток в Декларації про зміцнення міжнародної безпеки. Зокрема, у Декларації відзначалася неприпустимість військової окупації в результаті застосування сили, а також силових дій, спрямованих на придбання території іншої держави [4].

Територіальна цілісність та недоторканність є двома аспектами одного і того ж принципу. Територіальна цілісність означає заборону насильницького розчленування території будь-якої держави та її анексію. Територіальна недоторканність – що держави зобов'язані утримуватися в їх міжнародних відносинах від будь-яких посягань на територію інших держав, від порушення їх меж [5, с. 19].

Саме поняття «територія» сформувалось історично в тісному зв'язку з такими категоріями, як держава та нація, і, поряд із суверенітетом, належить до основних ознак держави. Таким чином, державна територія – це різновид території, що перебуває під суверенітетом певної держави, яка здійснює в її межах своє територіальне верховенство. Суттєвою ознакою територіального верховенства держави є принцип невідчужуваності державної території [5, с. 18].

В умовах російського повномасштабного вторгнення забезпечення безпеки передбачає активну діяльність держави. Так, безпека території постає як система просторової безпеки (чи територіальної цілісності), політико-правової, соціокультурної, соціально-економічної складових безпеки території. Політико-правова безпека території держави є здійснення державою своєї юрисдикції на всій її території, а також нейтралізація будь-яких загроз суверенітету держави. Насильницька

зміна статусу державної території означає посягання на суверенітет держави й свідчить про втручання у внутрішні справи ззовні.

Посягання на політико-правову безпеку території держави може здійснюватися або шляхом окупації території та встановлення на ній політичного режиму іншої держави, або шляхом підготовки й реалізації державного перевороту зі зміною політико-правового режиму території [6, с. 143].

Отже, територіальна цілісність – є запорукою суверенітету, незалежності та національної безпеки держави.

---

1. Ядуха С. Й., Лисак О. М. Національна безпека України. її основні аспекти, принципи та загрози. Вісник Хмельницького національного університету 2018. № 5. Том 1. С. 131-136.

2. Закон України «Про національну безпеку України». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

3. Посягання на територіальну цілісність та територіальну недоторканність держави. <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/>

4. Декларація про зміцнення міжнародної безпеки. Режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_a32#Text

5. Дахно О. О. Територіальна цілісність держави як об'єкт національної безпеки. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Вип. 3/4 (27/28) 2015. С. 17-22.

6. Сіцінський Н. А. Аналіз сучасного стану договірно-правового оформлення державного кордону України. Економіка та держава. № 8. 2014. С. 141–144.

Гук Я. В.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 072
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:
Олексюк М. М.,
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

До основних елементів економічної безпеки держави слід віднести: економічну незалежність, що означає насамперед можливість здійснення державного контролю над національними ресурсами, спроможність використовувати національні конкурентні переваги для

забезпечення рівноправної участі у міжнародній торгівлі; стійкість і стабільність національної економіки, що передбачає міцність і надійність усіх елементів економічної системи, захист усіх форм власності, створення гарантій для ефективної підприємницької діяльності, стримування дестабілізуючих факторів; здатність до саморозвитку і прогресу, тобто спроможність самостійно реалізувати і захищати національні економічні інтереси, здійснювати постійну модернізацію виробництва, ефективну інвестиційну та інноваційну політику, розвивати інтелектуальний і трудовий потенціал країни [1, с. 84].

Можна погодитись з думкою, що економічна безпека – це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання[2, с. 134].

Виходячи із твердження про те, що економіка є однією з життєво важливих сторін діяльності особистості, суспільства і держави, слід зазначити, що національні економічні інтереси лягають в основу економічної політики, що проводиться державою, важливою складовою частиною якої є забезпечення економічної безпеки, однієї з найважливіших функцій держави.

Значимість економічної безпеки обумовлена тим, що решта видів безпеки не можуть бути реалізовані в достатній мірі без економічного забезпечення. зокрема, для збереження соціальної безпеки необхідно в першу чергу забезпечити населення робочими місцями, що вимагає розвиненої промисловості, а, отже, економіки. Оборона країни також не можлива без фінансування і наявності високотехнологічного виробництва, яке в свою чергу залежить від стану економіки [3, с. 195].

Серед інструментів здійснення заходів економічної безпеки можна виділити: – оптимізацію витрат (докладна ревізія витрат, скорочення невиробничих витрат, насамперед адміністративних, скорочення додаткових витрат на оплату праці, впровадження політики енергозбереження); – мобілізація внутрішніх ресурсів (зменшення дебіторської заборгованості, оптимізація величини виробничих запасів,

стимулювання збуту); – підтримка елементів потенціалу відтворення (виділення пріоритетних для підприємства продуктів та напрямів діяльності, за якими підприємство має найбільш стійкі ринкові позиції, проведення лояльної політики щодо ключових працівників задля збереження кадрового потенціалу); – доведення до логічного завершення проектів, що безпосередньо впливають на життєдіяльність підприємства[2, с. 139].

---

1. Гбур З. В. *Економічна безпека як одна зі складових забезпечення національної безпеки України та сучасному етапі / Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 18.*

2. Утенкова К. О. *Економічна безпека як складова національної безпеки України / Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Серія Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. Вип. 9, 2019. С. 133-144.*

3. Соломонова Л.В. *Фінансово-економічна безпека як складова національної безпеки країни / Причорноморські студії Випуск 27. 2018. С. 193-198.*

Єременко В. В.,

здобувач вищої освіти, магістр, спеціальність 073
Центру післядипломної освіти, заочного та дистанційного навчання
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Мойсак Ю. В.,

здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Живко З. Б.,

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ДІЛОВА ЕТИКА ТА ЯКОСТІ МЕНЕДЖЕРА З ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Традиційно ділову етику прийнято розглядати на макро і мікрорівні. На макрорівні розглядається та частина етики бізнесу, яка розглядає специфіку моральних відносин між, як суб'єктами соціальної і економічної структури суспільства: корпораціями, державою і суспільством в цілому, так і його частинами.

На мікрорівні – дослідження специфіки моральних відносин усередині корпорації, між підприємницькою організацією і найманими працівниками, акціонерами. Таким чином, задача ділової етики –

координація, гармонізація інтересів етичними засобами і в ім'я виправдання мети, а також формування таких принципів ділового спілкування, які не суперечили б загальним етичним принципам поведінки.

Як свідчить досвід країн з розвиненою ринковою і соціально спрямованою економікою, протягом останніх років триває широка дискусія з питань культури підприємства як в теорії, так і в практиці господарювання. В поняття «підприємницька культура» вкладають неоднаковий зміст, але вихідною позицією неодмінно залишається уявлення про культурний світ, як про світ людської гідності.

Підприємницька культура охоплює широкий спектр питань ділової етики. У кожній галузі чи сфері підприємницької діяльності існують свої правила поведінки, але майже у всіх конкретних випадках вони базуються на: 1) чесності й законопослушності підприємця; 2) забезпечені високої якості й технічного рівня своєї продукції; 3) забезпечення безпеки праці; 4) чесних і порядних відносин з постачальниками, клієнтами, партнерами по бізнесовій справі.

Варто звернути увагу на те, що ділова етика (етика бізнесу) є одночасно і духовною, і економічною категорією. На думку зарубіжних підприємців, існують певні етичні норми бізнесу, котрих треба обов'язково дотримувати.

У сучасних умовах (як ніколи раніше) слово «підприємець» має народжувати суспільну повагу. Тільки культура бізнесової діяльності допомагає зберегти постійний інтерес партнерів і клієнтів. За підрахунками спеціалістів, утримати наявних клієнтів набагато дешевше, ніж залучити нових. Сучасна підприємницька діяльність може ефективно здійснюватись і розвиватись за умови належного дотримання вимог не тільки економічного, а й соціально-духовного та політичного характеру.

Ясна річ, підприємницька діяльність значною мірою регулюється комплексом норм законодавства (трудового, господарського тощо). Проте далеко не всі норми можуть бути строго сформульовані.

У практичній діяльності підприємця великого значення набувають неформальні контакти між бізнесменами, створення особливої атмосфери довіри, чесності, порядності у ділових стосунках, вірність

слову, поважання законів і традицій, тобто тих неписаних правил поведінки і дій, котрі становлять суть поняття «етика підприємництва».

Зі вступом економіки України в міжнародний «ринковий простір» збільшилась і кількість ділових контактів з іноземними партнерами з різних видів співробітництва, яке передбачає насамперед особисті контакти, але може бути повноцінним лише за наявності знання основних правил, етичних норм і традицій ділових стосунків, основаних на дипломатичному протоколі, а також на національно-культурних і етнічних відмінностях переговорного процесу.

Важливою персоною у побудові зовнішньоекономічних стосунків із зарубіжними партнерами є менеджер із зовнішньоекономічної діяльності. Від рівня його моральності залежить морально-психологічний клімат у взаєминах з іноземними колегами.

Міжнародні дослідження зазначають, що ефективність роботи будь-якої організації з іноземними партнерами залежить багато в чому від моральних якостей менеджера із зовнішньоекономічних відносин, зокрема це: вірність слову, укладеному договору; почуття міри в прагненні до отримання прибутків; відповідальність за доручену справу; корпоративна солідарність; установка на підвищення кваліфікації, самовдосконалення; визнання та повага людської гідності.

Менеджер ЗЕД повинен виховати в собі (рис. 1):

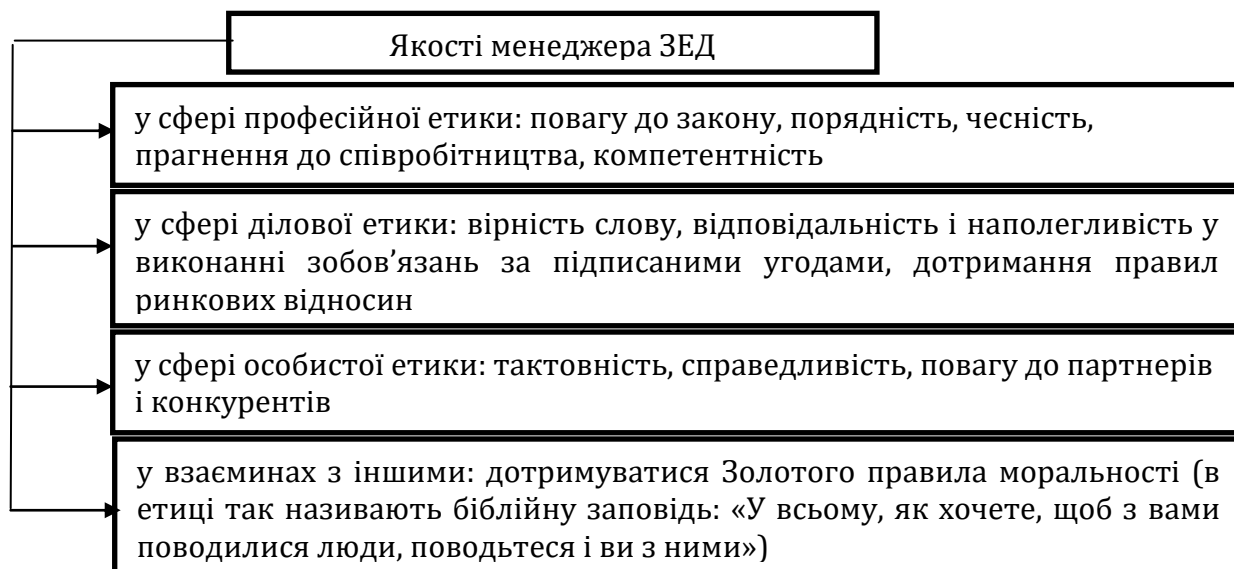

Рис. 1. Якості, притаманні менеджеру ЗЕД

Як висновок, менеджмент зовнішньоекономічної діяльності та ведення ділового етикету є взаємопов'язаними видами діяльності, від

менеджера ЗЕД вимагається комунікабельність, аналітичний склад розуму, розсудливість, стресостійкість, фаховість, здатність приймати управлінські рішення в будь-яких ситуаціях, вміння брати на себе відповідальність, виконання правил, які діють в організації та розставляти пріоритети.

---

1. Шатун В.Т. *Основи менеджменту. Навч.пос. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім.Петра Могили, 2006. 376 с.*

Завербний С. А.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 122
Інституту комп'ютерних наук та інформаційних технологій
(Національний університет «Львівська політехніка»)
Науковий керівник:
Двуліт З. П.,
доктор економічних наук, професор,,
професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності
(Національний університет «Львівська політехніка»)

ЕНЕРГЕТИЧНА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗА ДИНАМІЧНИХ УМОВ ТА НЕВИЗНАЧЕНОСТІ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Україна сьогодні перебуває у надскладних умовах. Підступний напад змушує боронити рідну землю. Як ніколи термін «безпека» є надзвичайно актуальним. Зрозуміло, що передусім потрібно забезпечити військову складову безпеки нашої країни.

Але мислячи стратегічно, очікуючи швидкої перемоги, потрібно також врахувати ще одну ключову складову національної безпеки – енергетичну.

Лишень за надійного забезпечення паливними, енергетичними ресурсами можливе повноцінне відновлення та подальше функціонування, розвиток всіх економічних, державних інституцій нашої країни.

За сучасних умов енергетика у світі стає основою (базою) для практично всіх сфер життєдіяльності. Енергетика все більше відіграє вирішальних ролей при чому не лишень виключно у економічному

прогресі країни, але й виступає підґрунтям забезпечення загалом сталого розвитку суспільства [1, с. 5].

Кожна держава світу встановлює власні цілі політики щодо формування енергетичної безпеки, механізми її реалізування (досягнення даних цілей), зважаючи на особливості притаманні організуванню життєдіяльності власного суспільства у поєднанні із моделлю державного управління.

Управлінська діяльність цією сферою вимагає урахування різних аспектів життєдіяльності країн (ресурсні, технічні, технологічні, економічні (фінансові), екологічні, організаційно-адміністративні, управлінські, соціальні, інноваційні, політичні, геополітичні, безпекові тощо), світоглядні аспекти енергозабезпечення життєво важливих потреб тощо [1, с. 5; 2].

Управлінська діяльність сферою енергетичної безпеки повинна змінюватися, еволюціонувати у залежності від динамічності соціально-економічного, науково-технологічного розвитку, трансформуванні моделей функціонування енергетичних ринків тощо.

Останнім часом спостерігаються суттєва динаміка принципів регулювання енергетичного сектору, розширюються діапазони методів використання енергетики як інструменту для досягнення політичних цілей [1, с. 5; 2; 3]. Негативним прикладом є маніпулювання імпорту російських енергетичних ресурсів до країн ЄС, України. Однак, після 24 лютого 2022 р. цей вплив було зліквідовано агресією. Країни й так займалися пошуком диверсифікування поставок енергоресурсів для заміщення російських.

Проведення досліджень проблем енергетичної безпеки України є досить непростим завданням. Поки що не має єдиного методологічного підходу щодо чіткого виокремлення сфери енергетичної безпеки як об'єкта дослідження, моніторингу, оцінювання її стану тощо.

Це перш за все потребує врахування різних аспектів життєдіяльності країни. Кожна із держав використовує свій власний підхід до трактування терміну «енергетична безпека», сфери її регулювання, формування системи управління нею, включаючи оцінювання її рівня, визначення загроз тощо. Об'єктивність виникнення загроз можна пояснювати виходячи із концепції енергетичної будови

світу, згідно із якою головною причиною суперечностей у світі стає дефіцит ресурсів, бажання їх одержати. Кожна зі складових (елементів) світу спрямовує власні зусилля на продовження терміну існування, що обмежується кількістю енергії. Відбувається боротьба за збереження власної енергії, використання (застосування) енергії інших складових задля власних потреб [3, с. 212].

Кожна країна, ураховуючи свої національні інтереси, визначає для себе сферу та цілі державної політики забезпечення необхідного рівня енергетичної безпеки, формуючи відповідно з цим законодавчу базу для її реалізування.

Враховуючи останні події, у світі з'явилися нові загрози для гармонійного функціонування енергетичного сектору, що є пов'язаними із розширенням методів використання енергетики як «енергетичної зброї» [1, с. 111], яскравим прикладом є російська політика. Через це раніше розроблені, прийняті механізми, інструменти управління у сфері енергетичної безпеки потребують перегляду [1, с. 111; 4] розвитку і подальшого удосконалення.

Отже, одним із головних пріоритетів для державної політики України має стати енергетична безпека, яка сфокусуватиметься на розв'язанні проблемних питань, завдань, пов'язаних із забезпеченням енергетичними ресурсами шляхом диверсифікування як самих ресурсів так і джерел, шляхів постачання. Необхідним є формування умов щодо надійного постачання енергетичних ресурсів за допомогою дієздатної інфраструктури, яка буде відновлена після завершення перемогою війни, за справедливими цінами.

---

1. *Енергетична безпека України: методологія системного аналізу та стратегічного планування: аналіт. доп.* Суходоля О. М., Харазішвілі Ю. М., Бобро Д. Г., Сменковський А. Ю., Рябцев Г. Л., Завгородня С. П.; за заг. ред. О. М. Суходолі. К.: НІСД, 2020. 178 с.

2. *Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія.* К.: НІСД, 2015. 348 с.

3. *Методика розрахунку рівня економічної безпеки України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>

4. *Суходоля О. М. Проблеми визначення сфери регулювання енергетичної безпеки. Стратегічні пріоритети.* 2019. № 1. С. 5-17.

Заверуха Д. А.,
аспірант кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:
Копитко М. І.,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕВОЛЮЦІЇ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ 4.0 В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Виняткова роль промислової сфери в світі зумовлена декількома факторами. По-перше, ефективне та злагоджене функціонування промислової сфери зумовлює покращення результатів суспільної праці, формує нові робочі місця та нові джерела отримання прибутку, що, в свою чергу, є потужним чинником боротьби з бідністю та вирішенням великої кількості соціальних проблем, таких як гендерна нерівність, робоча зайнятість молодшого покоління та покоління передпенсійного віку.

Перша промислова революція, яка на думку вчених є найбільш вагомою з точки зору реформаційних змін в сфері промисловості, відбулась в 18-19 столітті, а вже на початку 19 століття охопила практично всі країни Європи та Америки. Причинами виникнення цієї революції більшість вчених вважають наслідки аграрної революції, внаслідок якої на ринку праці з'явилась велика кількість дешевої робочої сили.

Вагомим фактором, який зумовив першу промислову революцію є поширення механізації ручної праці, а отже покращення результативності виробництва. Найбільш вагомим поштовхом стало винайдення Джоном Кейом в 1733 році ткацького станку, що дало змогу покращити продуктивність праці в два рази. Згодом Джеймс Харгрівс винайшов ткацький механізм, який забезпечував механічне витягування та скручування нитки, назвавши його прядкою «Дженні». Таким чином, створення робочої частини механізму, яка стала самостійно, без

втручання людської сили обробляти сировину, знаменувало початок першої промислової революції у Великобританії [1, с. 150].

Друга промислова революція вже не знаменувалась революційними перетвореннями в промисловій сфері. Більшість вчених схиляються до думки, що вона відбувалась на базі відкриттів першої. Початок другої промислової революції припадає на другу половину 19 століття, а кінець – на другу половину 20 століття [2, с. 31].

В другій половині 20 століття розпочалась третя промислова революція, яку ще називають цифровою революцією. Передумовами цієї революції став розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Ключовими елементами цієї революції вважають комп'ютери, інтернет та електроніку. З огляду на це, більшість вчених схиляються до думки, що дана революція поклала початок інформаційній ері і ефективному процесу забезпечення інформаційної безпеки [3, с. 30].

З плином часу вчені почали усвідомлювати початок наступного переломного періоду в промисловій сфері людства. Так, вперше термін «четверта промислова революція» або «Індустрія 4.0.» був застосований німецькими вченими в 2011 році під час розробки високотехнологічної та інноваційної стратегії для уряду Німеччини. В 2015 році на Ганноверському ярмарку у своїй доповіді німецький професор Вольфганг Вальстер вперше використав термін «Індустрія 4.0.», розтлумачивши його суть [4, с. 27].

Характеризуючі аспекти Індустрії 4.0, включають:

1. Зробити виробництво і виробничі процеси більш автоматизованими, ніж будь-коли раніше.

2. Зменшити взаємодію людини у виробничому процесі за рахунок подолання розриву між фізичними і цифровими системами, таким чином, щоб люди не керували фізичними системами, а могли віддавати їм команди за допомогою цифрових систем. Ці системи називаються кіберфізичними системами.

3. Допомогти всім машинам, які беруть участь в процесі, з'єднуватися один з одним, обмінюватися інформацією та приймати рішення на основі цих даних завдяки Інтернету.

4. Перенести контроль усього виробничого процесу з процесу управління на кожну машину, яка приймає власне рішення і може управлятися локально.

5. Поліпшення використання моделей даних із замкнутим циклом, тобто моделей, які покращують свої результати на основі зворотного зв'язку від їх попередньої продуктивності.

6. Збільшення тенденції до персоналізації і кастомізації продукції в процесі виробництва відповідно до потреб клієнта.

---

1. Hill C. *Reformation to Industrial Revolution. A Social and Economic History of Britain, 1530-1780.* Bristol, 1967, pp. 139-179.

2. Hobsbawm E. *Industry and Empire: From 1750 to the Present Day.* New-York. 1999, 411 p.

3. Мельник, Л.Г. *Инновационный потенциал Третьей промышленной революции [Текст]. Механізм регулювання економіки.* 2016. № 1. С. 9-32.

4. Мельник, Л.Г. *Четвертая промышленная революция: предпосылки и содержание. Актуальні проблеми економіки.* 2016. №9(183). С. 26-30.

Заставна І. Ю.,

здобувач вищої освіти, магістр, спеціальність 073

Інституту управління, психології та безпеки

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Копитко М. І.,

доктор економічних наук, професор,

завідувач кафедри соціально-поведінкових,

гуманітарних наук та економічної безпеки

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ

Сьогодні, коли підприємства працюють у мінливому та невизначеному зовнішньому середовищі, все більшого значення набуває вивчення процесу становлення та економічної безпеки підприємства. Крім того, здатність підприємства реагувати на потенційні загрози, забезпечувати стабільний рівень своєї діяльності та формувати власну економічну безпеку дозволяє забезпечити стабільний рівень економічної безпеки держави та стабільне економічне зростання всієї країни.

Усі фактори ризику, загрози та загрози можна згрупувати за різними критеріями класифікації. Найпоширенішим у науці є виділення

загроз і загроз залежно від області їх виникнення. За цією ознакою розрізняють внутрішні та зовнішні загрози. Зовнішні небезпеки та загрози виникають за межами підприємства. Вони не пов'язані з його виробничою діяльністю, зазвичай це такі зміни середовища, які потенційно можуть завдати шкоди підприємству.

На нашу думку, ці ризики включають:

- недостатня розробленість законодавчої та нормативно-правової бази для ефективної боротьби з недобросовісною конкуренцією;
- екологічні загрози;
- інформаційні загрози;
- неефективна робота відповідних державних структур щодо створення сприятливих умов для проведення науково-технічних, технічних і технічних досліджень;
- залучення кримінальних структур до впливу на конкурентів;
- відсутність детальної та об'єктивної інформації про суб'єктів господарювання та їх фінансовий стан;
- низький рівень ділової культури в ринковому середовищі;
- загрози бренду (іміджу).

Внутрішні загрози:

- дії або бездіяльність (зокрема, навмисні та ненавмисні) з боку персоналу підприємства (установи), що суперечать інтересам його місії та господарської діяльності, що може призвести до непередбачених витрат;
- витік або втрата інформаційних ресурсів (зокрема відомостей, що становлять комерційну таємницю та/або конфіденційної інформації);
- підрив його ділового іміджу в очах ділових партнерів;
- виникнення проблем у відносинах з реальними та потенційними партнерами та можливість втрати та/або неукладання (продовження) подальших важливих угод (контрактів);
- ситуації конфлікту з конкуренцією, загроза життю та здоров'ю персоналу тощо.

Для того, щоб підприємство функціонувало в майбутньому, необхідно враховувати кризу як об'єкт управління. Завданням антикризового управління є вплив на проблеми, а також певні фактори, що призводять до виникнення кризових явищ і процесів. Кожне

керівництво має бути антикризовим. Процеси та технології антикризового управління характеризуються такими особливостями:

- мобільність і динаміка ресурсів;
- використання програмно-цільового підходу при розробці та реалізації управлінських рішень;
- посилення факторів часу в процесі управління;
- оцінка наслідків для кожного з можливих перед прийняттям управлінських рішень тощо.

Таким чином, сьогодні українські підприємства піддаються негативному впливу кризи, тому пріоритетним є розробка інструментів для підвищення ефективності управління українськими підприємствами. Серед таких засобів можна виділити:

- оптимізація витрат (детальний аудит витрат, зниження невиробничих витрат, переважно адміністративних, зменшення додаткових витрат на оплату праці, реалізація політики енергозбереження);
- мобілізація внутрішніх ресурсів (зменшення дебіторської заборгованості, оптимізація товарних запасів, стимулювання збуту);
- підтримка елементів відтворювального потенціалу (вибір пріоритетних продуктів для компанії та видів діяльності, в яких компанія має найбільш стійкі ринкові позиції, лояльна політика щодо ключових співробітників з метою збереження людських ресурсів);
- доведення до логічного завершення проектів, які безпосередньо впливають на життя підприємства.

Надійна економічна безпека підприємства можлива лише при комплексному та системному підході, що дозволяє забезпечити стратегічний розвиток підприємства, розробити тактичні та оперативні заходи щодо мінімізації наслідків кризи, негативного впливу загроз. Перспективи подальших досліджень передбачають удосконалення структури економічної безпеки підприємств за видами діяльності, розробку підходів до оцінки рівня та оптимальної структури економічної безпеки підприємства.

---

1. Троц І. Забезпечення економічної безпеки на підприємстві з метою попередження банкрутства / І. Троц [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.science-community.org/ru/system/files/Trots.pdf>.

Зачек М. О.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:
Олексюк М. М.,
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Успіх і дієвість реалізації економічної політики держави можна представити як складний багатоелементний механізм, злагоджене функціонування якого залежить від усієї сукупності цілеспрямованих дій суб'єктів, кожний із яких провадить власну специфічну діяльність, наділений певною компетенцією, від чого відповідно прямо або опосередковано залежить вплив формування рівня безпеки національної економіки [1, с. 114]. Належний рівень економічної безпеки досягається здійсненням єдиної державної політики, підкріпленої системою скоординованих заходів, адекватних внутрішнім та зовнішнім загрозам. Без такої політики неможливо домогтися виходу з кризи, примусити працювати механізм управління економічною ситуацією в Україні, створити ефективні механізми соціального захисту населення.

Першочерговим завданням для України на цьому шляху є розроблення та затвердження національної стратегії економічної безпеки держави, яка визначатиме основні напрямки та механізми реалізації державної політики у даній сфері. В умовах глобалізації світової економіки забезпечення економічної безпеки України стає все більш нагальною проблемою, оскільки економічна безпека – невід'ємна складова частина системи національної безпеки, її фундамент. Крім того, у сучасних умовах для України ця проблема набуває першочергового значення ще й тому, що розробка потужної системи економічної безпеки на всіх рівнях дасть можливість уникнути негативних наслідків відкритості національної економіки, забезпечити її конкурентоспроможність, захистити національного товаровиробника та

ефективно взаємодіяти з міжнародними фінансовими та економічними структурами [2, с. 54].

Функції державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави, слід розглядати у двох аспектах: – як основні напрями діяльності держави щодо розбудови, підтримки стабільності та захисту системи економічної безпеки як органічної складової національної безпеки держави; – як складові елементи управлінської діяльності уповноважених суб'єктів публічної адміністрації, які являють собою окремі групи їх систематичних, однорідних дій, спрямованих на вирішення завдань державної політики у сфері економічної безпеки, забезпечення та реалізацію економічних прав громадян, а також стабільність і захищеність національної економіки від внутрішніх та зовнішніх загроз [3, с. 70]. Основне завдання держави в контексті забезпечення економічної безпеки – створення такого економічного, політичного та правового середовища й інституційної інфраструктури, які стимулювали б найбільш життєздатні підприємства, інвестиційні процеси, виробництво перспективних конкурентоспроможних товарів.

Забезпечення економічної безпеки стає стратегічним завданням на рівні держави в цілому, так як від економічної сфери залежить і соціальна, і політична, і військова, і технологічна, і продовольча і інші види національної безпеки. Саме в умовах забезпечення національної безпеки країни можливе стабільне економічне зростання, збільшення. Існують дві підгрупи інструментів державного управління економічною безпекою: універсальні і локальні. Під універсальними інструментами управління економічною безпекою розуміють існуючі, закріплені в правових актах норми і правила управлінської діяльності та ті, що мають форму законів, статутів, інструкцій, обмежень тощо. Під локальними інструментами державного управління економічною безпекою розуміють ті, що мають приватний характер, підкріплюючи виконання більш значущого управлінського рішення, і можуть мати форму постанов, наказів, розпоряджень, угод, контрактів, нарад тощо [2, с. 56].

---

1. Кошиков Д. О. Реалізація державної політики у сфері забезпечення економічної політики окремими вищими органами державної влади /Південноукраїнський правничий часопис.2019. №4. Ч.3. С.113-117.

2. Акімова Л. Інструменти державного управління забезпеченням економічної безпеки держави за суб'єктами економіки / Державне управління та місцеве самоврядування, 2018, вип. 3 (38).

3. Кошиков, Д. О. Поняття та класифікація функцій державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави / Денис Олександрович Кошиков // Право і безпека. – 2020. – № 1 (76). – С. 67-73.

Зеленецька В. Г.,

здобувач вищої освіти, магістр, спеціальність 071
(Центральноукраїнський національний технічний університет)

Науковий керівник:

Пугаченко О. Б.,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування
(Центральноукраїнський національний технічний університет)

ВИДИ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Необхідність та стабілізація фінансової системи, забезпечення стійкого надходження бюджетних доходів, дотримання податкової дисципліни як умови якісного виконання фізичними та юридичними особами зобов'язань перед державою, а також існування тіньової економіки в Україні обумовили створення особливого напрямку державного фінансового контролю – податкового контролю [1, с. 259]. Податкові перевірки є одним із дієвих та ефективних способів здійснення податкового контролю.

У Податковому кодексі України [2] передбачено окрему главу 8 «Перевірки», який містить такі статті: 75 «Види перевірок»; 76 «Порядок проведення камеральної перевірки»; 77 «Порядок проведення документальних планових перевірок»; 78 «Порядок проведення документальних позапланових перевірок»; 79 «Особливості проведення документальної невиїзної перевірки»; 80 «Порядок проведення фактичної перевірки»; 81 «Умови та порядок допуску посадових осіб контролюючих органів до проведення документальних виїзних та фактичних перевірок»; 82 «Строки проведення виїзних перевірок»; 83 «Матеріали, які є підставами для висновків під час проведення перевірок»; 84 «Проведення експертизи під час здійснення податкового контролю контролюючими органами»; 85 «Надання

платниками податків документів»; 86 «Оформлення результатів перевірок».

У статті 75 ПКУ передбачено, що контролюючі органи мають право проводити камеральні, документальні (планові або позапланові; виїзні або невиїзні) та фактичні перевірки, які схематично представлено на рис. 1.

Рис. 1. Види податкових перевірок

Камеральні та документальні перевірки проводяться контролюючими органами в межах їх повноважень виключно у випадках та у порядку, встановлених ПКУ, а фактичні перевірки – ПКУ та іншими законами України, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи [3, с. 30].

Камеральною вважається перевірка, яка проводиться у приміщенні контролюючого органу виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках) платника податків та даних системи електронного адміністрування податку на додану вартість (даних центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, в якому відкриваються рахунки платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, даних Єдиного реєстру податкових накладних та даних митних декларацій), а також даних Єдиного реєстру акцизних накладних та даних системи електронного адміністрування реалізації пального.

Документальною перевіркою вважається перевірка, предметом якої є своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати усіх передбачених ПКУ податків та зборів, а також дотримання валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, дотримання роботодавцем законодавства щодо

укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами) та яка проводиться на підставі податкових декларацій (розрахунків), фінансової, статистичної та іншої звітності, реєстрів податкового та бухгалтерського обліку, ведення яких передбачено законом, первинних документів, які використовуються в бухгалтерському та податковому обліку і пов'язані з нарахуванням і сплатою податків та зборів, виконанням вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, а також отриманих в установленому законодавством порядку контролюючим органом документів та податкової інформації, у тому числі за результатами перевірок інших платників податків.

Документальна планова перевірка проводиться відповідно до плану-графіка перевірок.

Документальна позапланова перевірка не передбачається у плані роботи контролюючого органу і проводиться за наявності підстав, визначених ПКУ.

Документальною виїзною перевіркою вважається перевірка, яка проводиться за місцезнаходженням платника податків чи місцем розташування об'єкта права власності, стосовно якого проводиться така перевірка.

Документальною невиїзною перевіркою вважається перевірка, яка проводиться в приміщенні контролюючого органу.

Окремий вид перевірок – документальна невиїзна позапланова електронна перевірка за заявою платника податків (електронна перевірка) – це перевірка, що проводиться на підставі заяви, поданої платником податків з незначним ступенем ризику, визначеним відповідно до пункту 77.2 статті 77 ПКУ, до контролюючого органу, в якому він перебуває на податковому обліку. Заява подається за 10 календарних днів до очікуваного початку проведення електронної перевірки, але не раніше офіційного повідомлення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову і митну політику, про запровадження проведення такої перевірки для відповідних платників податків: які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності; суб'єктів господарювання мікро-, малого; середнього підприємництва; інших платників податків. Форма заяви, порядок її

подання, прийняття рішення про проведення електронної перевірки встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Фактичною вважається перевірка, що здійснюється за місцем фактичного провадження платником податків діяльності, розташування господарських або інших об'єктів права власності такого платника. Така перевірка здійснюється контролюючим органом щодо дотримання норм законодавства з питань регулювання обігу готівки, порядку здійснення платниками податків розрахункових операцій, ведення касових операцій, наявності ліцензій, свідоцтв, у тому числі про виробництво та обіг підакцизних товарів, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами).

---

1. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Податковий контроль як інструмент запобігання тіньовій економіці Стратегічні пріоритети детінізації України у системі економічної безпеки: макро та мікро вимір: Монографія / За ред. Черевка О.В. Черкаси: ПП Чабаненко Ю.А., 2014. С. 259-280.

2. Податковий кодекс України : Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 01.03.2022)

3. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Організація і методика податкових перевірок : навчальний посібник. Дніпро : Середняк Т.К., 2020. 292 с.

Караїм О. О.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:
Михаліцька Н. Я.,
кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри менеджменту
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ОПТИМІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В УПРАВЛІННІ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

Будь-яка соціальна організація має внутрішню структуру, яка постійно змінюється під впливом зовнішнього середовища. У загальному значенні слово соціальна організація представляється як довільна угода людей, які об'єднались в процесі роботи, розподіливши і

закріпивши за кожним членом певної функції для ефективної діяльності всієї організації загалом.

З точки зору сучасного підходу кожна соціальна організація характеризується наступними ознаками: соціальна спільність; ієрархічна система; інтерес окремих працівників не завжди співпадають з цілями організації; цілеспрямованість; спирається на горизонтальні структури та спеціалізацію праці; побудована по вертикальній ознаці; функціонує на основі інформаційних потоків; виконує певні соціальні функції.

Кожна соціальна організація має і неформально структуру. Це невидима частина айсберга, вона існує, але ніде офіційно не зафіксована. Проте, вона впливає великим чином на функціонування соціальної організації. Соціально-психологічний клімат містить суб'єктивне ставлення членів колективу роботи, умов праці, один до одного, керівництва, навколишнього світу, а часто і до самих себе, що проявляється у настроях, емоціях, реакції колективу на різних різних чинники. Він не тільки впливає на психологічний стан здоров'я та моральний розвиток працівника, а й виступає досить суперечливим чинником виробничо-господарської діяльності, що може як гальмувати її, так і значно стимулювати. Щоб ефективно управляти підприємством в умовах, що склалися, керівництву і фахівцям управління персоналом потрібно вибудувати таку корпоративну культуру, яка дасть можливість співробітникам розуміти необхідність нововведень [1]. Менеджер несе відповідальність за формування сприятливого соціально-психологічного клімату в організації та завдання щодо його покращення є пріоритетним у прийнятті управлінських рішень.

Стійка позитивна репутація створює для суб'єкта підприємницької діяльності ряд додаткових переваг, а саме: йому довіряють, а того, кому довіряють, при наявності альтернативного вибору обирають першим; з ним прагнуть взаємодіяти [2].

З метою оптимізації соціально-психологічного клімату головними функціями менеджера повинні бути такі:

- підбір кадрів, що передбачає не тільки професійний, а й психологічний аналіз. Завдання менеджера організація та координація

персоналу в інтересах виконання поставлених завдань, підвищення кваліфікації та адаптація до нових умов функціонування;

– налагодження безконфліктних та дружніх відносин як усередині організації, так і за її межами. Для цього потрібно дотримуватись всіх вимог до методів застосування психологічного впливу: правил критики, компліменту, покарання, майстерності бесіди, а також самому відповідати таким критерієм, як лідерство, далекоглядність, послідовність, твердість, справедливість, комунікативність, розсудливість;

– проведення тренінгу з коучингу з метою підвищення ефективності використання людських ресурсів та залучення високваліфікованих працівників;

– за допомогою soft-skills ефективно взаємодіяти з командою, знаходити нетривіальні рішення проблем, загроз та ризиків.

З метою оптимізації соціально-психологічного клімату необхідно сформувати відносини довіри, підтримки, позитивну психологічну атмосферу.

---

1. Копитко М., Михаліцька Н., Верескля М. (2021). Корпоративна культура як стратегічний напрям управління підприємством в умовах сучасних викликів. Вчені записки Університету «КРОК». <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-62-92-99>

2. Копитко М.І., Верескля М.Р., Михаліцька Н.Я. Організація ділових комунікацій менеджера у професійній діяльності. The XVIII International Science Conference «Research and development results», April 06-09, 2021, Athens, Greece. Pp. 80–82. URL: <https://isg-konf.com>.

Ковіньоко Т. М.,

здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073

Інституту управління, психології та безпеки

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Гобела В. В.,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри менеджменту

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ЗРОСТАННЯ РОЛІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ІНКЛЮЗІЇ В УКРАЇНІ ЯК БЕЗПЕКОВОЇ СКЛАДОВОЇ У ПЕРІОД ВІЙНИ

Останнім часом набули поширення терміни «інклюзія», «соціальна інклюзія», «соціально-економічна інклюзія». Ці поняття ще мало дослідженні однак активно обговорюються науковцями. Суть цих

понять зводиться до залучення усіх верств населення до соціальної активності та економічної діяльності. Іншими словами: «Усім тут раді».

Соціальна інклюзія – це насамперед активний і спрямований на розвиток людини, підхід до соціального добробуту, що є більшим ніж ліквідація бар'єрів чи ризиків.

Забезпечення інклюзії та інклюзивного розвитку є перспективними напрямками наукових досліджень. В Україні теж значна увага приділяється дослідженню проблем людей з інвалідністю, або вадами здоров'я. Проте, вважаємо, що зараз виникає необхідність розширити коло наукових пошуків та розглянути стан і тенденції соціальної інклюзії в Україні в період кризових ситуацій та війни.

Інваліди – люди з обмеженими можливостями життєдіяльності, що мають стійкий розлад функцій організму [1]. Зауважимо, що кількість людей з особливими потребами збільшується з різних причин: народжуваність з вадами здоров'я, вади набуті після певних небезпечних випадків у житті тощо. Через часті дискусії у наукових чи громадських колах люди умовно поділилися на дві своєрідні групи, що підтримують різні моделі підходу до поняття інвалідності, на медичну та соціальну.

- Медична модель [1]. Перешкоди і проблеми в житті інвалідів, не що інше як результат психологічного, або фізичного порушення здоров'я – як зазначають медики, та однодумці. Люди з інвалідністю, не можуть брати активну участь у соціальному житті, так само як здорові люди, їм потрібно пристосовуватися та змінюватися до суспільства, долати більше перешкод ніж іншим. Тому вважається, що інвалідам потрібна допомога не лише від звичайних людей, а й від держави. На даний час створені спеціальні установи для допомоги, як фізичної так і фінансової, людей з обмеженими особливостями. Аби допомогу отримали усі, залежно від стану здоров'я людини, інвалідність поділяється на три групи – I, II та III [2].

Медична модель виступає за ізоляцію людей з інвалідністю від решти суспільства, аргументуючи, що вони не можуть стати частиною суспільства, оскільки вона залежить від оточуючих і постійно потребує допомоги, та є не працездатною, тому не несе користі суспільству. Або ж

людей з інвалідністю потрібно лікувати, проводячи певні курси реабілітації.

- Соціальна модель [1]. На відміну від медичної моделі, що була створена медиками, соціальна модель створена не лише суспільством здорових людей, а у співтоваристві людей з інвалідністю. Модель розглядає, що ставлення суспільства до особливих потреб інвалідів, і є результатом проблем і перешкод для них. Ідеєю соціальною моделі є те, що люди з інвалідністю є повноцінними членами суспільства, та мають такі права як і решта громадяни. Проблемою цієї моделі є суспільство, що обмежує участь інвалідів у різних сферах життя, і що суспільство робить людину інвалідом, а не її проблеми зі здоров'ям. Метою цієї моделі, на відміну від медичної моделі є не лікування людей з вадами здоров'я, а зміна думки суспільства на те, що усі люди рівні. Ця модель спрямована на допомогу людям у самореалізації, знищуючи усі соціальні бар'єри для них. Тому, виходячи із постулатів соціальної моделі вважаємо, що інвалідність це є одна з форм соціальної нерівності.

Попри різні судження влада України намагається покращити життя своїх громадян. Тому у 2019 році набуло чинності інклюзивні будівельні норми [3]. Відповідно до них, стає необхідним оснащення публічного простору пандусами, тактильною підлогою, дублювання інформації та позначок шрифтом Брайля тощо. Однак, незважаючи на усі ці заходи держави українські міста, ще не можна вважати ідеальними прикладами соціальної інклюзії. Особливо це стосується селищ міського типу та сіл, що зовсім не пристосовані для людей з інвалідністю.

Але попри увесь дискомфорт, ще є люди з вадами здоров'я, які намагаються вести активний спосіб життя. Яскравим прикладом є українські спортсмени з інвалідністю, які навіть попри брак, спеціально оснащеного обладнання, спортивних залів, інвентарю та громадського транспорту, не просто взяли участь у Паралімпійських іграх 2021 [4] року у Токіо, а разом з іншими колегами з України, без вад здоров'я, завоювали 98 медалей, з них: 24 – золоті; 47 – срібні; 27 – бронзові. За загальною кількістю нагород, здобутих українськими спортсменами, Україна здобула 6 місце у світовому рейтингу. Натомість, у 2022 році паралімпійська збірна України посіла 2 місце у світовому рейтингу та здобула 29 медалей, з них: 8 – золоті; 10 – срібні; 11 – бронзові [5]. Також

завдяки своїй наполегливості наші спортсмени зробили великий ривок для всієї України, і ми можемо лише уявити чого могли б досягнути, якби одразу було надано усе, що потрібно для тренувань, та пересування по країні людей з обмеженими фізичними можливостями.

Попри наявне співчутливе ставлення до людей з інвалідністю, насправді мало що робиться для того, аби полегшити їм життя та забезпечити соціальну інклюзію. Особливо підчас війни, хоч люди з інвалідністю не підлягають мобілізації, постає інше питання: як, особам з обмеженими фізичними можливостями, вберегти своє життя під час військових дій на території України. На даний час не усі будівлі мають пандуси, а їх наявність у бомбосховищах не передбачено. Не менш важливими є проблеми людей незрячих та глухих. Такі категорії людей або не почують повітряної тривоги, або не зможуть добратися до укриттів, а ті що майже не рухомі просто приречені на смерть. Аби забезпечити безпеку таких людей потрібно акумулювати усіх людей з інвалідністю у місті чи селищі, в спеціально облаштованій будівлі із наявним бомбосховищем. Також слід забезпечити присутність людей без вад здоров'я, що допомогатимуть, людям з обмеженими фізичними можливостями, і в разі чого будуть піклуватися про них.

Отже, дослідивши суть соціальної інклюзії, та проаналізувавши її стан та тенденції в Україні, робимо наступні висновки. Україні, ще є куди рости в плані інклюзивного розвитку, але підчас військових дій, головною метою є збереження життя людей з особливими фізичними можливостями. Важливо зазначити, що після закінчення війни, ми зможемо відбудувати міста які будуть цілком і повністю оснащені для людей з інвалідністю.

---

1. Вікіпедія. Інвалідність – веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Інвалідність>

2. Державна служба статистики України – веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Урядовий портал – веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/z-1-kvitnya-vstupayut-v-diyu-novi-budivelni-normi-shchodo-inklyuzivnosti-budivel-lev-parchaladze>

4. BBC NEWS «Підсумки Паралімпіади: Україна – шоста в рейтингу та має найтитолованішого спортсмена» – веб-сайт. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-58454098>

5. Вікіпедія. Україна на зимових паралімпійських іграх 2022 – веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki_2022

Костецька М. І.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073
Інституту управління, психології та безпеки
(*Львівський державний університет внутрішніх справ*)

Науковий керівник:
Михаліцька Н. Я.,
кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри менеджменту
(*Львівський державний університет внутрішніх справ*)

АДАПТИВНЕ УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЄЮ ПІДПРИЄМСТВА

Динамічність зовнішнього середовища підприємства впливає на швидкість прийняття стратегічного рішення. Важливою умовою функціонування підприємства – це налагодження зв'язків підприємства з зовнішнім середовищем, використання можливостей та нівелювання або уникнення загроз зовнішнього середовища. У залежності від сфери діяльності, фінансової структури, конкурентної позиції і технологічних особливостей кожне промислове підприємство має свій власний «портфель ризиків». Саме тому вдале управління ризиками є запорукою його фінансової стійкості і стабільного розвитку [1].

Стратегічна модель управління є стандартом управлінських рішень забезпечення стратегічних цілей інструментами, які відповідають певному рівню динамічності зовнішнього середовища. Стратегічна модель адаптації підприємства до зовнішнього середовища залежить від внутрішнього потенціалу, стратегічних пріоритетів підприємства та чинників середовища.

Загалом системне стратегічне планування носить адаптивний характер та базується на самоорганізації та гармонійному розвитку на довготривалій період. Для виконання головної місії підприємства формується система стратегічних цілей розвитку на принципах адаптивного стратегічного управління: індивідуальності, пріоритетності, послідовності, відповідності. Умовою розвитку економіки є конкуренція, яка спонукає підприємства змагатися між собою для того, щоб краще задовільнити потреби споживачів та забезпечити високий рівень збуту своєї продукції [2].

Ефективність стратегічної адаптації до зовнішнього середовища залежить від здатності розпізнати суб'єктивні можливості та об'єктивні

ознаки нестабільності чи небезпеки та визначити ресурсний та управлінський потенціал стратегічного розвитку підприємства.

Основою стратегічної адаптації до зовнішнього середовища служать результати моніторингу підприємства, а саме: карта конкурентів, конкурентна сила, ключові фактори успіху, інтенсивність конкуренції, управлінські можливості.

Стратегічна адаптація до зовнішнього середовища залежить від ефективності та композиції потенціалу. Дисбаланс внутрішніх можливостей призводить до неефективного використання стратегічних ресурсів. Адаптація підприємства до зовнішнього середовища вимагає терміновості, еластичності та ефективності, а також сприяти зміцненню економічної безпеки.

Отже, метою стратегічної адаптації є гармонійне поєднання внутрішнього потенціалу з динамізмом зовнішніх чинників та протистояння негативному впливу зовнішнього середовища. Основними чинниками підвищення гнучкості та мобільності до зовнішнього середовища є: застосування динамічної моделі оцінки стратегічної адаптації за стадіями життєвого циклу, створення інноваційної продукції, використання новітніх технологій, формування оптимальної організаційної структури.

Реалізація адаптивної стратегії залежить від ефективності контролю за її дотриманням. Діагностика внутрішнього потенціалу та моніторинг зовнішнього середовища обумовлює необхідність коригування стратегії та формування матриці конкурентної позиції, параметрів та чинників зовнішнього середовища.

Стратегічна адаптація є важливим інструментом ефективної діяльності підприємства, тому що нестабільність зовнішніх чинників впливає на товарообіг товарів та послуг на споживчому ринку, показники ліквідності та платоспроможності, прибутковості та рентабельності підприємства. Важливою умовою зміцнення економічної безпеки здатність своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища.

---

1. Михаліцька Н.Я., Цвайг Х.І. Фінансові ризики та їх вплив на фінансову безпеку підприємства. Науковий журнал «Причорноморські економічні студії». Одеса:

Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2017. Вип. 22. С. 128-132.

2. Матляк В. В., Михаліцька Н. Я. Управління конкурентоспроможністю в системі економічної безпеки підприємства. Менеджмент і безпека: теоретичні та прикладні аспекти : матеріали науково-практичної інтернет-конференції (м. Львів, 12 травня 2020 р.) / упоряд. Г. З. Леськів. Львів : ЛьвДУВС, 2020. С. 131-133.

Кравчук С. А.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 071
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:
Наконечна Н. В.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та обліку
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ЕФЕКТИВНІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ УХИЛЕННЮ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ В ОФШОРНИХ ЗОНАХ

Формування податкової системи України відбувається під впливом цілої низки кризових явищ економічного, політичного та соціального характеру, які заклали у свідомості населення і суб'єктів господарювання стереотипи про примусове запровадження податкових платежів, що спричинює бажання у платників податків зменшити розмір податкових зобов'язань або ухилитися від сплати, тобто формується антифіскальна поведінка.

Часті зміни податкового законодавства, його суперечливість, недосконалість, безсистемність та неоднозначність становить значні перешкоди у здійсненні фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання та спонукає їх до зловживань у сфері оподаткування. Крім того, значне податкове навантаження на суб'єктів господарської діяльності також зумовлене заплутаністю та нестабільністю податкового законодавства.

Одним із методів протидії ухиленню від сплати податків може стати так звана «мінімізація податків», проте, законодавчого її визначення немає, але практичне застосування використовується у випадках, коли мова йде про незаконне зменшення податкового навантаження, та, фактично, використовується термін «податкова оптимізація». Доведено, що уникнення від оподаткування за допомогою

офшорних зон та ухилення від сплати податків являється найбільшою загрозою наповнення державного бюджету України, сприяє його недофінансуванню внаслідок виведення капіталу до офшорних зон. При цьому, питома вага у структурі виведеного капіталу українського походження належить експортно-імпортним схемам, які набули глобальних масштабів, тому, важливою є налагодження ефективної протидії легалізації (відмиванню) коштів, одержаних внаслідок здійснення зовнішньоекономічних операцій. Основні заходи протидії ухиленню від оподаткування при здійсненні експортних операцій пропонуємо відобразити на рис. 1.

Рис. 1. Заходи протидії ухиленню від сплати податків при здійсненні експортних операцій

Складено на основі даних: [1]

Крім того, Україною імплементовано мінімальний стандарт Плану дій BEPS, основною метою якого є не збільшення податкового навантаження, а підвищення прозорості ведення бізнесу. Водночас, для посилення протидії з ухиленням від сплати податків, розмиванню бази оподаткування та виведення доходів за межі країни, Україна

приєдналася до Багатосторонньої конвенції щодо виконання заходів, які відносяться угод про оподаткування. Завдяки Конвенції MLI вдається уникнути подвійного оподаткування та окреслити стратегічні напрями протидії ухиленню від сплати податків, які доцільно систематизувати на рис. 2.

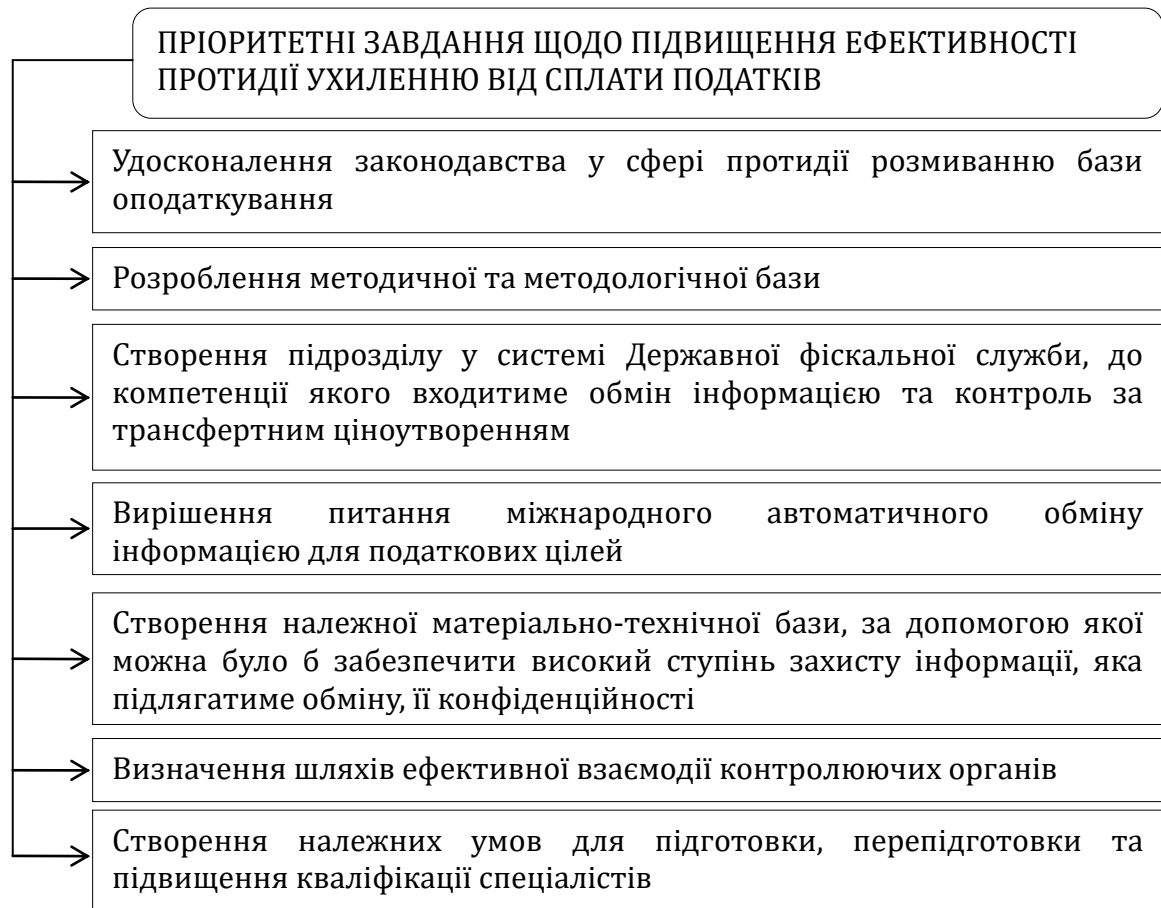

Рис. 2. Пріоритетні завдання щодо підвищення ефективності протидії ухиленню від сплати податків

Складено на основі даних: [2]

Поряд із цим, потужним чинником посилення боротьби з ухиленням від оподаткування та виведенням капіталу за межі України може стати [3]:

- 1) запровадження міжнародних стандартів податкового контролю для всіх учасників міжнародної торгівлі;
- 2) імплементація норм, передбачених Планом протидії практикам розмивання бази оподаткування й виведення прибутку з-під оподаткування (План дій BEPS);
- 3) реформування інституту фінансової відповідальності;
- 4) удосконалення процедури адміністрування податків і зборів;

- 5) розширення поняття «бенефіціарний власник»;
- 6) введення спеціальних правил оподаткування так званих конструктивних дивідендів;
- 7) зміна правил «тонкої капіталізації».

Такий комплекс заходів дозволить оцінити ефективність антикризових заходів у сфері протидії ухиленню від сплати податків та сприяти сталому розвитку економіки й наповненню державного бюджету.

---

1. Корінь І. С. Оцінка схем уникнення оподаткування та ухилення від сплати податків в Україні за допомогою офшорних схем. НДІ фіскальної політики. Наука оптимальних податкових рішень. URL: <https://www.ndifp.com/1424/> (дата звернення 21.02.2022 р.).

2. Борець Л. В. Протидія розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутків з під оподаткування. НДІ фіскальної політики. Наука оптимальних податкових рішень. URL: <https://www.ndifp.com/1421/> (дата звернення 21.02.2022 р.).

3. Дейнека В. Ф. Протидія мінімізації податкових надходжень в країнах ЄС: урок для України. НДІ фіскальної політики. Наука оптимальних податкових рішень. URL: <https://www.ndifp.com/1419/> (дата звернення 21.02.2022 р.).

Ласкаєв О. М.,
аспірант спеціальності 076
(Одеська національна академія харчових технологій)
Науковий керівник:
Басюркіна Н. Й.,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри управління бізнесом
(Одеська національна академія харчових технологій)

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ СУТНОСТІ РИЗИКУ У СУЧАСНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ

Для формування ефективної системи управління економічними ризиками сучасної підприємницької структури насамперед необхідно чітко розуміння сутності базового поняття «ризик». Проведені нами теоретичні дослідження дозволяють стверджувати, що саме слово «ризик» (від лат. «resēcō» – «відсікати, скорочувати») за одними джерелами має грецьке коріння (ін.-грец. ρίζικόν «небезпека»), за іншими – іспано-португальські і означає «риф», «підводна скеля», що асоціюється з небезпекою; по третій – із середньовічного італійського, де присутні слова «risiko» – «небезпека, загроза» та «risicare» –

«лавірувати між скель». Сліди походження ризику з давньогрецької мови мають місце і у французькій мові, де «risque» буквально означає «об'їжджати скелю», а в переносному сенсі – «загроза» та «ризикувати». Існує альтернативна точка зору на походження терміна «ризик», згідно з якою дослідники дотримуються думки, що слово «ризик» має своє коріння в арабській мові, де «rizg» означає деяке абстрактне поняття того, що «Бог і доля визначають у вашому житті» [1].

Ризик – це поєднання ймовірності та наслідків настання несприятливих подій. Знання ймовірності несприятливої події дозволяє визначити ймовірність сприятливих подій. Також ризиком часто називають безпосередньо певну подію, здатну принести будь-кому збиток. Ризиком є і характеристика ситуації, яка має невизначеність результату при обов'язковій наявності несприятливих наслідків. Ризик у вузькому сенсі – це кількісна оцінка небезпек, визначається як частота однієї події при настанні іншої. Ризиком є невизначена подія або умова, яка в разі виникнення негативно впливає на репутацію компанії, призводить до прибутку або втрат у грошовому виразі. Ризиком є ймовірність можливої небажаної втрати будь-чого при поганому збігу обставин.

Ризик розраховується як добуток імовірності на збиток. Ризик можна описувати ставкою тільки в тому випадку, якщо об'єктом впливу ризику є неподільний об'єкт інвестування (зокрема, інвестований капітал у фінансах), якщо всі надходження сприймаються як прибуток (бажане сприйняття ставок прибутковості пайових і боргових інструментів, – без урахування транзакційних та інших витрат), при чому забезпечується можливість оцінки ризику як різниці між оцінкою прибутковості (у %) і оцінкою ризику (у %). Без ретельного врахування особливостей угод, або в нефінансовою оцінкою, опис ризику як процентної ставки, як «ймовірності», можна допустити помилки в управлінні. Ризик вимірюється в грошових одиницях в економічних розрахунках, оскільки у технічних розрахунках він вимірюється в натуральних одиницях, але обов'язково повинен бути переведений в грошові для забезпечення порівнянності в економічних розрахунках.

Найменування подій, що призводять до збитку – це перелік чинників ризику. Частота виникнення подій є основою визначення ймовірності ризику [2].

Отже, дефініції поняття «ризик» докорінно розрізняються. Нами узагальнено наукові підходи до визначення поняття «ризик».

На основі детального вивчення визначення багатьох учених нами доведено, що є чимало невирішених питань. Низка вчених детально розкрили ризики з різних боків, і цим заклали потужний фундамент дослідження цього поняття. Але на жаль, ризик – величина не постійна, яка перманентно проходить різні етапи еволюції, що негативно позначається на впровадженні вже розроблених систем контролю та планування. Останнім часом темпи життя диктують нам необхідну швидкість зміни економічних методик управління ризиками. Насамперед, на зміни методології управління ризиками вплинув перехід від епохи вмираючого капіталізму в епоху пост капіталізму і темпи глобалізації. Умовно нами розділено епохи розвитку науки з дослідження ризику – ризикології на три етапи. Перший етап, донауковий, характеризує період збору інформації шляхом спроб та помилок. Другий етап, науковий, – це системний підхід на фундаменті збору даних дослідницьким шляхом донаукового та поточного періоду. Третій етап, новий, – це надбудова на науковому фундаменті, яка вимагає постійних змін не тільки систем управління ризиками, але й чітким протоколом виходів з негативних ситуацій. Нами проаналізовано третій етап розвитку ризикології.

З 2020 року пандемія коронавірусу негативно позначилася на середньому бізнесі. У зв'язку з втратою робочих місць більшість населення нашої країни почали шукати альтернативний заробіток, багато хто змінив свою професію і став здобувачем будь-якої роботи за кордоном. У свою чергу країни, які успішно приймали нашу робочу силу, здебільшого нелегальну, значно заощадили на заробітній платі (залишивши при цьому без роботи населення своєї країни), ті, в свою чергу, чинили так само і стали здобувачами роботи в ще більш багатих країнах. Таким чином відбувся обмін робочою силою, при цьому більшою мірою постраждали бідні країни. Та значно підсилилась криза у колі працездатного населення, що зробило значний внесок у глобальну

економічну кризу, яка сталася у зв'язку з пандемією. Ніхто і припустити не міг масштаби змін, які відбулись з приходом пандемії коронавірусу. Відповідно було зруйновано багато систем управління ризиками [3].

---

1. Афанасьєв Є.В. Оцінка ризику інтенсифікації розвитку науково-технічного прогресу в умовах гнучкого розвитку промислового підприємства. *Регіональні перспективи: Науково-практичний журнал*. 2002. № 6 (25). С. 65-68.

2. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. *Ризикологія в економіці та підприємстві: монографія*. К.: КНЕУ, 2004. 480 с.

3. Адієс І. Як пандемія зробила людей вільнішими. *Електронний ресурс*. Режим доступу: <https://www.e-executive.ru/management/worldtoplist/1994347-itshak-adizes-kak-pandemiya-sdelala-ludei-svobodnee>. 22.09.2021.

Лаврик С. Б.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073
Інституту управління, психології та безпеки
(*Львівський державний університет внутрішніх справ*)

Павлів С. С.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073
Інституту управління, психології та безпеки
(*Львівський державний університет внутрішніх справ*)

Науковий керівник:
Живко З. Б.,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту
(*Львівський державний університет внутрішніх справ*)

ГІБРИДНА ВІЙНА ТА ВІЙНА: ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТА ЕКОНОМІЧНІ ВТРАТИ

Поняття безпеки, завжди було актуальним у світі, люди завжди оберігали, та думали про безпеку свого життя. На даний час, тема про безпеку, одна з найпоширеніших тем, не тільки у країнах, де проводяться бойові дії, але у решта країнах.

Усі ми розуміємо, що є різні види безпеки, це як державна, економічна, політична, екологічна, можна довго називати список безпек, проте найбільш важливими на макрорівні є національна безпека держави, на мікрорівні є безпека людини. Зазвичай, ми сприймаємо загрози, як негативні дію внутрішніх чи зовнішніх чинників, які призводять до певних збитків чи втрат. Однак, коли розглядаємо питання війни, чи як передумову відкритої агресії – війни гібридної, то бачимо специфіку і особливості ведення гібридної війни, не як нової, а

старої добре продуманої і підготовленої війни, коли держави використовують інформаційні технології, ноу-хау та недержаних дійових осіб, щоб створити платформу для перемоги над супротивником, конкурентом, якщо йде мова про економічні аспекти, тощо. Тобто гібридна війна має на меті поєднати кінетичні інструменти та некінетичну тактику для отримання оптимального способу завдання шкоди іншій державі. В цьому випадку розмиваються межі між мирним співіснуванням і війною, проте розміри нанесеної шкоди дуже відчутні та вагомі, і загрози, які виникають тяжко ідентифікувати.

Рівень гібридної війни є нижчим від рівня звичайної справжньої війни чи прямого неприхованого насильства, вона приносить все одно приносить дивіденди, бо є менш витратною ніж кінетичні операції. Та й набагато простіше вносити дезінформацію, зіштовхувати народи, пробуджувати в них несприйняття інших національностей, про що свідчать характеристики гібридної війни (рис. 1).

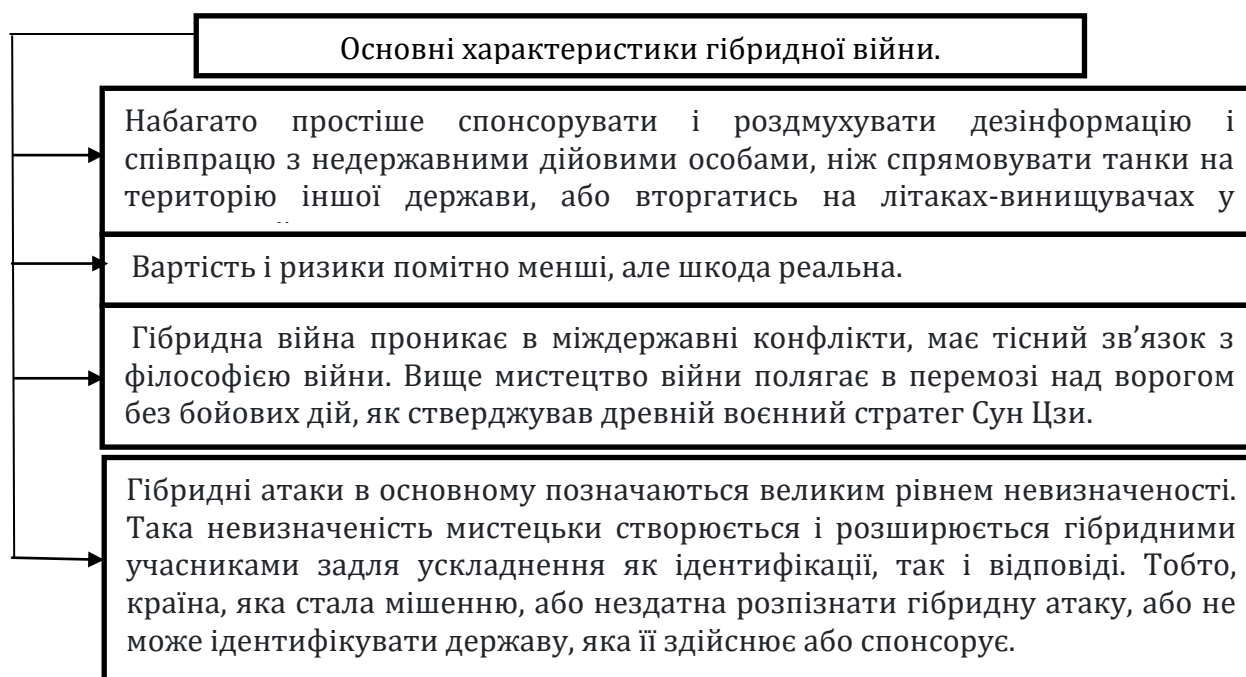

Рис. 1. Основні характеристики гібридної війни

Саме змиваючи межі встановлення, ідентифікації гібридної війни, країна-агресор не дає можливість країні-мішені війни розпізнати ознаки війни та прийняти застережливі заходи, заважає розробити стратегію захисту та дати відсіч замаскованому агресору.

Фактичні ж війни, агресію Росії, яку сьогодні переживає Україна є дуже витратними з погляду людських, технічних, економічних, екологічних та суспільно-політичних втрат. Це страшні події, коли дія зовнішніх факторів призводить до смерті не лише захисників, а й цивільного населення, відбувається геноцид нашого народу. Ми цілком розуміємо, що ведення повноцінної війни впливає на економіку країни агресора також, із зростанням вартості війни і появою нових інструментів у держав, це бажання логічно б мало зменшуватися, однак на прикладі Росії ми бачимо зворотнє. Адже війна – це продовження гібридної війни іншими методами та засобами – це трансформування політики держави - агресора. Життя наших громадян та й усіх людей, які проживають в Україні – це найвагоміша втрата і найстрашніша проблема, яка спричинена війною. Одночасно ми маємо величезні економічні втрати (рис. 2).

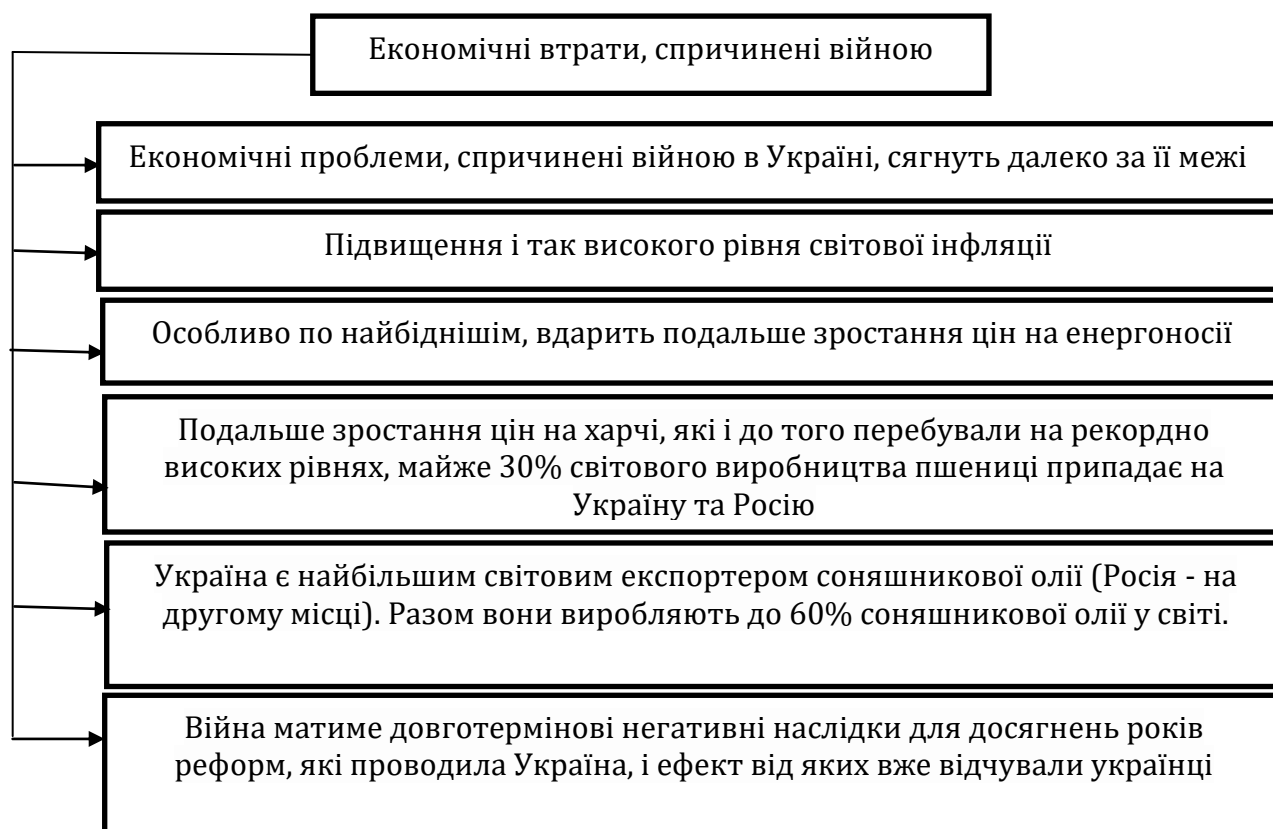

Рис. 2. Економічні втрати, спричинені війною

Війна, є одним із найнебезпечніших факторів, які загрожують суспільній безпеці. На сьогоднішній день, ми стикнулися із такою проблемою, у зв'язку з вторгнення російських військ на територію України. За статистичними даними ООН понад 3 000 000 осіб виїхали з

України, щоб зберегти своє життя та бути під захистом. Значна кількість людей загинули, тисячі дітей втратили батьків, та сотні невинних ангеліків убила війна. Українська влада, як батько своєї сім'ї, робить усе, щоб забезпечити мир, спокій своїм дітям, створює гуманітарні коридори до окупованих територій, доставляє гуманітарну допомогу. Люди не кидають в біді один одного, надають допомогу усім, приймають зовсім незнайомих людей у свої домівки, тому що один народ, одна нація, одна кров. Народ не наводить ні в якому разі паніки, чи «не опускає руки», ми не піддаємося цьому, бо віримо у себе, та вірять у нас наші побратими. Весь світ підтримує, забезпечує захистом людей, приймають як своїх, надають численну економічну та військову допомогу. Лише спільно ми можемо забезпечити військову, національну та економічну безпеку.

Левицький А. Є.,

здобувач вищої освіти, магістр, спеціальність 073
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Копитко М. І.,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ПРАКТИКА КОНКУРЕНТНОЇ РОЗВІДКИ В УКРАЇНСЬКИХ ТА ІНОЗЕМНИХ КОМПАНІЯХ

В умовах конкуренції моніторинг діяльності конкурентів стає економічно доцільним. Інформація про сторонні плани є важливою для маркетологів, рекламодавців і виробників, щоб швидко реагувати на зміни ринку та інновації конкурентів. Слід зазначити, що конкурентна розвідка в тій чи іншій формі існує на кожному підприємстві з самого початку його функціонування. Керівник підприємства, який постійно слідкує за тенденцією корпоративних бізнес-новин, фінансовий аналітик, який відстежує акції, і маркетолог, який стежить за діяльністю інших компаній, роблять більш-менш те саме, що і шпигун конкурентів. Єдина відмінність полягає в тому, що спеціаліст з конкурентної розвідки навмисно збирає, аналізує та сортує інформацію, готує рекомендації для керівництва компанії.

Дослідження конкуренції неможливе без структурованої та ефективної підготовки та обробки інформації. Оскільки переважна більшість інформаційних потоків на підприємстві перетинається з системою бухгалтерського обліку, твердження про необхідність організації обліково-аналітичного забезпечення з боку конкуруючих спецслужб стає виправданим і актуальним. Основою такої підтримки буде перетворення системи обліку в технологію консолідації інформації (консолідація інформації визначається шляхом створення відкритих знань, певною мірою оброблених і переформатованих, необхідних для задоволення інформаційних потреб конкретної соціальної групи) [1].

Вчений Живко З.Б. зазначає, що важливість визначення конкурентної розвідки та контррозвідки в структурі системи економічної безпеки. Зокрема, впровадження конкурентної розвідки має включати вивчення конкурентного середовища, виявлення зовнішніх загроз і ризиків, прогнозування екологічних змін, розробку превентивних дій, боротьбу з ворожими злиттями та поглинаннями та контррозвідку – виявлення вразливостей у внутрішньому середовищі, блокування цінних інформаційні канали, збереження комерційної таємниці, прогнозування моменту виникнення та тенденцій розвитку кризових процесів [2].

Конкурентна розвідка описує особливості правової та етичної діяльності у систематичному зборі, оцінці та управлінні інформацією про конкурентів. Це включає дослідження статей у пресі, публікацій компаній, веб-сайтів, патентних заявок, спеціалізованих баз даних та інформації про виставку для ідентифікації інформації про компанію. В економічній реальності «конкурентна інформація» характеризується як «застосування принципів і практик військової та національної розвідки до глобального бізнесу» [3].

Тому, на нашу думку, конкурентну розвідку слід розглядати як системний процес, що включає збір, структурування, аналіз та оцінку інформації про внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства, надання інформації вищому керівництву з метою прийняття ефективних та якісних стратегічних і важливих тактичних рішень у бізнесі.

Основним завданням конкурентної розвідки є забезпечення компанії конкурентної переваги, насамперед шляхом повного та об'єктивного інформування вищого керівництва про появу чи зникнення факторів, що впливають на розвиток бізнесу, та формулювання рекомендацій щодо прийняття управлінських рішень. Це означає, що служба має бути відповідальною та підконтрольною керівництву компанії, а результати її роботи мають бути видимими та вираженими у грошовому виразі.

Основними принципами створення системи конкурентної розвідки є [4]:

- 1) відповідність чинному законодавству;
- 2) розуміння того, що лише розвідувальна система є необхідним і основним засобом отримання інформації про протиправну діяльність інших суб'єктів господарювання;
- 3) все (в межах основного та паралельного сегментів ринку) застосування системи конкурентної розвідки;
- 4) орієнтація системи на інтереси та стратегічні цілі безпеки компанії, часто суперечать незаконним економічним інтересам окремих осіб, у тому числі керівників;
- 5) секретність;
- 6) створення дубльованих каналів отримання інформації.

Для ефективного функціонування вітчизняних підприємств усіх галузей та організаційно-правових форм в умовах прогресивного розвитку приладів і технологій вкрай необхідним є процес вироблення стратегії та тактики захисту консолідованої інформації, особливо комерційної таємниці. Щоб захистити себе від промислового шпигунства, компаніям доцільно посилити захист своїх інформаційних активів і постійно контролювати вразливість даних, які підлягають захисту.

---

1. Деревянко А.С., Солощук М.Н. *Технологии и средства консолидации информации*. Харьков: НТУ «ХПИ», 2008. 432 с.

2. Живко З.Б. Рівні економічної безпеки підприємства та визначення інтегрального показника. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка»*. 2015. Вип. 1. С. 84–90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdue_2015_1_17 (дата звернення: 24.03.2020).

3. Караєва Н.В., Войтко С.В., Сорокіна Л.В. *Ризик-менеджмент сталого розвитку енергетики: інформаційна підтримка прийняття рішень: навч. посіб. К.: Альфа Реклама, 2013. 308 с.*

4. Якубівська Ю.Є. *Цільові атаки в контексті промислового шпигунства. Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. Донецк : ДонНУ, 2014. Т. 2. С. 368-372.*

Літвинчук С. П.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 072
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:
Висоцька І. Б.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та обліку
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ТЕХНОЛОГІЯ БЛОКЧЕЙН: СУТНІСТЬ, ПЕРЕВАГИ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ В ЕКОНОМІЦІ

Сьогодні феномен криптовалюти і його вплив на розвиток фінансової сфери у світовому масштабі та на національному рівні зазнав значного інтересу серед дослідників й населення. За останні 20 років економіка поступово відійшла від традиційної моделі централізованих організацій і рухається до нової моделі децентралізованіших структур, де впливові оператори відповідають за агрегування ресурсів безлічі людей, надаючи послуги активним споживачам. Це зрушення сприяє появі нового покоління «дематеріалізованих» організацій, які не потребують офісів, активів і навіть співробітників. Проблема цієї моделі полягає в тому, що в більшості випадків цінність, яка виробляється групою, розподіляється не в рівних частках серед усіх тих, хто зробив внесок у її виробництво; прибуток осідає у великих посередників, які керують платформами. Останнім часом з'явилася нова технологія, яка може змінити даний дисбаланс – технологія Blockchain. Дана технологія сприяє обміну цінностями надійним та децентралізованим чином, без потреби посередника. Але найбільш революційним аспектом технології Blockchain є те, що вона може запускати програми безпечним та децентралізованим чином. З технологією Blockchain програмні продукти більше не потребують розгортання на централізованому сервері: їх можна запускати в одноранговій мережі, які не контролюються якоюсь

однією стороною. Програмні продукти, що функціонують з використанням Blockchain можуть використовуватися для координації дій великої кількості осіб, які можуть організувати свою діяльність без допомоги третьої сторони. Blockchain – це технологія надійного розподіленого зберігання записів про всі проведені бітко-транзакції та засіб, за допомогою якого люди можуть координувати спільні дії, безпосередньо взаємодіяти один з одним і управляти більш безпечним і децентралізованим чином.

Blockchain-технологія вважається найголовнішою інновацією біткойна, тому що саме вона служить механізмом верифікації всіх транзакцій у мережі, що «не вимагає довіри» (trustless). Принципове нововведення Blockchain полягає в його архітектурі, що забезпечує можливість децентралізованих транзакцій, що не потребують довіри. Замість того, щоб встановлювати та підтримувати довірчі відносини з партнером з транзакцій (іншою людиною) або стороннім учасником-посередником (наприклад, банком), користувачі покладаються на загальнодоступну розподілену базу даних, що зберігаються на багатьох децентралізованих вузлах та підтримується «майнерами-бухгалтерами». Blockchain дозволяє позбутися «довірених посередників» і повністю децентралізувати транзакції довільних типів між будь-якими учасниками у глобальному масштабі [3]. З технічної точки зору блокчейн-технологія приносить в Інтернет абсолютно нову ланку підтримки економічних транзакцій – як моментальних грошових платежів в універсальній криптовалюти, так і складніших, довготриваліших фінансових контрактів. У системі, схожій на Blockchain, можуть здійснюватись транзакції з будь-якими валютами, фінансовими контрактами, матеріальними та нематеріальними активами. Більше того, блокчейн може застосовуватися не тільки для транзакцій, але й для фіксації, відстеження, моніторингу та здійснення операцій з будь-якими активами. Таким чином Blockchain може стати засобом реєстрації, обліку та обміну будь-яких фінансових, матеріальних (майно) та нематеріальних активів. Якщо говорити про поглиблену технологію, то блокчейн є революційною парадигмою для «інтернету людей», але може також стати валютною основою «економіки машин».

Галузь Blockchain знаходиться на початковій стадії розвитку – стадії бурхливого зростання та інновацій. Завдяки своїй здатності створити більшу прозорість і справедливість, а також заощадити час і гроші бізнесу, ця технологія впливає на різноманітні сектори різними способами, починаючи від виконання контрактів і закінчуючи ефективнішою роботою уряду. Згідно з нещодавньою статтею ComputerWorld, усунувши бюрократичну тяганину, зробивши системи облікових записів у режимі реального часу та знизивши комісію третіх сторін, блокчейн може заощадити найбільшим банкам 8-12 мільярдів доларів на рік. 2021 рік став визначальним для децентралізованих систем управління, що обумовлено кризовими економічними явищами та перебудовою фінансових систем як на локальному, так і на глобальному рівнях. Додаткові стимули для розвитку технології спричинила пандемія Covid-19, яка прискорила активізацію таких сервісів, що напряду пов'язані з онлайн ресурсами, цифровими та електронними системами платежів, комунікацій та інших форм соціальної взаємодії. Варто зазначити і те, що успіх Blockchain-технологій, безумовно, залежатиме від сприятливого нормативно-правового клімату, бізнес-екосистеми кожної з країн, готової використовувати нові можливості технології, і від потрібної галузевої структури. Багато в чому зволікання в імплементації ланцюгової технології обумовлено законодавством певних держав і внутрішньої специфікою, як і у випадку України, де поки не готові остаточно розпрощатися з «тіньовим» підходом в управлінні.

---

1. Криптовалюта Bitcoin досягнула історичного максимуму: тепер вона коштує \$68,513. URL:<https://espreso.tv/kriptovalyuta-bitcoin-dosyagnula-istorichnogo-maksimumu-teper-vona-koshtue-68513>

2. Мелани Свон. Блокчейн: Схема нової економіки. Москва: Издательство «Олимп-Бизнес», 2017. 240 с.

3. Технології – в роботу: від чого залежить розвиток блокчейну в Україні. URL:<https://mind.ua/openmind/20230171-tehnologiyi-v-robotu-vid-chogo-zalezhit-rozvitok-blokchejnu-v-ukrayini>

4. Як технологія блокчейн змінює економічні взаємовідносини. URL:<https://www.epravda.com.ua/columns/2021/05/28/674361/>

Місержи О. І.,
здобувач вищої освіти, магістр, спеціальність 073
Центру післядипломної освіти, заочного та дистанційного навчання
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:
Верескля М. Р.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні українським підприємствам постійно доводиться долати кризові ситуації, що виникають в результаті глобалізації економіки, яка призводить до збільшення числа загроз їх діяльності. В умовах нестабільної ринкової економіки перед підприємствами гостро стоїть проблема забезпечення безпеки їх функціонування, так як їх господарська діяльність пов'язана з широким діапазоном можливостей і ризиків. З точки зору системного підходу, підприємство являє собою складну відкриту динамічну систему, що знаходиться в процесі постійного ресурсного обміну з зовнішнім середовищем [1].

Під економічною безпекою підприємства розглядати такий стан функціонування, при якому підприємство та його продукція є конкурентоспроможними на ринку, а також одночасно гарантується: найбільш ефективне використання ресурсів, інтелектуального та кадрового потенціалу; стабільність функціонування та прогресивність розвитку; можливість протистояти негативним впливам зовнішнього та внутрішнього середовища його функціонування [2].

Джерелом виникнення загроз економічній безпеці підприємства є чинники, що здійснюють свій вплив на стан безпеки. На підставі цього, з використанням методу узагальнення, загрозу економічній безпеці підприємства визначають як потенційну або сформовану сукупність факторів, які створюють небезпеку його стабільному існуванню та невиконанню його цілей діяльності [3].

Класифікаційні ознаки загроз економічній безпеці та їх види [3]:

- 1) за ступенем ймовірності: реальні та маловірогідні;
- 2) за можливістю виявлення: явні та приховані; прогнозовані та непрогнозовані;

- 3) за тривалістю впливу: довготермінові; середньо-термінові; короткострокові;
- 4) за джерелом виникнення: зовнішні та внутрішні;
- 5) за сферою діяльності підприємства: фінансові; виробничі; кадрові; інформаційні; техніко-технологічні;
- 6) за сферою виникнення загроз: правові; ринкові; політичні; екологічні; соціальні; науково-технічні; технологічні; демографічні.

---

1. Цвайг Х. І., Галайко Н. В. Загрози фінансовій безпеці підприємства та шляхи їх усунення. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 11. С. 181–185. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_11_41.

2. Пашнюк Л. О. Загрози економічній безпеці підприємства та засоби їх нейтралізації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2013. Вип. 10. С. 93–97. URL: http://nbuv.gov.ua/Ekon2013_10_22.

3. Кузнецова І. О., Кюне О. О. Класифікація загроз економічній безпеці підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2015. Вип. 3. С. 120–128. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed2015317>.

Нечепурна Н. Т.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073
Центру післядипломної освіти, заочного та дистанційного навчання
(Львівський державний університет внутрішніх справ)
Науковий керівник:
Живко З. Б.,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки з погляду на безпеку суб'єкта господарювання основна мета розвитку підприємницької діяльності, великого, малого чи середнього бізнесу полягає у забезпеченні його стабільного розвитку, визначенні перетину цілей споживачів і власників бізнесу, підприємницьких структур та організацій.

Сьогодні економіка нашої держави проходить дуже складний період становлення і вироблення заходів убезпечення підприємницької діяльності, розвитку бізнесу та створення умов для подальшої стабілізації діяльності підприємства.

Згідно проведеного аналізу наукової економіко-соціальної літератури, інтернет ресурсів можемо визначити, що питанням економічної безпеки підприємств присвячена величезна кількість праць вітчизняних науковців, зокрема: Живко З.Б., Керницький І.С., Козаченко Г.В., Копитко М.І., Ляшенко О.М., Мігус І.П., Момот Т.В., Овчаренко Є.І., Погорелов Ю.С., Родченко С.С., Рудніченко Є.М., Франчук В.І., Цюцюпа С.В., Штангрет А.М. та ін., в тому числі кадрову безпеку організації як складову економічної безпеки розглядали такі науковці, як Воронка О.З., Живко З.Б., Затонацький Д.А., Мігус І.П., Панченко В.А., Ткачук Г.О., Шира Т.Б. тощо. Але як показує практичний досвід, зазвичай, із запізненням підприємці починають думати про безпеку своїх організацій дуже пізно, так як відсутня науково-методична та інформаційна база у сфері управління, безпосередній досвід ризик-менеджменту та у звуженому понятті відсутній досвід управління саме кадровими ризиками.

Якщо розглядати сутність кадрової безпеки підприємства, то вона носить дуалістичний характер, так як саме персонал підприємства одночасно виступає об'єктом виникнення загроз та суб'єктом їх вчинення. Тому і поняття «кадрова безпека» має цілу низку визначень, тлумачень та розуміння сутності.

Кадрова безпека – процес зменшення, локалізації чи усунення ризиків та загроз, внутрішніх чи зовнішніх впливів на економічну безпеку підприємства, які пов'язані з персоналом. Персонал завжди займає перше місце в системі безпеки бізнесу, тому і кадрова безпека є пріоритетним напрямком діяльності підприємства у сфері безпеки. Основні завдання кадрової безпеки, які подані на рис. 1 і дають основу ведення кадрової політики підприємства.

Підходи до трактування поняття кадрової безпеки також різні та призводять до численних дискусій, так частина науковців розглядають кадрову безпеку як можливість та певні заходи убезпечення економічної безпеки підприємства (ЕБП) від загроз пов'язаних з персоналом; другі – вважають, що це сукупність заходів протидії негативним діям персоналу; треті - як процес запобігання негативних впливів на ЕБП тощо.

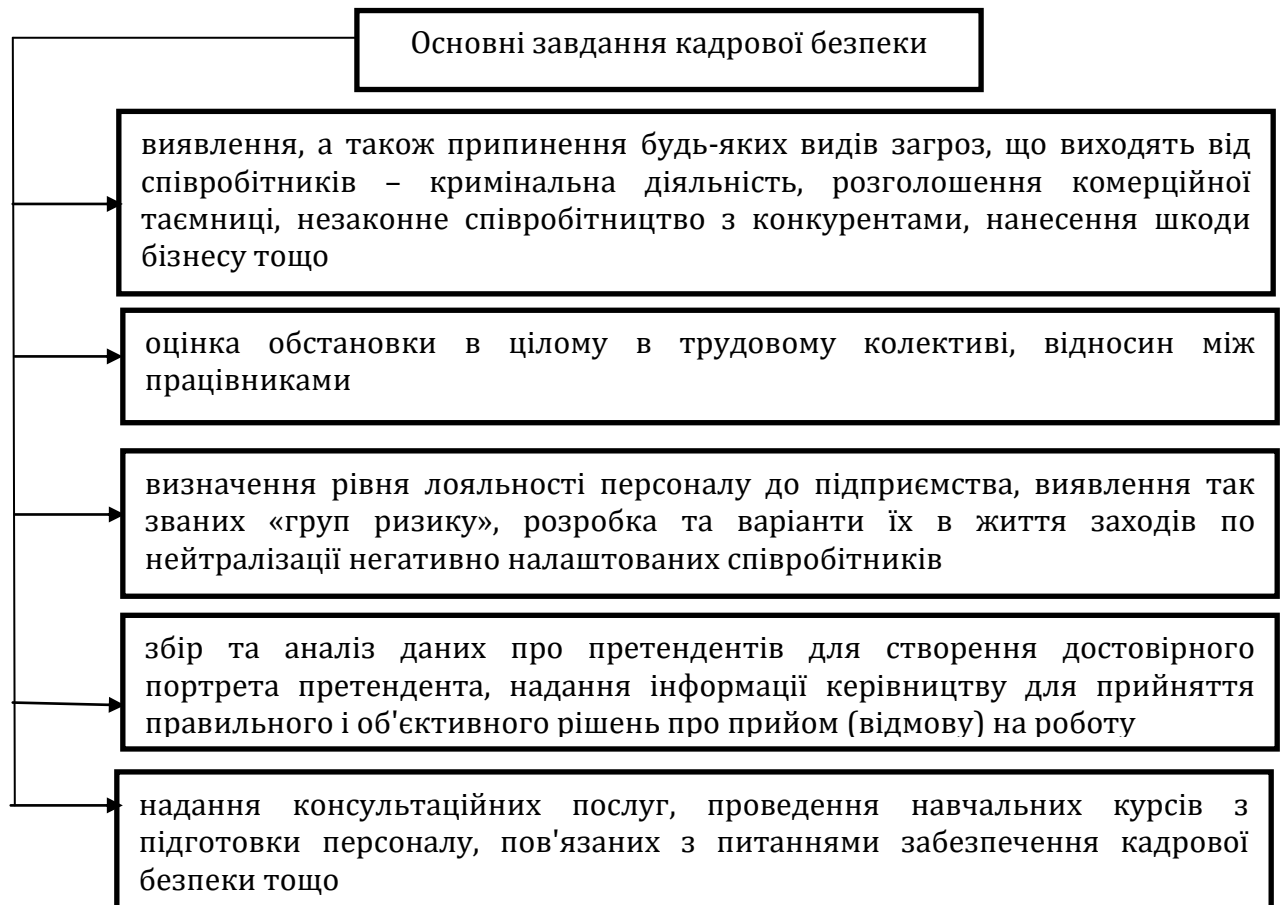

Рис. 1. Основні завдання кадрової безпеки

Слід зауважити, що досить часто стоїть питання, який підрозділ у системі економічної безпеки підприємства більш важливий – підрозділ роботи з персоналом чи підрозділ кадрової безпеки. Якщо брати функціональні обов'язки підрозділу роботи з персоналом, то покрокову роботу цього підрозділу і місце в цій роботі підрозділу кадрової безпеки (рис. 2).

Як бачимо зі схеми, підрозділ роботи з персоналом базується на особливостях та функціях роботи з персоналом, однак на кожному етапі роботи кадрової служби є елементи кадрової безпеки. Тому очевидно, що підрозділ роботи з персоналом є основним і провідним у цій роботі, бо тут працюють фахівці, які знають тонкощі кадрового менеджменту, а підрозділ кадрової безпеки при службі безпеки підприємства є допоміжним і підсилюючим, так як знають специфіку безпекової роботи на кожному етапі.

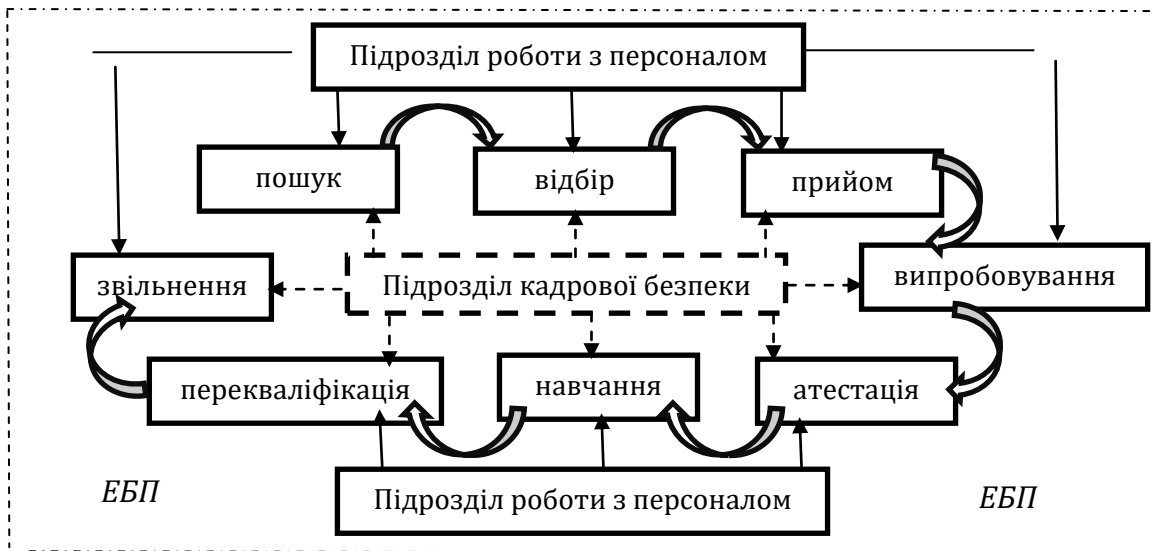

Рис. 2. Взаємодія підрозділів кадрової безпеки та роботи з персоналом

Базуючись на теоретичних підходах до сутності кадрової безпеки, слід погодитися з думкою з В.І. Ткаченка, що «незалежно від прихильності до якогось окремого підходу до трактування поняття кадрової безпеки, саме від її належного забезпечення залежить поточний та можливий майбутній результат функціонування підприємства» [1, с.83].

1. Ткаченко В.І. Сутність кадрової безпеки підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Вип.22 ч.3, 2018. С. 81-84.

Пакуленко О. В.,

здобувач вищої освіти, магістр, спеціальність 076
факультету технології зерна і зернового бізнесу
(Одеська національна академія харчових технологій)

Науковий керівник:

Басюркіна Н. Й.,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри управління бізнесом
(Одеська національна академія харчових технологій)

РОЛЬ АГРОПРОМИСЛОВИХ ФОРМУВАНЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Продовольча безпека є важливим компонентом економічної безпеки України, яка теж є складовою суспільної безпеки країни. Продовольча безпека представляє собою рівень забезпеченості

населення екологічно чистими вітчизняними продуктами харчування за загальнодоступними цінами.

Складовою частиною раціону харчування населення є зерно, зокрема продукти його переробки (хліб, крупа, макаронні та інші борошняні вироби). Дослідження споживання продуктів харчування у світі доводить, що близько 55 % білків, 70 % вуглеводів та 15 % жирів припадає на частку зерна. До того ж, вони представляють собою важливий кормовий засіб і, в певній мірі, є технічною сировиною.

В сучасних умовах зерновий ринок України представляє собою систему торгівлі продовольчим, фуражним та насіннєвим зерном, а також зерном для технічної переробки, що має значні відмінності у якості.

Господарська одиниця зернової галузі країни представлена у формі господарських товариств, фермерських господарств, державних підприємств та, зокрема зростанням сільськогосподарських кооперацій – агропромислових об'єднань. В аграрному секторі країни з'являються процеси концентрації різних видів сільськогосподарської діяльності у розпорядженні великих суб'єктів господарювання, представлені у вигляді агропромислових формувань.

На сьогоднішній день, в Україні зафіксовано більше 100 великих агрохолдингів, які в своєму володінні мають більше ніж 6 млн гектарів земельних угідь [1].

Дані об'єднання проводять активну політику інвестування фінансових коштів в розвиток сільського господарства України. В таблиці 1 наведено рейтинг агропромислових формувань за обсягом земельного банку у 2021 році.

За прогнозом вчених, у наступні 10 років земельний банк агропромислових формувань становитиме до 54 % земель нашої країни.

Проведений нами аналіз (табл. 1) свідчить, що найбільш результативними агропромисловими формуваннями є агрохолдинги, серед яких входять до трійки лідерів за підсумками 2021 року такі: Кернел, UkrLandFarming та «Миронівський хлібопродукт».

Завдяки ефективній діяльності агропромислових формувань відбувається розвиток сільського господарства, що в свою чергу свідчить про підвищення рівня продовольчої безпеки країни.

Даний взаємозв'язок спостерігається через впровадження новітніх технологій і результатів НТП у виробництво та переробку сільськогосподарської продукції, та встановленню контролю за їх виконанням в агропромислових формуваннях.

Таблиця 1

Рейтинг агропромислових об'єднань України

№	Компанія	Земельний банк, тис. га	Прибуток	Сфера діяльності
1.	Кернел	506	5,6 млрд грн	Виробництво та експорт зернових та олійних культур. Логістика та зберігання. Молочне тваринництво
2.	UkrLandFarming	475	*	Виробництво та експорт зернових та олійних культур. Зберігання зернових культур. Виробництво комбікормів. Скотарство, свинарство. Виробництво яєць та яєчних продуктів.
3.	МХП	300	3,5 млрд грн	Птахівництво, експорт м'яса птиці. Виробництво та експорт зернових та олійних культур. Виробництво кормів. Тваринництво та м'ясо переробка. Біогаз
4.	Агропросперіс	300	*	Виробництво та експорт зернових та олійних культур. Логістика та зберігання зернових культур. Банківські послуги
5.	Астарта-Київ	220	265 млн грн	Виробництво та експорт зернових та олійних культур. Логістика та зберігання зернових культур. Виробництво та експорт цукру. Тваринництво. Біогаз. Органічне агровиробництво

* – фінансова звітність не була оприлюднена у відкритому доступі
Сформовано за даними [2]

Отже, агрохолдинги виконують важливу роль у розвитку сільського господарства, з її перспективою зростання.

Діяльність агропромислових формувань є ефективним інструментом для вирішення проблем продовольчої безпеки, таких як виробництво продуктів харчування, збереження аграрних ресурсів та їх здатності до відтворення.

1. Найбільші агрохолдинги. Сайт компанії Bakertilly [Електронний ресурс]. URL: <https://bakertilly.ua/news/id49433>

2. Топ 100 латифундистов України // Latifundict.com Головний сайт про аробізнес [Електронний ресурс]. URL: <https://latifundict.com/rating/top100#325>

Панченко В. А.,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти
(*Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка*)

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД

Основним трудовим ресурсом комерційного підприємства є персонал, від успішної роботи якого залежить прибутковість господарської діяльності. Проте, в умовах конкурентної боротьби на ринку, діяльність підприємства в умовах кризи пов'язана з пошуком заходів економії ресурсів, пошуку більш раціональних форм і методів управління персоналом. Успіх комерційної діяльності залежить переважно від трудового персоналу, який може адаптуватися до нових викликів, змін, приймати рішення в умовах кризи. Саме тому, менеджерам потрібно розробити концепцію антикризового управління персоналом.

Основні наукові засади антикризового управління персоналом досліджували такі науковці як І. О. Абрамова, М. І. Бондар, Д. А. Довгань, О. А. Ларіонова, В. М. Маховка, Н. А. Файнова та інші.

Ключовим складником економічної безпеки організації є кадрова безпека. Для формування найбільш повної інформації про кадрову безпеку підприємства треба дотримуватися комплексних рішень, особливо під час нештатних, кризових періодів, що може розглядатися як показник рівня реалізації трудового потенціалу [4].

На думку С. І. Пучкової, антикризове управління – це система фінансово-економічних, виробничо-технічних, організаційно-правових та соціальних заходів, спрямованих на досягнення чи відновлення платоспроможності, ліквідності, прибутковості і конкурентоспроможності підприємства в довгостроковому періоді або сукупність усіх можливих заходів, які здатні привести підприємство до фінансового оздоровлення [5, с. 232-233].

І. О. Абрамова вказує, що метою застосування антикризового управління персоналом є попередження, усунення або мінімізація негативного впливу кризи персоналу на діяльність підприємства. Ефективність досягнення вищезазначеної мети залежить від чіткого

виокремлення об'єкту, суб'єкту, принципів та функцій антикризового управління. Об'єктом антикризового управління персоналом є персонал (трудові ресурси) [1, с. 7].

Слід уточнити, що предметом антикризового управління персоналом підприємства є трудовий процес – спрямування зусиль праці людей у потрібному напрямку на предмети, дії, процедури, товари, роботи, послуги тощо. У такому випадку, суб'єктом антикризового управління персоналом виступатимуть менеджери вищого, середнього і низового рівнів, які безпосередньо координують роботу персоналу підприємства, приймають і реалізують управлінські рішення.

Антикризові принципи управління персоналом Л. С. Громко вирізняє наступні: 1) Основні принципи управління персоналом у кризових умовах (системності в роботі щодо розвитку персоналу, ієрархічності та зворотного зв'язку, колегіальності в управлінні, горизонтального співробітництва, контролю завдань, що базується на довірі, відповідності інтелектуальних та професійних навичок вимогам, правової та соціальної захищеності, оптимального поєднання централізації та децентралізації); 2) Спеціальні принципи управління персоналом у кризових умовах (взаємодії з іншими людьми у спільній роботі, соціально-психологічної єдності колективу, доступності інформації про діяльність та стан підприємства, ефективної організаційної структури, задоволеності роботою і колективом, надання персоналу більшого динамізму, збігу ціннісних орієнтацій працівників та всього колективу, лояльності, опори на розвиток творчих здібностей людини та її самоорганізацію) [2, с. 111].

Виходячи із загальних функцій менеджменту, можна виділити функції антикризового управління персоналом підприємства:

1. Прийняття управлінського рішення – щодо застосування антикризових заходів і пошук способів розв'язання конкретної проблеми з усунення ризиків. При цьому менеджером збирається інформація, констатується і вивчається проблема (криза), після чого розробляються альтернативні рішення;

2. Планування – передбачає процес розробки антикризової програми і планів, реалізація управлінського рішення (підготовка наказів, інструкцій, розпоряджень);

3. Організування роботи та антикризових заходів – передбачає вибір виконавців і відповідальних, розподіл обов'язків і повноважень, виконання антикризових дій і робіт з усунення проблеми;

4. Мотивування персоналу – передбачає застосування менеджером економічних стимулів до роботи підлеглих: нагород, премій, надбавок, грошових бонусів, відсотків, доплат за успішно виконані роботи, які призвели до позитивних результатів стосовно усунення проблем і ризиків. Важливу роль відіграють нематеріальні стимули впливу на персонал, які застосовує менеджер при антикризовому управлінні – переконання, примус, консультації, похвала, грамоти.

5. Контроль – передбачає співставлення отриманих результатів від впровадження антикризових заходів та їх порівняння із плановими показниками антикризової програми. Контролюються фінансові, натуральні, умовні, трудові показники розраховані за результатами трудової діяльності персоналу.

6. Регулювання і координація – застосовується у випадку об'єктивної необхідності усунення виявлених у процесі контролю недоліків. Передбачає застосування виправлень і доопрацювання трудових завдань персоналом, з метою приведення у відповідність показників антикризової програми до норми.

Таким чином, антикризове управління ґрунтується на глибокому аналізі фінансово-господарського стану підприємства та розробці антикризових заходів, що дозволяє підприємству передбачити й уникнути банкрутство, а також підвищити ефективність його діяльності [3, с. 197].

Антикризове управління являє собою систему фінансово-економічних, виробничо-технічних, організаційно-правових та соціальних заходів, спрямованих на вирішення ризиків і загроз підприємства. Виділено і охарактеризовано функції антикризового управління персоналом підприємства: прийняття управлінського рішення; планування; організування роботи; мотивування; контроль; регулювання і координація.

---

1. *Абрамова І. О. Антикризовий менеджмент персоналу в сучасних реаліях розвитку бізнесу. Modern Economics. 2020, № 24. С. 48–55.*

2. Громко Л. С. Принципи управління персоналом в умовах антикризової діяльності підприємства: методологічний аспект. Причорноморські економічні студії. 2018, № 36 (1). С. 109–113.

3. Гук О. В. Антикризове управління як спосіб запобігання банкрутству підприємства. Економіка: реалії часу. 2015, № 6. С. 193–198. URL: <https://economics.opu.ua/files/archive/2015/No6/193.pdf>

4. Островський І. А., Гайдено С. М., Прасол В. М. Стратегічне антикризове управління персоналом: закордонний досвід досліджень. Ефективна економіка. 2019, № 6. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7109> (дата звернення: 05.03.2022).

5. Пучкова С. Ключові напрямки антикризового управління персоналом. Вісник Хмельницького національного університету. 2011, № 3. С. 232–235.

Парій Т. М.,

здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 072
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Чапляк Н. І.,

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри фінансів та обліку
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ СТРАХОВОГО РИНКУ

Сьогодні, з огляду, на геополітичну ситуацію в країні та світі загалом ринок страхових послуг перебуває в умовах цілковитої невизначеності та під впливом загроз, як зовнішнього так і внутрішнього характеру, що може призвести до банкрутства та неплатоспроможності страхових компаній.

Успіх страхових компаній залежить від здійснення ними діяльності, яка б відповідала усім вимогам фінансової безпеки та задовольняла б економічні інтереси суб'єктів страхового ринку – страховиків і страхувальників, що безпосередньо в першу чергу підіймає питання забезпечення фінансової безпеки самих страхових організацій як основи їх ефективного функціонування.

Відповідно до Закону України «Про страхування» до основних важелів впливу на фінансову безпеку страховика належать:

- власний капітал, який є гарантією забезпечення платоспроможності страхової компанії;

- страхові резерви – спосіб розподілу відповідальності за видами ризиків;
- страховий портфель: показує співвідношення між страховими сумами та рівнями ризику;
- тарифна політика: для забезпечення рівноваги між отриманими преміями та понесеними витратами страховика;
- інвестиційна політика: мобілізація додаткового доходу сприяє компенсації ймовірних збитків від страхової діяльності [3].

Тому варто звернути увагу, що страхування є не тільки методом захисту суб'єктів підприємницької діяльності від непередбачуваних подій, а й засобом захисту від змін економічної кон'юнктури. Такий підхід діє завдяки акумульованим у страхових компаніях ресурсів, які у процесі інвестування сприяють розширенню виробництва та забезпечують безперервний рух капіталу у фінансових потоках. Відомо, що страхові резерви, розміщені у банківських вкладах, а також укладання перестрахових договорів є ефективним та сучасним інструментом впливу на фінансову безпеку страхових компаній, а отже і на ринок страхових послуг загалом.

О. І. Барановський вважав, що важливість дотримання фінансової безпеки ринку страхових послуг зумовлена, по-перше, його вагомістю як дотримання інвестицій в економіку держави, по-друге, необхідністю подальшого розвитку ринку страхування [1]. Іншими словами фінансова безпека страхової компанії – це стан при якому її головні пріоритетні фінансові інтереси цілком захищені.

Управління фінансовою безпекою, її аналіз та забезпечення здійснюється через злагоджений і вдосконалений механізм фінансової безпеки страхової компанії [2].

Досягнення такого стану можливе при оцінці фінансових показників страхових компаній, що за достатнього рівня, свідчитимуть про стійкість, можливість адаптації до загроз та подальшого ефективного розвитку страхової компанії в поточному і майбутніх періодах.

Страховий ринок тісно функціонує з ринком банківських послуг та ринком цінних паперів, тому необхідно застосовувати системний підхід

для дослідження цього аспекту, який дасть змогу розпізнати фактори впливу на рівень фінансової безпеки страхового ринку та його суб'єктів.

Державну політику у сфері страхових послуг варто спрямовувати на створення законодавчо обґрунтованого механізму розпізнавання, класифікації та мінімізації ризиків, що передбачатиме ефективне управління страховою діяльністю в цілому. Реалізація таких планів можлива при невинному розвитку та вдосконаленню системи функціонування фінансової безпеки страхового ринку, з врахуванням пріоритетних інтересів страховиків у збільшенні кількості страхових премій, приріст прибутку від інвестиційної діяльності, створення достатніх страхових резервів та забезпечення їх фінансової стійкості.

---

1. Барановський О. І. *Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія*. Київський національний торговельно-економічний університет. 2004.

2. Папка О.С. *Механізм функціонування систем фінансової безпеки страхових компаній*. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. № 22.8. С. 295.

3. Закон України «Про страхування». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96>.

4. Кузьменко О. Г. *Фінансова безпека страхового ринку України*. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/eko/06okt2014/31>.

Рижкова А. А.,

аспірант кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
Інституту управління, психології та безпеки

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Вінічук М. В.,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та обліку

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ТІНЬОВОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

Діяльність, яка пов'язана з тіньовою економікою, ведеться суб'єктами господарювання та є фактами недосконалості, неефективності та незавершеності процесу реформування у будь-якій країні світу. Більшість розвинених країн намагаються контролювати цю діяльність за допомогою різних заходів, таких як покарання та кримінальне переслідування. Для більш ефективного розподілу наявних

ресурсів важливо, щоб країна оперувала інформацією про рівень тіньової економіки, її масштаби, величину підпільної нелегальної діяльності, про заходи, які приймаються з метою мінімізації впливу деструктивних чинників, а також про наслідки, які проявляються у майбутньому. Сьогодні надзвичайно важким постає завдання отримання точної, повної та неупередженої інформації про обсяги тіньової економіки, оскільки суб'єкти господарської діяльності не бажають ідентифікувати свої доходи, а тримають їх у тіні, ухиляючись від сплати податків. Тому, проведення досліджень даної проблематики є надзвичайно актуальним та необхідним як для економіки, так і для суспільства.

В Україні оцінку рівня тіньової економіки проводять на основі Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня тіньової економіки [1], затверджених Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Відповідно до цих Методичних рекомендацій, оцінка рівня тіньової економіки проводиться на основі чотирьох методів та розрахунку інтегрального показника рівня тіньової економіки у відсотках до офіційного ВВП, а саме:

1) методу «витрати населення–роздрібний товарооборот», сутність якого полягає у встановленні наявності перевищення споживчих грошових витрат населення на придбання товарів і послуг над загальним обсягом продажу населенню товарів усіма суб'єктами господарської діяльності, зафіксованим у легальному секторі економіки. Рівень тіньової економіки за цим методом визначається за формулою 1.

$$T_{BH\_PT\ t} = \frac{V_{гр\ тов\ кор\ t} - П_{ст.л.с.т}}{П_{ст.л.с.т}} \times 100, \quad (1)$$

де $V_{гр\ тов\ кор\ t}$ – скориговані грошові витрати домогосподарства;
 $П_{ст.л.с.т}$ – загальний обсяг продажу населенню товарів усіма суб'єктами господарської діяльності, зафіксованим у легальному секторі економіки.

2) монетарного методу, сутність якого полягає у визначенні тенденцій зміни співвідношення обсягу готівки до банківських депозитів у періоді, який аналізується до базового періоду, за який прийнято 1991 р. Рівень тіньової економіки за цим методом розраховується як інтегральне значення розрахунків за формулою Гутмана (формула 2).

$$T_{\text{мг}t} = \frac{1 - f_t}{f_{t-1}}, \quad (2)$$

де f_t – показник відношення обсягу депозитів до грошового агрегату в аналізованому періоді; f_{t-1} – показник відношення обсягу депозитів до грошового агрегату в аналогічному періоді попереднього року.

Рівень тіньової економіки за модифікованим методом розраховується за формулою 3.

$$T_{\text{мм}t} = (k_t - k_{t_0}) \times 100, \quad (3)$$

де k_t – коефіцієнт ефективного використання готівкових коштів в обігу в аналізованому періоді; k_{t_0} – коефіцієнт ефективного використання готівкових коштів в обігу в базовому періоді.

3) електричного методу, сутність якого полягає в порівнянні приросту внутрішнього споживання електроенергії з приростом ВВП. При проведенні розрахунків використовується формула 4.

$$T_{E t(t_0)} = \frac{I_{E t(t_0)} - I_{\text{ВВП} t(t_0)}}{I_{\text{ВВП} t(t_0)}} \times 100, \quad (4)$$

де $I_{Et(t_0)}$ – індекс зміни внутрішнього споживання електроенергії в аналізованому періоді, до базового періоду; $I_{\text{ВВП}t(t_0)}$ – індекс зміни ВВП в аналізованому періоді, до базового періоду; t – період, що аналізується; t_0 – базовий період, у якому індекс зміни внутрішнього споживання електроенергії та індекс зміни ВВП дорівнюють 1.

4) методом збитковості підприємств, сутність якого полягає у визначенні граничних мінімального та максимального коефіцієнтів тіньової економіки як частки ВВП, у межах яких перебуває рівень тіньової економіки. Розрахунок проводиться за формулою 5.

$$M_{\text{ПЗ}y t} = R_{\text{П}t} \times M_{\text{ВЗ} \text{оф} t} = \frac{M_{\text{ПП} \text{оф} t}}{M_{\text{ВП} \text{оф} t}} \times M_{\text{ВЗ} \text{оф} t} = M_{\text{ПП} \text{оф} t} \times \frac{M_{\text{ВЗ} \text{оф} t}}{M_{\text{ВП} \text{оф} t}}, \quad (5)$$

де $R_{\text{П}t}$ – рентабельність прибуткових підприємств в аналізованому періоді; $R_{\text{З}t}$ – рентабельність збиткових підприємств в аналізованому періоді; $M_{\text{ВЗ} \text{оф} t}$ – витрати збиткових підприємств в аналізованому періоді за офіційними статистичними даними; $M_{\text{ВП} \text{оф} t}$ – витрати прибуткових підприємств в аналізованому періоді за офіційними статистичними даними; $M_{\text{ПП} \text{оф} t}$ – дохід прибуткових підприємств в аналізованому періоді за офіційними статистичними даними.

Інтегральний показник рівня тіньової економіки розраховується як сума середньозважених оцінок на основі чотирьох методів з використанням формули 6.

$$T_{int\ t} = \sum_{k=1}^4 T_{k\ t} \times a_{k\ t}, \quad (6)$$

де T_{kt} – оцінка рівня тіньової економіки одним із методів в аналізованому періоді; де k – один із методів.

Вважаємо за доцільне провести оцінку рівня тіньової економіки України на основі зазначених Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня тіньової економіки (рис. 1).

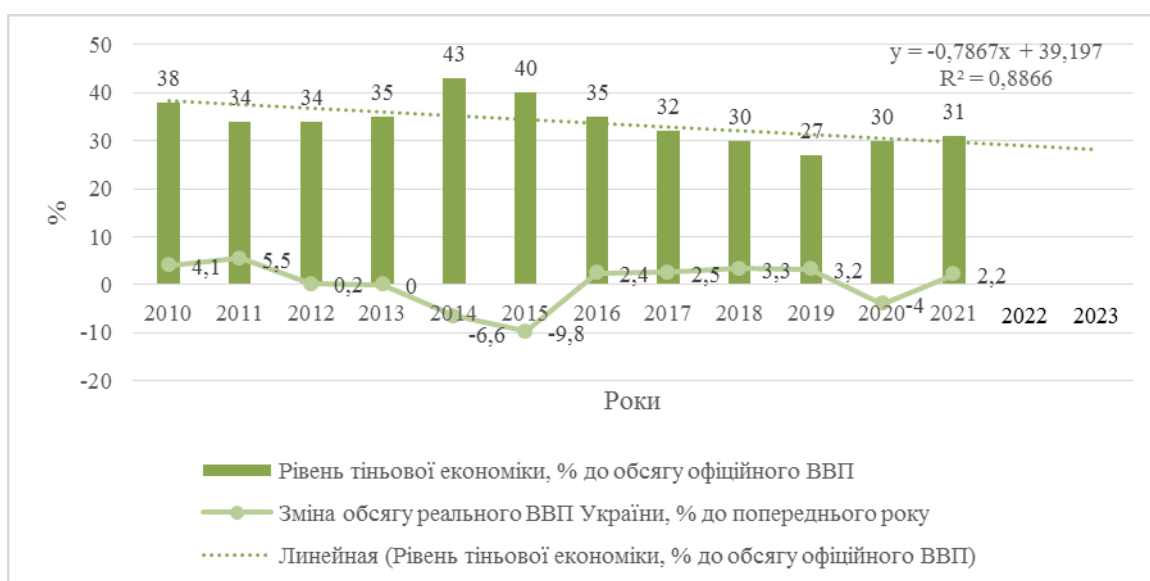

Рис. 1. Динаміка інтегрального показника рівня тіньової економіки в Україні і темпів приросту/зниження рівня реального ВВП, 2010–2023 рр. (2022–2023 рр. – прогностні оцінки)

Розраховано автором за даними:[2; 3]

Результати проведеної оцінки рівня тіньової економіки за період 2010–2023 рр. свідчать про стрімке зростання аналізованого показника у 2014 р. до 43 % та поступове зниження з 2015 р. до 2019 р. в середньому на 3–5 % щорічно. Така ситуація говорить про позитивні тенденції щодо обсягів тіньової економіки в країні. Зауважимо, що усі методи, за якими здійснювалася оцінка тіньової економіки, показали спадні тренди. Проте, починаючи із 2020 р. спостерігається поступове зростання аналізованого показника в середньому на 1 пп щороку. Прогностні оцінювання рівня тіньової економіки на 2022–2023 рр.

свідчать про аналогічну ситуацію та можливість зниження значення аналізованого показника до 20 %.

Провідні Міжнародні організації стверджують, що рівень тіньової економіки країни являється індикатором її соціально-економічного розвитку. У високо розвинутих країнах рівень тіньової економіки наближений до 17 %, у країн з перехідною економікою він становить понад 20 %, а у країн, що розвиваються – більше 40% офіційного ВВП [4, с. 110]. Таким чином, можна стверджувати, що за інтегральним показником рівня тіньової економіки Україна належить до країн «третього світу», що становить значну загрозу її соціально-економічному розвитку та засвідчує наявність проблем як економічного, політичного, так і соціального характеру.

Отже, першочерговим завданням на шляху вирішення окреслених проблем є мінімізація системних ризиків впливу на рівень тіньової економіки. В даному контексті необхідно забезпечити високий рівень ефективності держави у забезпеченні інституційних основ розвитку конкурентоспроможної економіки; знизити рівень корупції; посилити правові механізми захисту прав на рухому та нерухому власність й на фінансові активи; підвищити ефективність функціонування судових органів.

---

1. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня тіньової економіки: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 20.01.2021 № 104. URL: <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=d4c96730- ea46-4ebd-ba92-60631a3e2e69&tag=MetodichniRekomendatsiiMakroekonomika> (дата звернення 03.02.2022). (дата звернення 10.03.2022 р.).

2. Тіньова економіка: загальні тенденції 2020 року: аналітична записка Міністерства економіки України. Київ, 2021. 14 с. URL: <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki&showArchive=true> (дата звернення 10.03.2022 р.).

3. Тіньова економіка: загальні тенденції січень–вересень 2021 року: аналітична записка Міністерства економіки України. Київ, 2022. 14 с. URL: <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki&showArchive=true> (дата звернення 10.03.2022 р.).

4. Blikhar M. M., Savchenko L. A., Komarnytska I. I., Vinichuk M. V. *Strategic orientaries of legalization of the economy of Ukraine: economic and legal aspects*. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. 2019. Випуск 2 (29). 534 с.

Сеньків А. Р.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:
Блага Н.В.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Нині весь світ (всі ми) є свідками вторгнення російських військ в Україну. Окупанти обстрілюють та знищують ключові об'єкти інфраструктури, здійснюють масові обстріли житлових районів українських міст та сіл з використанням артилерії, реактивних систем залпового вогню та балістичних ракет. Свавілья, жорстокість та звірство ворога не має меж. За майже місяць війни ми неодноразово чули, що вірити варто лише інформації з офіційних джерел.

Чимало відомих учених досліджували питання інформаційної безпеки ще до війни, зокрема В. Цимбалюк, О. Сороківська, О. Довженко, Ю. Коваленко та інші [1-3]. Проте донині проблема інформаційної безпеки є ще більш актуальною та потребує детального дослідження.

З зародженням людства та переходом від однієї ери до іншої, спочатку відбувалося сприйняття інформації, як такої, а потім передача за допомогою знаків та понятійного апарату.

Нині в Україні є близько трьох тисяч законів, які регулюють захист інформації та інформаційні відносини різних державних органів із громадськістю та підприємництвом. Українське законодавство в галузі інформації та інформаційної безпеки базується на Конституції України, Законі про інформацію, Законі про захист інформації в автоматизованих системах, низці кодексів та ряді спеціальних законів.

Інформаційна безпека, на нашу думку, це система захисту держави, та підприємства зокрема: захисту від злочинства, невчасного і неточного подання її одержувачу. Подання авторизованому споживачу неактуальної чи неточної (а по факту достовірної) інформації може нести загрозу, співвимірну із недостатнім захистом інформації на підприємстві.

Більшість загроз інформаційній безпеці пов'язані із людським чинником, а тому належна підготовка, навчання й інформування людей є першочерговим завданням щодо оптимізації механізму інформаційної безпеки. Ми вважаємо, що потрібно дотримуватися таких принципів: інформування персоналу, захист інформації, контроль інформаційної структури, надійна співпраця у сфері інформаційних технологій та послуг, памятаймо про небезпеку зламу та хакерської атаки.

---

1. Цимбалюк В. Інформаційна безпека підприємницької діяльності, визначення сутності та змісту поняття за умов входження України до інформаційного суспільства (глобальної кіберцивілізації). Підприємництво, господарство і право. 2004. No 3. С. 88-91.

2. Сороківська О. А., Гевко В. Л. Інформаційна безпека підприємства: нові загрози та перспективи. Вісн. Хмельниц. нац. ун-ту. 2010. No 2. Т. 2. С. 32-35.

3. Довженко О. Як добирати джерела інформації під час війни. Офіційний сайт. URL: https://zaxid.net/statti_tag50974/

4. Блага Н. Дослідження інформаційної безпеки комунікаційного процесу на підприємстві. Актуальні проблеми зміцнення економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності : матер. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 16 квітня 2021р.) / за заг. ред. В. С. Бліхара. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. С. 19-22. Офіційний сайт. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/biblio_teka/nauk_konf/16_04_2021.pdf

Солук Ю.-Р. В.,

здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 072
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Козій І. С.,

старший викладач кафедри фінансів та обліку
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

РОЛЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Для того щоб досягнути стабільної економічної ситуації в Україні потрібно розвивати як роль кожного банку окремо, так і банківської системи загалом. Важливим фактором розвитку банківської системи є його капітал який виступає одним із ключових показників банківської діяльності, що забезпечує належний рівень капіталізації банків, характеризує їх фінансову платоспроможність, ліквідність та формує можливості подальшого розвитку. Відтак достатність забезпечення

капіталу банків на рівні необхідності потреб розвитку економіки є однією із ключових проблем розвитку банківської системи України.

Для стабільності банків та їхнього подальшого розвитку головним елементом є достатній рівень капіталу, адже за такої умови:

- виникає довіра до банківської системи і до національних грошей;
- банки ефективніше виконують функцію розподілу ресурсів;
- можуть забезпечувати стабільність у випадках «кризових явищ»;
- достатній рівень капіталу є його головним чинником щодо конкурентоспроможності та більш стабільної фінансової стійкості.

Також важливим чинником стабільності банків є взаємозв'язок банківської системи з реальним сектором економіки у фазі зростання фінансового циклу, адже зростання банківських кредитів збільшує обсяги діяльності реального сектору та банківської системи загалом. Зазначимо, що на цій фазі працюють кілька механізмів, а саме:

1. Збільшення попиту та доходу позичальників, а також підвищення цін на активи, що, як правило, знижує вартість фінансування. Посилений сукупний попит сприяє посиленню грошових потоків домогосподарств, а для підприємств збільшує кількість внутрішніх фондів які дешевші, аніж залучені кошти. Більш високі ціни на активи збільшують власний капітал фірм та домогосподарств, а отже, полегшують доступ до банківських кредитів як за обсягом, так і за ціною. А це своєю чергою змушує фірми більш активно здійснювати довгострокові капітальні інвестиції. Тим часом домогосподарства витрачають більше коштів на житло та споживчі товари тривалого користування.

2. Для банків зростання попиту та вищі ціни на активи зменшують втрати від позик, збільшують прибуток та зміцнюють капітал.

Таким чином краще капіталізовані банки залучають оптові кошти дешевше. Водночас зростання левериджу робить банки більш вразливими до будь-якого подальшого спаду економічної діяльності та цін на активи. Втрати від банкрутств позичальників стають основним джерелом слабкості для банків.

Варто зауважити, що при поглибленні кризових явищ потреба у додаткових ресурсах підриває баланси позичальників, а регуляторні

обмеження у зв'язку зі зростання ризиків обмежують кредитування банками навіть стабільних позичальників. Саме ця комбінація слабких балансів та дефіциту капіталу заважає кредитуванню виконувати свою функцію – перерозподіл капіталу.

Але окрім позитивних явищ взаємозв'язку банківської системи із сектором економіки можуть бути і негативні. Наприклад через певні зовнішні чи внутрішні причини сектор може стати джерелом нестабільності для банків. Розглянемо вищезазначене на прикладі Covid-19. Через пандемію та подальше введення різноманітних обмежень уповільнився ріст економіки, а відтак може бути погіршений стан позичальників. Як наслідок це може призвести до безробіття чи дефіциту бюджету. Саме тому, з метою пом'якшення впливу пандемії на банківський сектор та підтримки економіки, НБУ значно спростив регуляторні вимоги до банків увівши такі пункти:

- відкладання введення буферів капіталу;
- отримання дозволу реструктуризації кредитів клієнтів на взаємовигідних умовах.
- запровадження нового інструменту довгострокового рефінансування з плаваючою ставкою, що повинно підсилити позитивний ефект від зниження облікової ставки.

Таким чином зазначимо, що механізм взаємозв'язку між банківською системою та реальним сектором економіки реалізується передусім через банківське кредитування. Адже завдяки йому забезпечується раціональне використання грошових коштів. Оскільки малі, середні та великі підприємства отримують кошти в кредит для розвитку свого бізнесу, з метою збільшення виробництва товарів чи надання послуг, а це у свою чергу призводить до зростання суспільної корисності і водночас економічного росту країни. Слід також зазначити, що українські підприємства остерігаються брати кредити через великі відсоткові ставки, недовіру до банків, війну із Росією, пандемією чи інші негативні чинники. Саме тому сьогодні розвиток вітчизняної економіки відбувається дещо уповільненими темпами, але завдяки наполегливій праці є реальний шанс підняти її на належний рівень.

1. Фостяк В.В. Роль банківського капіталу в забезпеченні розвитку національної економіки. *Регіональна економіка* 2009, №3 123. URL: http://ird.gov.ua/pe/re200903/re200903_123_FostyakVV.pdf

2. Жердецька Л.В., Ткач В.С. Банківська система у забезпеченні економічного зростання: теорія та емпіричний взаємозв'язок. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету* Збірник наукових праць №7-8. (284-285), 2021. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2021/284-285/pdf/33-46.pdf>

3. Орзул О. Ю. Теоретичні аспекти взаємозв'язку банківської системи та економічного розвитку. *Ефективна економіка* № 12, 2016. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5352>

Сорока Є. З.,

здобувач вищої освіти, магістр, спеціальність 073
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Копитко М. І.,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ПОСЛУГ БІЗНЕС-КОНСАЛТИНГУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕСУ

Сьогодні важко виграти конкуренцію лише матеріальними можливостями підприємства. Основою її стратегічних компетенцій є насамперед нематеріальні активи, інтелектуальна складова бізнесу. Тому залучення такого інтелектуального ресурсу, як консалтинг, стає об'єктивною необхідністю для забезпечення довгострокового стратегічного розвитку сучасної компанії.

До найважливіших причин швидкого розвитку консалтингу та зростання попиту на консалтингові послуги на світовому ринку можна віднести:

- загальна тенденція глобалізації бізнесу, яка однаково сприяє попиту на консалтингові послуги як серед транснаціональних корпорацій, що виходять на нові ринки, так і серед стартапів, які сподіваються зайняти позицію на світовому ринку;

- можливість використання ідей та таланту консультанта як конкурентної переваги в ринковій битві;

- необхідність впровадження інформаційних технологій, здатних значно підвищити продуктивність підприємства.

Оскільки основними рушійними силами сучасного прогресу є інформаційно-інноваційні технології, консалтинг як універсальна сфера інтелектуальної діяльності для накопичення та розвитку інформаційно-інноваційного потенціалу стає невід'ємним атрибутом сучасного економічного життя. Роль консалтингу в управлінні підприємством у створенні та розвитку сучасних технологій розповсюдження знань, адекватних вимогам сучасної економіки, полягає в тому, що консультативна діяльність насамперед належить до спеціальних каналів передачі знань і доповнює загальні (освітню систему), засоби масової інформації, тощо) [1]. По-друге, консалтинг є елементом і фактором моделювання та реконструкції бізнес-процесів, створення ринкової моделі взаємозв'язку науки і виробництва, забезпечує комерціалізацію інновацій наукової продукції разом з їх перетворенням в інновацію. Тісна співпраця з такими напрямками консультування, як податкове консультування, юридичне консультування, аудит та аутсорсинг бізнес-процесів, дозволяє комплексно підходити до надання консультативних послуг, що не тільки постійно враховує інші сфери бізнес-процесів, а й активно пов'язує їх з один.

Дослідження ефективності консалтингового бізнесу та показників його оцінки має включати такі взаємопов'язані рівні:

- категоричне – визначення змісту поняття «ефективність бізнес-консультування» як економічної категорії;

- концептуальне – обґрунтування теоретичних підходів до визначення показників ефективності консультативної діяльності;

- мікроекономічні - розкриття теоретичних основ системи показників діяльності консалтингових компаній;

- наноекономічний - визначення ефективності роботи консультантів як основної виробничої сили бізнес-консалтингу.

Приклади ефективного консультування українських підприємств вітчизняними консалтинговими компаніями показують, що ефективність консультаційного процесу залежить від готовності власників і топ-менеджерів змінювати, ініціювати та підтримувати інновації, що має забезпечувати спільна команда консультантів та менеджерів компанії. організація клієнта. Приймаючи консультантів, більшість клієнтів не очікують готових рішень і відповідей на запитання. Вони цінують можливість перевірити власну думку під час розмови з консультантами, вислухати незалежну (на відміну від власної команди менеджерів) оцінку. Консультант відображає ситуацію, що дозволяє «побачити навколишній світ», дає можливість розширити уявлення про навколишній світ, допомагає зрозуміти наявність проблемних зон і необхідність їх вивчення. Іноді консультанту доводиться бути своєрідним дублювачем ідей керівництва та співробітників компаній, в яких комунікаційний процес порушується, стаючи рушійною силою інновацій і каталізатором процесів трансформації.

Слід підкреслити, що використання консалтингових послуг суб'єктами господарювання в першу чергу сприяє здатності оптимально функціонувати на основі набуття та використання знань, інформації, інновацій, досвіду тощо. По-друге, консультаційні послуги сприяють підвищенню ефективності використання ресурсів суб'єкта господарювання, зокрема: підвищення ефективності роботи працівників, прогнозування майбутніх потреб суб'єкта господарювання в кадрах, адаптація працівників до організаційних змін та надання цифрового досвіду працівників для побудови майбутнього робочого середовища.

---

1. Чечетов М. Інноваційна складова ринкової трансформації. Економіка України. 2019. № 11. С. 4-4.

Стефура С. А.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 053
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:
Гайворонюк Н. В.,
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

РЕАБІЛІТАЦІЯ УЧАСНИКІВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ЯК ФАКТОР СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СОЦІУМУ

Війна постає як явище соціальне. Вона є супутницею людства і існує з незапам'ятних часів аж до сучасності, проте сенс війни залишається незмінним. Війна – соціальне і моральне зло. Наслідки війни можуть бути різноманітними, але визначено, що навіть нетривала участь у воєнних діях може призводити до : ПТСР, зниження рівня психологічного здоров'я особистості в умовах вже мирного часу, загострення почуття справедливості, підвищена тривожність, «вибухові» реакції, депресивні стани; порушення соціальної взаємодії, виникнення сімейних конфліктів тощо. Як відмічають дослідники, у такої групи людей можуть втрачатися втрачається інтерес до соціального життя, знижується активність при вирішенні життєво важливих проблем. На соціально-психологічному рівні відбувається зниження здатності співпереживати, знижується рівень довіри до світу, зменшується схильність до співробітництва. На ціннісно-смысловому рівні можливим є погіршення осмислення досвіду, втрата здатності до пошуку нових життєвих перспектив. Крім того, на індивідуально-психологічному рівні можна зустрітись із переживанням розчепленості, деструктивними змінами ідентичності, зменшенням потреби в самореалізації, зниженням адаптивності, порушенням цілісності[1]. У зв'язку із пролонгованим характером російсько-української війни, і, як наслідком, збільшенням учасників бойових дій, важливо відстежувати зміни, що персонально стосуються них самих та участі у житті суспільства. Люди, яких торкнулася війна, отримують фізичні й

психологічні травми, а їхня психіка зазнає значних змін. Згодом вони можуть страждати на психічні розлади та відчувати труднощі у процесі адаптації до мирного життя. Тому в наш час виникає гостра потреба у пошуку ефективних шляхів стратегій адаптації та соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців, що брали участь у війнах та збройних конфліктах. Це важливо тому, що подекуди учасники бойових дій не помічають у себе розладів психіки, але якщо їм вчасно не надати допомогу, то війна для них може ніколи і не закінчитись. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) – це несприятлива відстрочена реакція на травматичний стрес, здатна викликати ряд психічних і поведінкових порушень[2]. До основних симптомів синдрому ПТСР відносяться: порушення сну; патологічні спогади; нездатність згадати – амнезія на деякі події ; підвищена пильність; надзбудження. До вторинних симптомів ПТСР відносять: депресію, тривогу, імпульсивну поведінку, алкоголізм, порушення «Его»-функціонування тощо. Особливістю ПТСР є те, що з часом від не згладжується, а лише посилюється, виливаючись в асоціальну поведінку, невротоподібні реакції, різні соматичні захворювання. З огляду на те, що в організації медичної, психологічної, професійної та соціальної реабілітації учасників бойових дій на сьогодні немає єдиних методологічних підходів, дослідники відмічають необхідність розробки різних методик соціальної та психологічної реабілітації для учасників бойових дій. Медико-психологічна реабілітація спрямовується на особистість військовослужбовця, його самооцінку, комунікативні властивості, психологічні механізми компенсації та захисту, способи поведінки в родині та в інших соціальних групах. Її завданням є найшвидше усунення хворобливих симптомів (невротичних, невротоподібних), подолання іпохондричних фіксацій[3].

Психокорекційні та психотерапевтичні методи збільшують стійкість до несприятливих психогенних впливів, корегують систему взаємовідносин особистості, пом'якшують соматичні та вегетативні розлади, формують активну позицію хворого щодо подолання недуги.

Медико-психологічна реабілітація учасників повинна спиратися на основні положення інтегративної копінг-концепції, згідно з якою подолання стресу – це процес, в якому індивід здійснює спроби:

а) змінити або ліквідувати проблему; б) зменшити її інтенсивність, змінивши свою точку зору на неї; в) полегшити її вплив, відволікаючись на що-небудь або використовуючи інші різноманітні способи подолання. Особливістю системи медико-психологічної реабілітації учасників бойових дій, поряд із виявленням та лікуванням психічних розладів, є спрямованість на відновлення боєздатності під час ведення бойових дій та працездатності при поверненні до мирного життя. Реалізація лікувально-діагностичних, психопрофілактичних та реабілітаційних заходів для цього контингенту виходить за межі компетентності самих лише психіатрів і може бути дієвою за умови об'єднання зусиль різних фахівців [4].

Перелічені методики скеровуються на подолання ПТСР, тобто їх метою є відновлення психологічного здоров'я особистості, повернення почуття суб'єктивного благополуччя тощо. Але пережиті випробування мають також і позитивний контекст: вони загартовують людей, підвищують їхню життєстійкість, нерідко стаючи стимулом для особистісного зростання. Жорсткі вимоги можуть обернутися новими перспективами, особливо якщо людина розумітиме, що проживання складних часів вимагає мужності, терпіння, сміливості, уміння переборювати перепони, долати себе. Завдання соціальної та психологічної реабілітації полягає в тому, щоби реально допомогти учасникам бойових дій у пошуках конструктивного утвердження себе у мирному житті.

---

1. Титаренко Т.М. *Особистість перед викликами війни: психологічні наслідки травматизації*. Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/141488038.pdf>

2. Люта О. С. *Посттравматичний стресовий розлад у військовослужбовців-учасників бойових дій*. Режим доступу: <https://narkosumy.lic.org.ua/statti/posttravmatychnyj-stresovyj-rozlad-u-vijskovosluzhbovtsiv-uchasnykiv-bojovyh-dij/>

3. Падійчук А.М. *Медико-психологічна реабілітація учасників бойових дій*.

4. Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/15832>

5. Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С. Остапчук В. Н. *Психологічна робота з військовослужбовцями-учасниками АТО на етапі відновлення: методичний посібник*. Київ, 2017. Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/84274034.pdf>

Таран Д. Ю.,
здобувач вищої освіти, магістр, спеціальність 072
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:
Шевченко Н. В.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та обліку
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РІВЕНЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

Сучасна діяльність акціонерних товариств пов'язана не лише з виробництвом товарів, надання послуг, сплатою податків, а й з фінансовим співробітництвом, емісійною та інвестиційною діяльністю на фондовому ринку, інноваційними розробками. Тому, забезпечення фінансової безпеки вітчизняних підприємств є важливим завданням не лише на макрорівні (самого підприємства), а й макрорівні (держави).

Фінансова безпека акціонерного товариства – це показник фінансового стану підприємства, рівень залежності від зовнішніх джерел фінансування та інвестування.

Значна частина фінансової безпеки акціонерного товариства залежить від наступних факторів:

- показників фінансового стану підприємства (ліквідності, платоспроможності, рентабельності, ділової активності);
- рівня інфляції в країні;
- рівня податкового навантаження;
- рівень захищеності фінансових інтересів з фінансовими партнерами;
- інвестиційної привабливості на фондовому ринку як зі сторони національних, так і іноземних інвесторів;
- захищеність від зовнішніх загроз.

Високий рівень фінансової безпеки акціонерного товариства досягається шляхом досягнення високого рівня конкурентоспроможності, перш за все – це лідируючі позиції на ринку товарів та послуг. Це у свою чергу забезпечує підприємству постійну дохідність і можливість покривати власні операційні, фінансові витрати.

Важливою метою забезпечення фінансової безпеки акціонерних товариств є гарантування стабільного фінансового становища акціонерного товариства на фінансовому ринку, підтримання високого рівня дохідності та конкурентоспроможності.

До важливих стратегічних цілей досягнення фінансової безпеки акціонерних товариств належать:

- досягти високої фінансової ефективності роботи;
- забезпечити достатній рівень фінансової стійкості;
- встановити фінансову незалежність;
- забезпечити конкурентноздатності ;
- забезпечити високий рівень ліквідності;
- встановити надійний інформаційний рівень безпеки;
- встановити довіру зі сторони інвесторів.

Отже, забезпечення фінансової безпеки підприємства – це всебічний процес ефективного управління фінансовою діяльністю акціонерного товариства, спрямованого на досягнення його незалежності від негативних чинників, в тому числіб інфляції, економічної нестабільності, кредитів, інвестиційних потоків.

---

1. Чібісова І. В., Івашина Є. М. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства. Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. 2019. Т. 31. № 31. С. 113-118.

2. Шуміло О. С., Савченко К. В. Взаємозв'язок категорій фінансова безпека підприємства і фінансова стійкість підприємства. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. №. 2 (2). С. 38-42.

Тераз Н. В.,

здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Верескля М. Р.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ОСОБИСТО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ПРИ ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ З ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Сучасна професійна діяльність потребує компетентних фахівців, здатних до оперативного застосування набутих знань, умінь і навичок в реальних умовах праці відповідно до сучасних соціально-економічних

змін та потреб. Менеджер з економічної безпеки повинен володіти нестандартним мисленням, здатністю розумітися на сучасних професійних тенденціях щодо розв'язання складних проблем та завдань, проявляти ініціативу, самостійність, творчість і креативність у прийнятті професійних рішень, постійно удосконалюючи рівень власної професійної підготовки.

Учені встановили, що особистісний підхід у підготовці менеджерів ґрунтується на припущенні, що ефективна управлінська діяльність пов'язана з володінням безліччю особистісних рис, які, наприклад, з точки зору прихильників біологізаторських концепцій, можуть бути задані генетично. Відомі численні спроби встановити залежність ефективності управління від вираженості окремих особистісних особливостей або їх ансамблю, стилю управлінської діяльності та стандартів поведінки. Ряд досліджень спрямованих на встановлення зв'язку між ефективністю діяльності фахівця та його інтелектуальними показниками. При цьому більшість дослідників виходять з розуміння інтелекту як сукупності всіх пізнавальних функцій людини. Існують підстави вважати, що ефективний керівник володіє інтелектуальними здібностями. Крім того, зафіксована залежність між ефективністю управління та такими інтелектуальними характеристиками, як гнучкість мислення, здатність швидко і точно вирішувати конкретні професійні завдання [1]. Також встановлені взаємозв'язки між ефективністю управління і комунікативними характеристиками - товариськістю, рівнем емпатії. Значна увага приділяється і можливостям менеджера щодо прагнення до досягнень, схильності до ризику, здатності тривалий час перебувати в ситуації невизначеності, стресостійкості, відповідальності [2].

Застосування особисто-орієнтованого підходу у формуванні професійної компетентності майбутніх менеджерів з економічної безпеки в умовах сучасного менеджменту має орієнтуватися на особистість, її індивідуальний стиль та результати діяльності конкретної особи.

Сучасний менеджер повинен вміти на практиці здійснювати ефективне мотивування персоналу організації, базуючись на індивідуальному диференційованому підході до кожного співробітника [1].

Слід зазначити, що особисто-орієнтований підхід передбачає застосування ситуаційних завдань і вправ щодо відтворення впливу особистісних якостей майбутніх фахівців на ефективність професійної діяльності. У підготовці майбутнього менеджера, збагативши певною мірою уявлення про професійні значущі якості особистості менеджера можна забезпечити ефективне управління групою і конкретними професійними ситуаціями. Ситуаційні завдання мають ставити жорсткі межі для менеджерів, передбачаючи відтворення зразків поведінки фахівців, схильних до алгоритмізації, дій за зразками, що підтверджує головну цінність ситуаційних вправ, які, по суті, створюють умови для реалістичного сприйняття професійної діяльності.

---

1. Vereskliа M.R. *Methodological approaches to forming professional competence of future economic managers. Professional competency of modern specialist: means of formation, development and improvement: monograph.* Warsaw: BMT Eridia Sp. z o.o., 2018. P. 35–50.

2. Яцик М.Р. Педагогічні умови формування ключових організаційно-управлінських компетенцій майбутніх магістрів з менеджменту економічної безпеки. *Наукові записки. Серія: Педагогічні та історичні науки: зб. наук. статей. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова. 2015. Вип. СХХІV (124). С. 179–186. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/417/1/%D0%AF%D1%8>.*

Фундурат А. М.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)
Науковий керівник:
Леськів Г. З.,
кандидат технічних наук, доцент,
завідувач кафедри менеджменту
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ВЕБ-САЙТ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ

Литовченко І. Л. У монографії «Методологічні аспекти інтернет-маркетингу» веб-сайт визначає так: сукупність веб-сайтів, відсортованих за вмістом, які фізично розташовані на одному сервері.

Веб-сторінка – текстовий файл, що містить опис зображення мультимедійного документа мовою гіпертекстової розмітки (HTML). Сторінка може містити не тільки форматований текст, а й графічні, аудіо та відео об'єкти. Найважливішою особливістю веб-сайтів є гіпертекстові посилання.

Петрик Є. А. у своєму підручнику «Інтернет-маркетинг» наводить приклад деяких завдань сайту компанії.

В залежності від поставлених завдань, вибирається той чи інший тип сайту. Автор в даному підручнику наводить наступні приклади веб-сайтів:

Корпоративний сайт – даний сайт створюється з метою розміщення необхідної інформації про бізнес в мережі інтернет. На сайті може бути розміщено інформацію про:

- адресу фірми;
- схему доїзду;
- інформація про діяльність;
- каталог продукції, який містить необхідну кількість розділів і підрозділів з фотографіями;
- спосіб зв'язку і т.д.

Промо-сайт – це онлайн-рішення, яке існує для просування та позиціонування групи продуктів компанії, які потребують додаткової реклами. Також рекламний сайт може бути присвячений певній кампанії компанії.

У практиці інтернет-бізнесу компанії використовують дорвеї та сайти-сателіти разом з корпоративними та рекламними сайтами.

У своїй монографії «Методологічні аспекти інтернет-маркетингу» Литовченко І.Л. пропонує такі визначення дорвеїв та сайт-сателітів.

Також компанії часто створюють власні інтернет-магазини – сторінки, на яких представлені продукти та послуги компанії та детальна інформація про них, тобто фізичні дані, ціна, умови гарантії, сервіс, умови доставки та оплати тощо. Інтернет-магазини дуже часто пов'язані з корпоративним сайтом компанії.

Переглядати сайт компанії можна з двох позицій: з позиції простого відвідувача та з позиції зареєстрованого відвідувача.

З точки зору звичайного відвідувача, веб-сайт компанії – це звичайна сторінка, на якій він може побачити інформацію, яка є загальнодоступною для всіх відвідувачів, тобто інформацію про місцезнаходження компанії, її продукти та послуги, умови доставки та оплати товарів, тощо.

З точки зору зареєстрованого відвідувача, веб-сайт компанії пропонує, крім загальнодоступної інформації, можливість замовлення товарів та послуг, участь у форумах, консультації щодо надання та використання товарів чи послуг, участь у різноманітних заходах, організованих компаніями. на їхньому веб-сайті зареєстрованого відвідувача, необхідно завершити процес авторизації, тобто створити обліковий запис, в який необхідно ввести інформацію про себе.

Переважає більшість веб-сайтів вимагає від відвідувачів наступну інформацію: особисту інформацію (ім'я та прізвище, дату народження, місце проживання), адресу електронної пошти, а також ім'я користувача та пароль для доступу до веб-сайту.

Підсумовуючи все вищесказане, можна зробити висновок, що основним засобом інтернет-маркетингу є веб-сайт компанії, а також допоміжні сайти, які компанія створює для досягнення певних цілей.

---

1. Бебик В.М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз. / В. М. Бебик - К., 2005. – 346 с.

2. Бутенко Н. В Маркетинг: Підручник. / Н. В Бутенко – К.: Атіка, 2006. – 180 с.

3. Виноградський М. Д. Менеджментв організації: Навч. посіб. для студ. екон. спец. вузів. / М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. М. Шкапова - К.: КОНДОР, 2004. – 356 с.

4. Гінн А. Маркетинг: Навч. посіб. / А. Гінн — К.: КНЕУ, 2010. – 400с.

5. Литовченко І.І. Віртуальна економіка / І.І. Литовченко - М.: ЮНИТИ, 2009. – 340 с.

Харабовський Ю. І.,
аспірант кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:
Пушак Я. Я.,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ВПЛИВ COVID-19 НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Про завершення пандемії COVID-19 складно говорити на фоні появи все нових штамів, для яких характерні високі темпи поширення із складно передбачуваним впливом на особисте здоров'я кожної людини. Поруч з цим можна констатувати, що перша хвиля, яка мала місце у 2020 р., спричинила найбільш вагомий вплив на світову економіку. Таке твердження спирається на зміну двох ключових показників, зокрема реальний ВВП на душу населення скоротився на 3,3%, а 114 мільйони осіб втратили робочі місця. Рівень втрат через пандемію порівнюють із результатами фінансової кризи 2008 р., але швидкість розгортання подій була у кілька разів вища, а ситуацію загалом ускладнювали відсутність досвіду та неможливість застосування достатньо ефективних захисних заходів.

Якщо стосовно більшості соціально-економічних процесів вплив новітньої пандемія, яка була спричинена COVID-19, ще потребує ретельного аналізу, то відносно продовольчої безпеки, в наслідок першочерговості задоволення потреб в їжі, результати уже стали явними в межах кожної окремої країни незалежно від рівня її економічного розвитку. Причинами цього можна вважати те, що запроваджені карантинні обмеження пригальмували як процес виробництва продовольства, розбалансували ланцюги поставок, так і знизили в значній частині населення економічну спроможність придбати продукти харчування через втрату доходів.

У відповідності до звітів агентств ООН [1] у 2020 році кількість населення, що мала проблеми із доступом до продуктів харчування зросла до 2,3 мільярда, а стосовно більше 155 мільйонів фіксувалися явні ознаки гострого голоду, зокрема критична ситуація склалася в Ефіопії, на Мадагаскарі, у Південному Судані та Ємені. Ці аналітичні дані знаходять підтвердження у звіті «Стан продовольчої безпеки та харчування у світі за 2021 рік (SOFI)» [2], де зафіксовано збільшення кількості населення, яке страждає від голоду у 2020 р. порівняно із 2019 р. на 118-161 мільйон осіб, та вказується на те, що у цьому ж році майже 12% населення планети було обмежене в доступі до необхідного за кількістю й якістю харчування. Частка населення, що страждає від голоду зросла в Африці на 3% (46 млн), в Латинській Америці та Карибському басейні на 2% (14 млн) та в Азії – на 1,1% (57 млн). Суттєве погіршення ситуації уже стало підставою для прогнозування нездатності виконати Ціль 2 в межах Глобальних цілей сталого розвитку, у відповідності з якою у 2030 році передбачалося досягнення «нульового» голоду. Попри можливе подолання наслідків COVID-19 проблеми голоду у 2030 р. можуть бути актуальним для більш ніж 660 мільйонів людей, що погіршує рівень забезпечення міжнародної продовольчої безпеки.

В межах дуже короткого викладу результатів дослідження є можливість виділити наслідки COVID-19, які найсуттєвіше вплинули на продовольчу безпеку (рис. 1).

Як підсумок можна стверджувати, що проблеми у забезпеченні продовольчої безпеки були і до виникнення новітньої пандемії, але вона їх суттєво загострила, особливо в країнах із низьким і середнім рівнем доходів. В графічному вигляді нами показано, що три ключові загрози в подальшому впливають на продовольчу безпеку, але їх дія була посилена новітньою пандемією, що ускладнило ситуацію на усіх рівнях, тобто починаючи від міжнародної і закінчуючи особистою. Така ситуація у повній мірі характерна і для України.

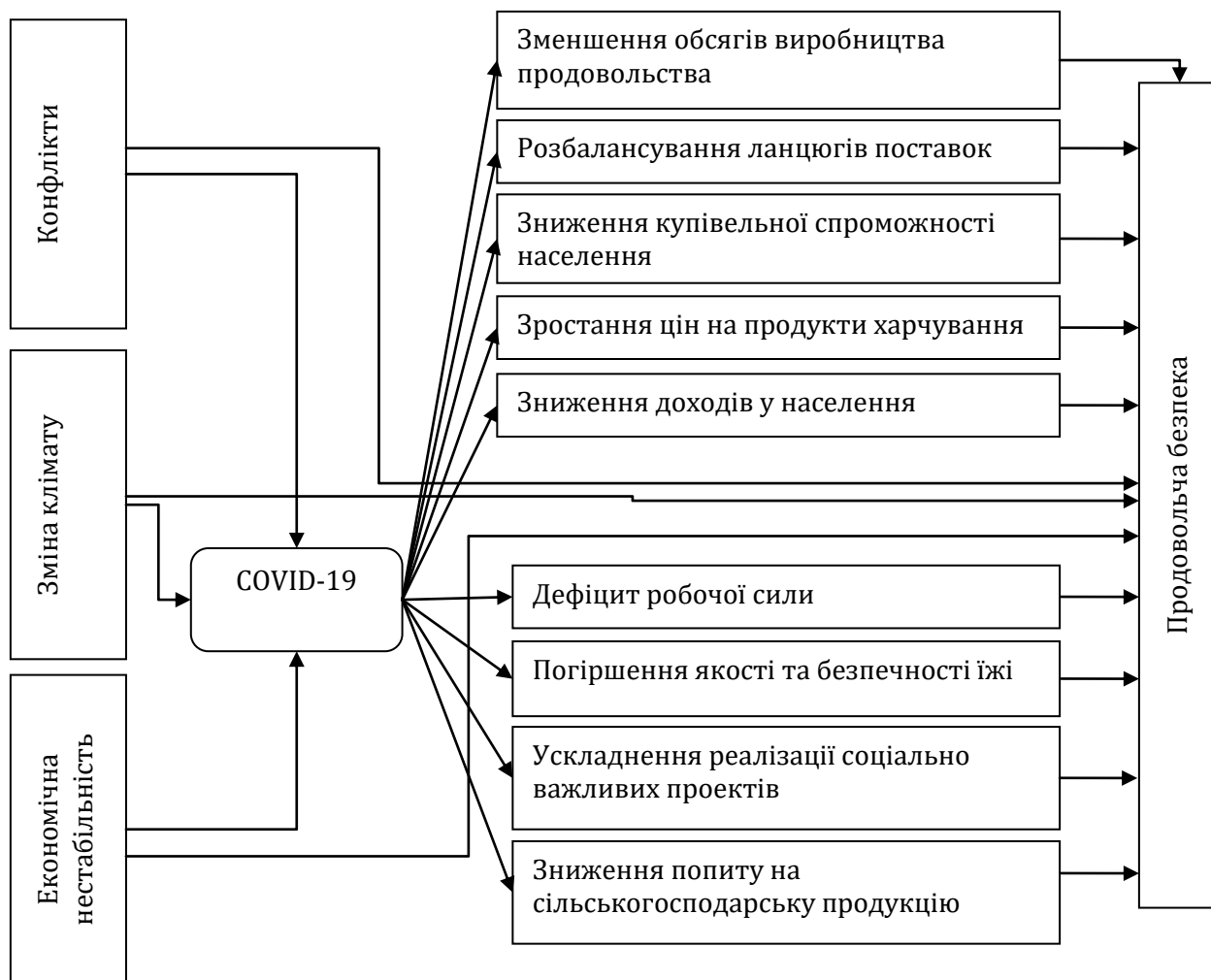

Рис. 1. Вплив COVID-19 на продовольчу безпеку

Можна стверджувати, що сьогодні актуальним є внесення змін в процес забезпечення продовольчої безпеки із врахуванням параметрів щодо впливу COVID-19 як таких, що в подальшому будуть актуальні в умовах будь-якої наступної пандемії.

1. *Global Report on food crises. Global Network Against Food Crises.* URL : <https://www.fsinplatform.org/sites/default/files/resources/files/GRFC%202021%20050521%20med.pdf/> (дата звернення 17.02.2022)

2. *The state of food security and nutrition in the world 2021. FAO.* URL : https://www.fao.org/3/cb4474en/online/cb4474en.html#chapter-executive_summary (дата звернення 17.07.2022)

Цикала В. Ю.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 053
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:
Гайворонюк Н. В.,
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ПСИХОТРАВМА У ДІТЕЙ ЯК НАСЛІДОК РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

На жаль, тема війни – це не тема минулого, а тема сьогодення. При дослідженні війни, ми неодмінно стикаємося з різними наслідками, які вона несе дітям: соціальними, психологічними, фізіологічними та ін. [1]. Війна -це насильство, а прояви насильства травмують дитячу психіку. Наслідком тривалої воєнної травматизації дитини є психічна травма. Психічна травма – це особливий вид травми, пов'язаний із важкими переживаннями, що може призвести до депресій, неврозів чи інших хвороб. У сучасній літературі психічну травму пропонують розглядати в таких аспектах: по-перше, щодо особливостей дій чинників, які зумовлюють динаміку її перебігу (емоційні властивості, її особистісні якості, типологічні, професійні, вікові особливості, життєві умови і т. ін.); по-друге, щодо типу травмуючих ситуацій, які її спричиняють (екстремальні умови, ситуації випробування, смерть); по-третє, щодо особливостей виходу з травмуючої ситуації (вибір шляхів виходу – релігія, творчість, втеча від себе чи пошук себе тощо); по-четверте, щодо ймовірності бачення себе в тих чи інших травмуючих ситуаціях і відповідно особливостей готовності до цих ситуацій; по-п'яте, щодо можливості й особливостей бачення та відчуття психічної травми особистості іншими людьми, які мають різну соціальну значущість для неї [2].

Найбільш часто у постраждалих дітей в перші місці зустрічаються такі симптоми в межах посттравматичного стресового розладу (ПТРС):

– симптом повторного переживання (90,7%) – нав'язливі думки про травматичну подію; стереотипні сни; часті емоційно-розфарбовані спогади);

– симптом уникання (79,5%) – діти намагаються уникати ситуацій, які нагадують травматичну подію; розмов про неї; відмічається втрата інтересу до спілкування і діяльності; зустрічаються випадки амнезії;

– симптом підвищеного нервового збудження (77,3%) – гіперактивність; емоційна лабільність; роздратованість; труднощі концентрації уваги[3].

Психологи визначають сім критеріїв подолання травми: 1) симптоми посттравматичного стресового розладу знаходяться у контрольованій межі; 2) постраждалий здатний витримувати почуття пов'язані з травматичними спогадами; 3) людина може керувати спогадами (згадувати про травму чи ні); 4) пам'ять про події (послідовна, емоційна розповідь); 5) пошкоджене почуття гідності відновлене; 6) відновлені стосунки з іншими людьми; 7) постраждалий відтворив послідовну систему знань та переконань, яка включає в себе й історію[4]. Зазначимо, що є різні психологічні програми реабілітації та допомоги постраждалим дітям, а також вимушеним переселенцям. На жаль, на сьогоднішній день допомога дітям – жертвам війн і збройних конфліктів поки що має хаотичний та стихійний характер. Діти – це майбутнє цивілізації, майбутнє кожної країни. А тому дітям, постраждалим від війни і проявів насильства, потрібна постійна увага як з боку професійних спеціалістів психологів, реабілітологів, так і відповідних державних структур. Необхідно об'єднати зусилля для того, щоби повернути їм дитинство.

---

1. Дубровинський Г.Р. Діти війни: дослідження явища психотравми під час військової агресії в Україні. *Український психологічний журнал*, 2016, С.16-24. Режим доступу:

http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/upj/upj_2016_01.pdf

2. Новаковський П.М. Діти зі зброєю в руках: жахливі реалії сучасної війни. 681-683 с. Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/3671>

3. Похілько Д.С. Діти та війна. Режим доступу: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/4865/1/%D0%94%D1%96%D1%82%D0%B8%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0.pdf>

4. Титаренко Т.М. Особистість перед викликами війни: психологічні наслідки травматизації. Київ: Психологія війни і миру. Соціально-психологічні стратегії адаптації особистості і спільноти до умов та наслідків воєнного конфлікту. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pppr_2017_5_3

Шаталова А. О.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 053
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:
Марчук А. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ВПЛИВ ВІЙНИ НА МОТИВАЦІЮ

Сьогодні перед нашою державою та українським народом стоїть важливе і надзвичайно складне завдання. У вирішенні цього завдання особливе місце посідає феномен мотивації, що детермінує різноманітні форми поведінки.

Мотивацію визначають як систему мотивів, що визначає конкретні форми діяльності або поведінки людини [1, с. 97]; спонукання, що викликають активність організму та визначають її спрямованість [2, с. 165]

Мотивація може посилюватись і послаблюватись, може змінюватись ієрархія і стійкість мотивів. Мотивація пов'язана із задоволенням потреб людини. Потреба – це внутрішній стан фізіологічного або психологічного відчуття людиною браку чогось важливого для її життєдіяльності. Потреби утворюють ієрархічну структуру, яка, як домінанта, визначає поведінку людини. Загальноприйнятим є поділ потреб на первинні, за своєю природою фізіологічні, і вторинні – психологічні (потреба в успіху, повазі, владі, приналежності, спокої).

Найпоширенішою для цілей мотивації є класифікація потреб, запропонована А. Маслоу, який виділяє п'ять типів потреб: фізіологічні, безпеки й захисту, соціальні, поваги, самовираження. Д. Мак-Клелланд доповнив цю класифікацію такими потребами, як потреба у владі, успіху і приналежності.

На представленій нижче моделі можна прослідкувати зв'язок між потребами, мотивацією і поведінкою/діяльністю людини (рис. 1).

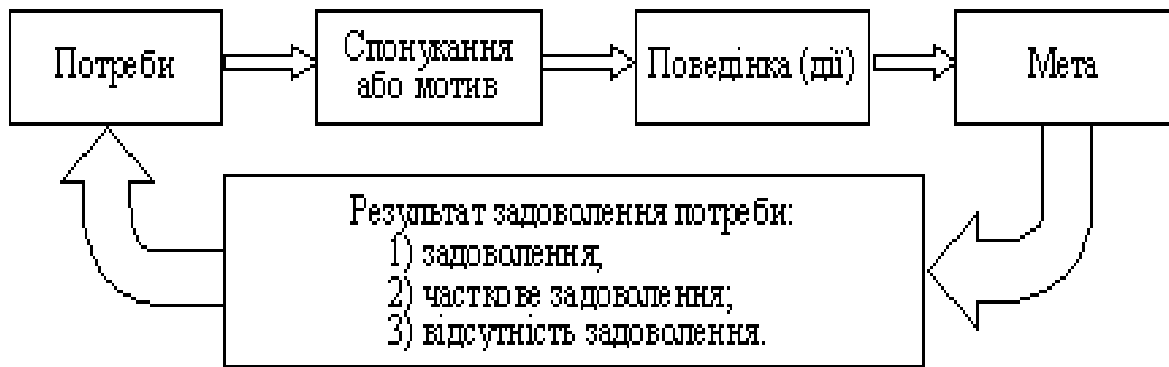

Рис. 1. Загальна модель мотивації через потреби

У сьогоднішніх реаліях війни українців спонукає до боротьби та супротиву мотивація, яка бере свій початок з відчуття гніву, злості, безсилля і страху.

Негативна мотивація – це енергія, яку ми відчуваємо, яка мотивує нас щось зробити, щоб уникнути неприємного для нас результату. Іншими словами, наші дії спрямовані на те, щоб відвести нас від конкретної події, як правило, для того, щоб уникнути негативних наслідків, будь то покарання чи приниження (у нашому випадку щоб уникнути національного, територіального, культурного приниження) або почуття особистого розчарування (більшість українців розчаровані у діях наших сусідів).

Так, приватні підприємці вмотивовані на уникнення руйнування їхнього бізнесу та життя загалом. Саме тому вони перебудовують і пристосовують свій бізнес під виробництво товарів і надання послуг, які необхідні у військовий час. Таким чином війна мотивує їх робити усе можливе задля скорішої перемоги, робити свій власний внесок у неї.

Спираючись на теорію А. Маслоу, з огляду на сучасну ситуацію в Україні, можна сказати, що наші потреби у безпеці, захищеності, повазі є незадоволеними, українці фізіологічно і психологічно відчувають суттєвий брак життєво необхідних і важливих для них речей.

Зараз народ України, як ніколи, відчуває свою національну приналежність, але разом з тим він втратив владу на частині своєї території, які належать Україні. Повага до цілісної і незалежної держави Україна, відчуття захищеності та безпеки - це те, чого намагаються

позбавити український народ, і це те, що мотивує його до боротьби і перемоги.

Таким чином, потреба у безпеці, захищеності, повазі до України і українського народу зумовлює мотивацію українського народу до активних дій на усіх фронтах заради перемоги.

---

1. *Копець Л.В. Психологія особистості. Київ: Києво-Могилянська академія. 2007. 458 с.*

2. *Козирев М. Мотивація в психологічній структурі злочину. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 1. С. 164-174.*

Шукалович Б. В.,

здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 081

Інституту права

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Сіромська Г. М.,

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри соціально-поведінкових,

гуманітарних наук та економічної безпеки

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

РОСІЙСЬКА АГРЕСІЯ СУПРОТИ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ

Для успішного розвитку будь-якої держави важливе значення відіграє економіка, що складає матеріальне підґрунтя політичного й військового потенціалу. Невід'ємною складовою національної безпеки виступає економічна безпека держави, гарантування якої є необхідною умовою державного суверенітету. Під економічною безпекою ми розуміємо комплекс дієвих заходів офіційних державних органів, які забезпечують стійкість до зовнішніх та внутрішніх загроз, задовольняють нагальні потреби суспільства [1, с. 9]. Актуальність цієї проблематики посилюється потребою переосмислення та вдосконалення концепції забезпечення економічної безпеки держави.

Національна економіка останніми роками підпадала під вплив негативних явищ, що склали загрозу економічній безпеці держави. Закон «Про національну безпеку України» визначає основні сфери національної безпеки, серед яких воєнна, зовнішньополітична,

державна, економічна, інформаційна, екологічна безпека, кібербезпеки тощо [2]. Економічні інтереси, поряд із політичними, є найбільш вагомими аргументами у будь-якому конфліктному протистоянні. Коли ж мова заходить про роль економічної безпеки в період відкритої війни, в умовах якої ми перебуваємо від 24 лютого 2022 р., вона зростає на порядок. Функціонування господарського комплексу у регіонах не охоплених бойовими діями набуває особливого значення як для реалізації соціальної політики, так і для забезпечення фронту. Історично доведено, що економічні ресурси є одним із ключових чинників успіху у війні. З іншого боку, цілеспрямоване обмеження економічного потенціалу воюючої країни в сучасному глобалізованому світі здатне підірвати її економічну міць. Йдеться про асиметричні обмеження у міжнародній торгівлі та міжнародні економічні санкції, що накладаються на країну-агресора. За час війни низка закордонних компаній розірвала відносини з Російською Федерацією та запровадили жорсткі санкції на російську економіку. Обсяг цих санкцій безпрецедентний в історії. Девальвація російського рубля, дефіцит валюти, контроль над рухом капіталу, блокування золотовалютних резервів російського Центробанку підірвали фінансовий ринок країни-агресора, скувавши її можливості [3]. Причому ефект від окремих санкцій має довготерміновий характер, що означає падіння економіки Російської Федерації у перспективі. Загалом, воєнні дії РФ проти України актуалізували проблематику економічних аспектів війни на міжнародній арені, а також комплексних економічних заходів стримування та інструментів протидії агресії.

До інструментарію ж російської агресії напередодні відкритої агресії супроти України можна віднести комплекс «традиційних» засобів впливу – політико-дипломатичний тиск (у т.ч. активне використання міжнародних інституцій), економічні заходи (найменш чутливі для Заходу), активне використання «енергетичної зброї» (ефективний важіль впливу, насамперед на пострадянському просторі) [4, с. 3]. З початку війни російський агресор вдався до нищення інфраструктури, блокування морської торгівлі та інших дій, покликаних негативно вплинути на українську економіку. Мета Кремля очевидна – доведення суспільно-політичної та соціально-економічної ситуації до

вибухонебезпечного стану і формування лояльної до Росії (контрольованої нею) влади. Йдеться про формування в суспільстві та політикумі джерел соціально-економічної нестабільності та конфліктів, створення нових конфронтаційних ліній, формування атмосфери невпевненості і страху) [4, с. 7]. Більше того, російсько-українська війна здатна вплинути на економічну безпеку й європейських країн. Йдеться передусім про подорожчання енергоносіїв і пошук їх нових джерел надходження, а також потенційне зростання цін на продукти харчування, пов'язані з українським експортом (наприклад, зерно, олія тощо).

Ще до війни, зважаючи на недружню політику, яку проводила Москва, Кабінет міністрів України на засіданні 25 листопада 2021 р. схвалив зміни до постанови від 30 грудня 2015 року «Про заборону ввезення на митну територію України товарів, що походять з Російської Федерації». Відповідна постанова передбачала застосування вищих ставок ввізного мита для російських товарів замість нульової ставки, що діяла на деякі російські товари відповідно до угоди про режим вільної торгівлі між країнами СНД [5]. Водночас, задля ефективніших заходів у сфері економічної безпеки 28 січня 2021 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про Бюро економічної безпеки України. Згідно з цим документом, Бюро економічної безпеки України виступає центральним органом виконавчої влади, покликаним протидіяти правопорушенням у сфері економіки [6]. І, нарешті, у наш час економіка переходить на воєнні рейки, що дозволить сконцентруватися на протистоянні з ворогом.

Таким чином, економічна безпека України в умовах російської агресії повинна займати особливе місце в діяльності владних органів влади, базуватися на національних інтересах і виходити з досвіду інших країн.

---

1. *Економічна безпека держави: навчально-методичний посібник. За ред. Живко З. Б. Черкаси: Чабаненко Ю. А., 2019. 240 с.*

2. *Закон України «Про національну безпеку України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355>*

3. *Як війна Путіна проти України вбиває рубль та економіку Росії. <https://www.dw.com/uk... -60985250>*

4. «Гібридна» війна Росії – виклик і загроза для Європи. Національна безпека і оборона. Київ: Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, 2016. № 9–10. С. 2–16.

5. Україна продовжила на рік економічні санкції проти Росії («Радіо Свобода»), доступно <https://www.radiosvoboda.org/a/news-sankziyi-proty-rosiyi/30968505.html>

6. Закон «Про Бюро економічної безпеки України». <https://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/202267.html>

Щадило М. І.,

аспірант кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Корчинський І. О.,

доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри фундаментальних дисциплін,
(Львівська медична академія ім. А. Крупинського)

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ БЕЗПЕКОВИХ МЕХАНІЗМІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ

В умовах ринкових відносин, підприємство виступає відритою системою і функціонує у зовнішньому середовищі, що на сьогоднішній день характеризується значним рівнем невизначеності, ризикованості та нестабільності. В даному середовищі нерідко існують загрози для оптимальної життєдіяльності підприємства, які, в разі недостатнього рівня безпекових механізмів та недосконалої системи безпеки підприємства, можуть чинити значний негативний вплив на функціональну та організаційну складову підприємства. До того ж, підприємство, яке в своєму складі не має сформованої системи безпеки, у разі настання негативного впливу загроз чи інших негативних факторів, буде змушено спрямувати значну частину своїх ресурсів на вирішення даної проблеми, при цьому жертвуючи якістю та продуктивністю власних сфер функціонування, втрачаючи при цьому конкурентні переваги та знижуючи рівень власної конкурентоспроможності по відношенню до конкуруючих товаровиробників на ринку.

Питання забезпечення є базовою потребою всіх живих організмів. Безпека є обов'язковою умовою виживання та розвитку. Людство

стикнулось з важливістю забезпечення безпеки з часів появи в першій людині свідомості яка характерна для соціальної істоти.

Слід відмітити той факт, що науковий розвиток безпекознавства постійно розвивається і практично не ніколи не стоїть на місці, запрошуючи до дослідження основних проблем забезпечення безпеки, все нових науковців.

Сьогодні, існує багато пропозицій щодо формування ефективного методичного підходу по забезпеченню безпеки підприємства. Цікавим буде виділити в контексті нашого дослідження такі два підходи, які лише на етапів свого формування: дослідження проблем захищеності підприємства; підхід застосування поняття «безпекова діяльність підприємства».

Розглядаючи, поняття захищеності підприємства, науковців [1-2] переважно, зазначають, що це свого роду стан, який пов'язаний із механізмом функціонування чи адаптації до змін умов функціонування самого підприємства і формування ним економічної стійкості та конкурентоспроможності.

Другий науковий підхід пов'язаний із поняттям «безпекова діяльність підприємства», суттєвий внесок у розвиток якого привніс В. Франчук [3-4]. На його думку, під безпековою діяльністю підприємства слід розуміти «...форму активного ставлення суб'єктів безпеки до безпекової дійсності, зміст якого полягає у проведенні в ній відповідних змін на основі засвоєння та розвитку безпекової культури. Тобто це діяльність, спрямована на протидію загрозам, відновлення діяльності з метою захисту корпоративних інтересів, збереження цілісності процесів чи системи на основі засвоєння та розвитку безпекової культури».

Зародивши і сформувавши основні наукові елементи для розвитку поняття «безпекова діяльність підприємства» та визначивши вектор його розвитку, В. Франчук відкрив дорогу в цій сфері своїм послідовникам. Так, до прикладу, В. Фостяк [5, с. 27], під безпековою діяльністю підприємства, розуміє таку діяльність, яка пов'язана з тісною співпрацею із зовнішніми суб'єктами безпеки з метою досягнення високого рівня динамічної стійкості функціонування та формування безпечних умов розвитку через захищеність від дії зовнішніх й внутрішніх загроз та мінімізацію ризиків.

Ми частково погоджуємося з думкою В. Франчука, і вважаємо, що під безпековою діяльністю в умовах підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства, слід розуміти чітке усвідомлення керівництва та суб'єктів безпеки щодо безпекової дійсності, яке передбачає розуміння самої безпекової культури для здійснення будь-якого роду модифікацій в умовах конкурентного середовища.

---

1. Хома І. Б. *Формування та використання систем діагностики економічної захищеності промислового підприємства : монографія. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2012. 504 с.*

2. Горбунова А. В. *Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : Запорізький нац. ун-т, 2017. 240 с.*

3. Франчук В. І. *Корпоративна безпека : теоретичні основи : монографія. Львів : Льв. держ. у-т внутрішніх справ, 2009. 176 с. 298.*

4. Франчук В. І. *Особливості організації системи економічної безпеки акціонерних товариств в умовах трансформаційної економіки : монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. 440 с.*

5. Фостяк В. І. *Управління безпековою діяльністю промислових підприємств: дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – «Менеджмент». Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України, 2020. 290 с.*

Яняк Х. В.,
здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність 073
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Леськів Г. З.,
кандидат технічних наук, доцент,
завідувач кафедри менеджменту
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ОРГАНІЗАЦІЯ РЕКЛАМИ НА МІСЦІ ПРОДАЖУ В СФЕРІ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Як для виробника, так і для посередника реклама є засобом, що сприяє продажу товару. Реклама на місці продажу є кінцевою ланкою рекламного процесу, що починається в засобах масової інформації. Вона є найбільш ефективною складовою стимулювання продажу товарів. Недоліком реклами у засобах інформації є іноді значний інтервал між моментом ознайомлення з рекламним зверненням і фактом покупки. Що

тривалішим є цей інтервал, то меншим стає ефект впливу реклами. Бажано максимально наблизити ці два моменти, а це найліпше може зробити реклама на місці продажу.

По суті, реклама на місці продажу посилює феномен імпульсної купівлі товарів, спрацьовує як механізм повторення іншої, уже відомої покупцеві реклами, як механізм нагадування за допомогою зображення торгової марки, рекламного слогана виробника або посередника, каталогу тощо.

Основним призначенням реклами на місці продажу є надання покупцеві інформації про товари, наявні в конкретній торговельній точці та повідомлення про ті переваги, які може отримати покупець, коли він придбає той чи той товар. Вона може відігравати роль експозиції (презентації) продукції фірми виробника цієї продукції, тобто реклама на місці продажу може бути використана виробниками для масового поширення інформації про товари серед населення, які користуються цією торговою точкою. Як складова маркетингової політики комунікацій виробника, реклама на місці продажу корисна під час запровадження на ринок товарів широкого вжитку. Вона сприяє постійній наявності тієї чи іншої марки товару в магазині, що підтримує інтереси виробника, а також допомагає оживити торгівлю, коли її сполучають із акціями зі стимулювання продажу, із демонстрацією товару (так звані шоу-покази), з акціями, які віднесено до офіційних державних свят та подій (День незалежності, День восьмого березня, Новий рік, Різдво Христове, початок навчального року тощо).

Для того щоб реклама на місці продажу була ефективною, необхідно, аби вона відповідала таким вимогам:

- інформувала клієнта та давала можливість порівняти кілька товарів, особливо коли вони є технічно складними;
- була звернена до значної кількості покупців, що забезпечить продаж значної кількості товару;
- допомагала клієнту у виборі товару, причому ця допомога має бути швидкою та якісною;
- пропонувала клієнтові ще не відомий йому товар.

Важливою частиною реклами на місці продажу є реклама самого торгового закладу. Необхідно інформувати потенційних покупців про

особливі переваги цього закладу щодо місця знаходження, обладнання, обслуговування та престижності, якості, стилю, цін та асортименту товарів. Реклама універсального магазину, наприклад, повинна підкреслювати, що магазин забезпечує величезний асортимент найрізноманітніших товарів, які зручно зібрано під одним дахом, що він може задовольнити майже всі потреби сучасної людини. Реклама спеціалізованого магазину має показати, що цей магазин має абсолютно вичерпний асортимент якогось різновиду товарів (кількох споріднених видів товарів) і кожного покупця обслуговують індивідуально, виконуючи не тільки всі його вимоги, а й навіть примхи та забаганки.

Як малі, так і великі магазини мають свої переваги, у чому треба переконати покупця. Реклама невеликого магазину має підкреслювати його зручне місце неподалік від домівки відвідувача, ретельно дібраний асортимент товарів високої якості та індивідуальне обслуговування. Реклама великого магазину має привернути увагу до престижності його місцезнаходження (у центрі, у багатому кварталі, поряд з якимось видатним пам'ятником), наявності широкого асортименту товарів та обслуговування на високому рівні.

Рекламу на місці продажу можна розглядати як форму комунікації, яка перекладає якість товарів та послуг мовою потреб і запитів споживачів. Тому за вмілого використання, реклама на місці продажу стає могутнім знаряддям збільшення товарообігу, пояснюючи потенційним покупцям переваги товару, запрошуючи їх відвідати конкретний торговий заклад, реклама робить більш значущу справу, ніж просто продаж товару.

---

1. Андрушкевич З. М. Інтернет-маркетинг у соціальних мережах / З. М. Андрушкевич // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2014. – №2(1). – С. 163-166. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2014_2\(1\)_32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2014_2(1)_32).

2. Артимонова І.В. Концепція маркетинг-міксу як основа програмноцільового підходу до організації маркетингової діяльності підприємства / І.В. Артимонова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 4. – С. 94- 101.

3. Галюк Я.Д. Реклама в соціальних мережах як маркетингова комунікація підприємства в сучасних умовах / Андрушкевич З.М., Галюк Я.Д. // Сталий розвиток економіки. – 2018 – № 2 (39) – С. 181-186.

4. Галюк Я.Д. Методи залучення уваги споживачів за допомогою технологій SMM / Я. Д. Галюк, А. А. Горда, Є. М. Забурмеха // 36 Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2019. – №5. – С. 57-60.

5. Ковальчук С. В. Цифровий маркетинг – інноваційний напрям у розвитку підприємств та галузей економіки / Андрушкевич З. М., Ковальчук С. В. // *Маркетингові інновації в освіті, туризмі, готельно-ресторанній, харчовій індустрії та торгівлі* – Харків, 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/5893>

Яняк Х. В.,

здобувач вищої освіти, бакалавр, спеціальність, 073
Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Науковий керівник:

Марченко О. М.,

кандидат економічних наук доцент,
доцент кафедри менеджменту
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

СОЦІАЛЬНА МЕРЕЖА INSTAGRAM ЯК НОВИЙ ЗАСІБ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Із розвитком цифрового суспільства дедалі більшої популярності здобуває SMM-маркетинг (англ. – social media marketing). За узагальненнями науковців, соціальний медіа маркетинг – особливий інструмент інтернет-маркетингу, що передбачає просування продукту, послуги, компанії чи бренду за рахунок використання соціальних мереж, контент яких створюється та оновлюється зусиллями їх відвідувачів [1].

Маркетинг у соціальних мережах вигідно відрізняється від просування у традиційних медіа, насамперед, відносно ненав'язливості для споживача (адже користувачі соцмереж самостійно обирають що і скільки часу переглядати), можливістю безпосередньо та оперативно спілкуватися з клієнтами (вести діалог, проводити опитування, відповідати на запитання).

За різними рейтингами [2,3], найпопулярнішими соцмережами в світі є Facebook (станом на початок 2021 р. – 2,7 млрд користувачів), YouTube (більше ніж 2 млрд юзерів), WhatsApp, Messenger та Instagram. TikTok має сьому позицію, а Twitter – узагалі шістнадцяту. В Україні також помітні загальносвітові тенденції: майже 60% українських інтернет-юзерів користуються Facebook, 43 % - YouTube та 30 % Instagram [3].

Не зважаючи на третю позицію в рейтингу, Instagram має більші перспективи для розвитку. Так, за нещодавніми дослідженнями комунікаційного агентства Plusone social impact, Instagram вперше випередив Facebook за кількістю користувачів: за останні пів року українська аудиторія Facebook зросла на 800 тис (до 16,8 млн користувачів), а Instagram – на 2,3 млн (до 17,3 млн) [4].

Основними перевагами SMM-маркетингу у мережі Instagram є можливість:

- безпосереднього та оперативного контакту з потенційними споживачами через цілодобове використання смартфонів, планшетів та інших гаджетів;

- формування позитивного іміджу бренду через позитивний та естетичний візуальний контент (фото та відео, яке сприймається краще, ніж тексти);

- таргетування (підбору цільової аудиторії за віком, регіоном проживання, сімейним станом, уподобаннями);

- впливу на споживачів через відомих публічних осіб, лідерів думок, так званих, блогерів та просто лояльних споживачів, великий соціальний капітал яких дає змогу охопити широку аудиторію, а їхні рекомендації видаються неупередженими та дружніми;

- бачити та аналізувати (на відміну від ТВ) чітку статистику переглядів, коментарів, вподобань та інших взаємодій з потенційними споживачами у віковому, регіональному, статевому розрізі, що сприяє цільовому витрачання коштів та зростанню ефективності рекламного бюджету;

- просування товару на міжнародному ринку;

- зекономити витрати на маркетингові комунікації (інтернет-комунікації – одні з найдешевших способів просування).

Проте існують і певні ризики, які пов'язані з використанням SMM, у тім числі в мережі Instagram, зокрема:

- блокування чи обмеження доступу до аккаунта;

- некомпетентності спеціаліста з SMM, а отже, помилковості або неефективності маркетингової комунікаційної політики;

- неправильного вибору контенту.

Перспективним засобом маркетингового впливу у мережі Instagram є stories: 80% активних її користувачів щоденно переглядають stories, і навіть частіше ніж оновлюють стрічку [5]. За допомогою stories взаємодіяти з підписниками стає легше та оперативніше.

Таким чином, ефективні маркетингові комунікації в мережі Instagram є запорукою успішного просування бренду, товару чи компанії на ринку, що допомагає завойовувати все більшу лояльність споживачів та збільшувати цільову аудиторію.

---

1. Грищенко О. Ф., Нешева А. Д. Соціальний медіа маркетинг як інструмент просування продукту підприємства. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2013. № 4. С. 86-98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2013_4_10

2. Рейтинг: Найпопулярніші соціальні мережі у світі та кому вони належать URL:<https://uaspectr.com/2021/12/12/najpopulyarnishi-sotsialni-merezhi-u-sviti-2022/>

3. Соцмережі-2021: ТікТок старшає, Facebook — переважно жіночий, а стрічку ми гортаємо 400 мільйонів років URL:<https://hromadske.ua/posts/socmerezhi-2021-tiktok-starshaye-facebook-perevazhno-zhinochij-a-strichku-mi-gortayemo-400-miljoniv-rokiv>

4. Facebook та Instagram в Україні. URL: <https://plusone.com.ua/research/>

5. Медіаспоживання в Україні: зміна медіапотреб та програв російської пропаганди URL: <https://detector.media/infospace/article/196442/2022-02-15-mediaspozhyvannya-v-ukraini-zmina-mediapotreb-ta-progrash-rosiyskoi-propagandy/>

РЕЗОЛЮЦІЯ

міжвузівської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених **«СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК І БЕЗПЕКА**

УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ»,

24 березня 2022 року

Міжвузівська науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих вчених «Соціально-економічний розвиток і безпека України: стан та перспективи» зібрала понад сто учасників. Серед учасників представники багатьох вузів України: Одеси, Харкова, Львова, Кіровограда, Дніпра.

Всі учасники конференції відзначають науково-практичну та науково-теоретичну актуальність винесених для обговорення проблем у контексті теоретико-прикладних засад дослідження соціально-економічного розвитку і безпеки України в умовах сьогодення.

Заслухавши наукові доповіді та виступи учасників конференції, їхні дискусії та провівши аналіз поданих тез, що надійшли до редакції для публікації у збірнику матеріалів конференції вважаємо за доцільне підсумувати.

1. Обрані напрями роботи конференції, а саме:

- соціально-економічна складова національної безпеки;
- організаційно-управлінські проблеми зміцнення економічної безпеки;
- фінансово-економічна безпека держави та суб'єктів господарювання в сучасних умовах;
- психологічні аспекти управління соціально-економічними системами.

2. Глобалізаційні процеси в світі та міжнародна інтеграція національної економіки спонукають до наукового розгляду соціально-економічного розвитку України та формування її безпеки. Стабільний економічний розвиток країни неможливий без формування соціально благополучного суспільства. Поєднання проблем розвитку ринкових відносин із посиленням уваги до соціальних питань створює необхідні передумови для економічного оздоровлення, стабільного становища

людини впродовж усієї трудової діяльності й після її завершення. На жаль, зараз ми знаходимось у смузі соціально-економічної кризи. І самі соціально-економічні умови вимагають зваженого підходу до всіх проблем, врахування світового досвіду їх вирішення та формування безпеки країни.

Зважаючи на це, з метою активізації соціально-економічного розвитку України та формування її безпеки учасники міжвузівської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених

РЕКОМЕНДУЮТЬ координувати дії з таких її пріоритетних напрямів:

–прискорення господарських реформ, спрямованих на створення повноцінної сучасної економіки з відповідними механізмами соціального захисту;

–взаємодія та співпраця різних інститутів громадянського суспільства та територіальних громад в контексті соціально-економічного розвитку країни, формування пріоритетів та безпеки;

–впровадження програм відновлення природних, трудових та економічних ресурсів, покращення соціально-економічного забезпечення;

–формування стратегії та механізмів забезпечення безпеки країни.

Хоча розвиток подій в економіці не піддається точному прогнозуванню, однак наполеглива реалізація намічених реформ здатна швидко дати бажані результати. Щоб вийти на траєкторію сталого економічного розвитку, побудувати демократичне суспільство з європейським рівнем життя, вже сьогодні треба акумулювати творчі, інтелектуальні сили. Назріла потреба створити якісно новий суспільно-психологічний клімат, який сприяв би соціально-економічним новаціям і забезпеченню безпеки держави.

Ухвалено учасниками конференції

24 березня 2022 року

м. Львів

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Матеріали
міжвузівської науково-практичної конференції
здобувачів вищої освіти і молодих вчених

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК І
БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

за загальною редакцією
В.С. Бліхара

макетування
Ю.П. Качмар